

**T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYNLERİNDEN
ALGILADIĞI HELİKOPTER EBEVEYN TUTUMUNUN
KİŞİLER ARASI DUYARLILIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ**

**AYŞE GÜLHAN ÇAKAL
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN
Prof. Dr. Nuray TAŞTAN**

KIRIKKALE-2023

T.C.
KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYNLERİNDEN
ALGILADIĞI HELİKOPTER EBEVEYN TUTUMUNUN
KİŞİLER ARASI DUYARLILIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ**

AYŞE GÜLHAN ÇAKAL
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Nuray TAŞTAN

KIRIKKALE-2023

KABUL-ONAY

Ayşe Gülhan ÇAKAL tarafından hazırlanan “ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYNLERİNDEN ALGILADIĞI HELİKOPTER EBEVEYN TUTUMUNUN KİŞİLER ARASI DUYARLILIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ” adlı tez çalışması, aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Nuray TAŞTAN

Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi.

İmza.....

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Başkan: Prof. Dr. Hasan ATAK

Eğitimde Ölçme Değerlendirme Anabilim Dalı, Kırıkkale Üniversitesi. İmza.....

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Üye: Doç. Dr. Çiğdem YAVUZ GÜLER

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

İmza.....

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum.

Tez Savunma Tarihi: 19/06/2023

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

.....

Doç. Dr. Abdussamed YEŞİLDAĞ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYANI

Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Ayşe Gülhan ÇAKAL

04/06/2023

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN EBEVEYNLERİNDEN ALGILADIĞI HELİKOPTER EBEVEYN TUTUMUNUN KİŞİLER ARASI DUYARLILIK DÜZEYLERİNE ETKİSİ

Kırıkkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Prof. Dr. Nuray TAŞTAN
Haziran 2023, 108 Sayfa

Helikopter ebeveyn tutumu aşırı kontrolcü, koruyucu, müdahaleci ve başarı odaklı tutumlarıyla öne çıkan ebeveynleri ifade etmektedir. Kişiler arası duyarlılık ise kişiler arası ilişkilerdeki aşırı tedirginliği ve kırılabilirliği ifade eden; değersizlik gibi olumsuz duygular içeren bir kavramdır. Bu araştırmanın amacı da üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladığı helikopter ebeveyn tutumunun kişiler arası duyarlılık düzeylerine etkisini incelemektir. Bununla birlikte helikopter ebeveyn tutumu ve kişiler arası duyarlılık değişkenlerinin demografik özelliklere göre farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi de araştırmanın bir diğer amacıdır. Araştırmanın çalışma grubunu lisans öğrencisi olan 408 kadın ve 243 erkek üniversite öğrencisi olmak üzere 651 katılımcı oluşturmaktadır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS v27 istatistik paket programı kullanılmıştır. Gerekli istatistiksel analizler için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi, Pearson Korelasyon Analizi, Bağımsız Örneklem T-testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yöntemleri kullanılmıştır.

Araştırmada kapsamında yapılan pearson korelasyon analizi sonucunda anne ve babadan algılanan *genel helikopter ebeveyn tutumu* ile *kişiler arası duyarlılık* toplam puanı ve iki alt faktörü (kişiler arası kaygı ve bağımlılık, atılgan olmayan davranışlar) arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. AHETÖ'nün alt faktörleri ile KDÖ toplam puanı ve alt faktörleri arasında da anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre; temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik (hem anne hem baba için) ile kişiler arası duyarlılık toplam puanı, kişiler arası kaygı ve bağımlılık, sosyal öz güven eksikliği ve atılgan olmayan davranışlar boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. AHETÖ'nün diğer alt faktörleri olan etik ve ahlaki konularda helikopterlik, akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik ve duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik boyutları (hem anne hem baba için) ile KDÖ toplam puanı, kişiler arası kaygı ve bağımlılık, atılgan olmayan davranışlar boyutları arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkiler elde edilmiştir. Araştırmada kapsamında yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda ise bağımlı değişken olan toplam KDÖ değişkenindeki değişimin

yaklaşık %7.02'sinin modeldeki bağımsız değişkenler tarafından açıklanabildiği tespit edilmiştir. Genel helikopter ebeveyn tutumu (anne) değişkeninin, bağımlı değişken olan KDÖ toplam puanının anlamlı yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($B = 0.37$, $t(648) = 4.54$, $p < .001$). Ayrıca araştırmanın demografik özellikleri olan cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre AHETÖ'nün bazı alt faktörlerinde anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. KDÖ'de ise, katılımcıların cinsiyetine ve anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada elde edilen bu sonuçlar detaylı bir biçimde açıklanmış ve ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise uygulayıcılara ve araştırmacılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Ebeveyn Tutumları, Helikopter Ebeveyn Tutumu, Kişiler Arası Duyarlılık

ABSTRACT

THE EFFECT OF HELICOPTER PARENTING ATTITUDE PERCEIVED BY UNIVERSITY STUDENTS FROM THEIR PARENTS ON INTERPERSONAL SENSITIVITY LEVELS

Kırıkkale University
Institute of Social Sciences
Department of Guidance and Psychological Counseling, Master's Thesis
Supervisor: Prof. Dr. Nuray TAŞTAN
June 2023, 108 pages

Helicopter parenting attitude refers to parents who stand out with their over-controlling, protective, intrusive and success-oriented attitudes. Interpersonal sensitivity, on the other hand, expresses excessive uneasiness and fragility in interpersonal relationships; It is a concept that contains negative feelings such as worthlessness. The aim of this research is to examine the impact of perceived helicopter parenting attitudes from parents on individuals' interpersonal sensitivity level among university students. Additionally, another objective of the study is to explore whether helicopter parenting attitudes and interpersonal sensitivity variables differ according to demographic characteristics. The study group consists of 651 participants, including 408 female and 243 male undergraduate students.

The research utilized the Personal Information Form, Perceived Helicopter Parenting Attitude Scale (HPAS), and Interpersonal Sensitivity Measure (IPSM) as data collection tools. The data were analyzed using the SPSS v27 statistical package program. Multiple Linear Regression Analysis, Pearson Correlation Analysis, Independent Samples T-Test, and One-Way Analysis of Variance (ANOVA) methods were employed for the necessary statistical analyses.

The Pearson correlation analysis conducted as part of the study revealed low-level positive significant relationships between the general perceived helicopter parenting attitude from parents and the total score of interpersonal sensitivity and its two sub-factors (interpersonal anxiety and dependency, non-assertive behaviors). Significant relationships were also found between the sub-factors of the HPAS and the total score and sub-factors of the IPSM. Accordingly, low-level positive significant relationships were found between perceived helicopter parenting attitude in terms of basic trust and life skills (for both mother and father) and the total score of interpersonal sensitivity, as well as interpersonal anxiety and dependency, social confidence deficiency, and non-assertive behaviors. Significant positive relationships were also obtained between the other sub-factors of the HPAS, namely, helicopter parenting in ethical and moral matters, academic/school life, and emotional-personal life domains (for each parent), and the total score of the IPSM, as well as interpersonal anxiety and dependency, and non-assertive behaviors.

Furthermore, the multiple linear regression analysis conducted within the scope of the research revealed that approximately 7.02% of the variation in the dependent

variable, the total score of IPSM, could be explained by the independent variables in the model. It was found that the general helicopter parenting attitude variable (mother) was a significant predictor of the dependent variable, the total score of IPSM ($B = 0.37$, $t(648) = 4.54$, $p < .001$). Moreover, significant differences were obtained between some sub-factors of the HPAS and demographic variables of the study such as gender, number of siblings, birth order, and parental education level. In terms of the IPSM, a significant difference was found based on participants' gender and maternal education level. These results obtained in the study were explained in detail and discussed within the framework of the relevant literature. The final section of the study provided recommendations for practitioners and researchers.

Keywords: Parental Attitudes, Helicopter Parenting, Interpersonal Sensitivity.

TEŞEKKÜR

Bir tezde teşekkür bölümünün yer alması ne hoş; çünkü bilimsel bir araştırma ve yayın yapmanın çok ciddi bir emek, sabır, hakkaniyet ve uzun bir zaman istediği şüphe götürmez. Bu süreçte yakınlarımızın bundan etkilenmemesi ve yardıma ihtiyaç duymamak da çok zor. O yüzden burada tüm bunlar için kalıcı bir teşekkür etmeyi istediğim insanlar var. En başta kıymetli tez danışmanım Prof. Dr. Nuray Taştan hocama süreç boyunca gösterdiği destek, aktardığı bilgi birikimi ve yapıcı önerileriyle her ihtiyaç duyduğumda yanımda ve ulaşılabilir olduğu için çok teşekkür ederim. Tez konumun şekillenmesinde önerileriyle bana ışık olan, özveriyle aktardığı bilgi birikimi sayesinde tez sürecim boyunca sık sık ders notlarından yararlandığım değerli hocam Prof. Dr. Hasan Atak'a çok teşekkür ederim. Kıymetli hocalarım, sadece verdiğiniz bu akademik bilgilerle ve destekle değil, varlığımızla dünyanın daha iyi bir yer olmasını da sağladığınız için minnettarım. Kişiler arası iletişime gösterdiğiniz özen, sevgi, saygı ve anlayış dolu tutumunuzla insanlar arasında daha iyi bir dile dolayısıyla daha iyi bir dünyaya yol oluyorsunuz. Tanık olmak güzeldi. Yardımlarınız ve varlığınız için minnettarım.

İki meslektaş ve aynı zamanda iki öğrenci olarak bu zorlu süreci birlikte paylaştığımız, beni en iyi anlayan kıymetli sınıf arkadaşım Aysun Taş'a, bu süreçte bana yol arkadaşı olduğu için, fikirlerine danışabilecek ve güvenebilecek bir dost olduğu için minnettarım. Sevgili mesai arkadaşım ve meslektaşım Sevilay Arı'ya süreç boyunca kaygılarımı dinlediği, anladığı ve son ana kadar desteğini esirgemediği için minnettarım.

Çalışmaya gönüllü katılımlarıyla araştırmanın örneklemini oluşturan kıymetli üniversite öğrencilerine de bilime katkıları, anlayışları ve ayırdıkları zaman için bir kez daha teşekkür ederim. Yolunuz aydınlık olsun.

Beni anlamalarını, daima iyi olmalarını ve teşekkür etmeyi istediğim iki güzel varlık daha var. Şu sıralar altı yaşında olan sevgili yeğenim dünyalar tatlım, güzel kalplim Görkem'im ve dünyalar masumu kedim Çelebi, bu süreçte size ayıracağım zamandan çaldığım doğrudur, yaptığınız fedakârlık için size de minnettarım evlatlar. Umarım bu çalışma, bir insanın kişilik gelişiminde en büyük unsur olan anne baba tutumlarına, doğrudan ya da dolaylı olarak katkı sağlayarak; daha sevgi dolu, daha mutlu, kendine ve çevresine daha iyi davranan ve her cana saygı duyan çocuklar yetişmesini sağlar ve daha güzel bir dünya olarak size geri döner.

En büyük teşekkürüm ise Annem ve Babama, iyi ki varsınız, çalışmamdaki en büyük katkı dolaylı yollarla da olsa sizindir. Bana verdiğiniz destek, sağladığınız konfor ve huzur olmasa; bana açtığınız alan ve yardımlarınız olmasa işim çok zor olurdu. Sağ olun, var olun.

Ve kendime de birkaç sözüm var: bu süreçte kendine rağmen ve kendin sayesinde bu çalışmayı yaptığın, tamamladığın, pes etmediğin; bunu yaparken de bilime gösterdiğin büyük özen ve emek için minnettarım.

Ayşe Gülhan ÇAKAL

Kırıkkale, 2023

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vii
İÇİNDEKİLER DİZİNİ	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	5
1.3. Önem	6
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Sınırlılıklar	8
1.6. Tanımlar	8
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Ebeveyn Tutumları ve Önemi	9
2.1.1. Aşırı Baskıcı ve Otoriter Ebeveyn Tutumu	10
2.1.2. İlgisiz ve Kayıtsız Ebeveyn Tutumu	11
2.1.3. Aşırı Hoşgörülü Ebeveyn Tutumu.....	11
2.1.4. Dengesiz ve Kararsız Ebeveyn Tutumu	12
2.1.5. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu	13
2.1.6. Mükemmeliyetçi Ebeveyn Tutumu	14
2.1.7. Güven Verici-Demokratik Ebeveyn Tutumu	14
2.1.8. Dijital Ebeveynlik Tutumu	15
2.1.9. Helikopter Ebeveyn Tutumu ve Helikopter Ebeveynlerin Özellikleri	17
2.1.9.2. Helikopter Ebeveyn Tutumunun Olumsuz Etkileri ve İlgili Araştırmalar	19
2.2. Kişiler Arası Duyarlılık	21
2.2.1. Kişiler Arası Duyarlılık İle İlgili Araştırmalar	23
3. YÖNTEM	33
3.1. Araştırma Modeli	33
3.2. Veri Toplama Araçları.....	34
3.2.1. Kişisel Bilgi Formu	34
3.2.2. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği	34

3.2.3. Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği	36
3.3. Araştırma Grubu	37
3.4. İşlem.....	39
3.5. Verilerin Analizi	39
4. BULGULAR VE YORUM.....	41
4.1. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeğine (AHETÖ) ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeğine (KDÖ) İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri.....	41
4.2. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	43
4.3. Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Yordayıcıları Olarak Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Anne ve Baba Formlarına İlişkin Bulgular.....	46
4.4. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	47
4.5. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	50
4.6. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Doğum Sırasına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	53
4.7. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	54
4.8. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	58
5. TARTIŞMA VE YORUM.....	62
5.1. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması.....	62
5.2. Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Yordayıcıları Olarak Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Anne ve Baba Formuna İlişkin Bulguların Tartışılması	64
5.3. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	68
5.4. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	70
5.5. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Doğum Sırasına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	71
5.6. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması	73
5.7. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	75
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	78
6.1. Araştırmanın Sonuçları	78
6.2. Öneriler	81
6.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	81
6.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler.....	83

KAYNAKLAR	84
EKLER	101
EK-1: Kişisel Bilgi Formu	102
EK-2: Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)	103
EK-3: Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ)	104
EK-4: Etik Kurul Onayı	106
EK-5: Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği Kullanım İzni	107
ÖZGEÇMİŞ	108

TABLolar DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	38
Tablo 2. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Ölçeklerine İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri	42
Tablo 3. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Anne Formu ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	44
Tablo 4. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Baba Formu ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular	45
Tablo 5. Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Yordayıcıları Olarak Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular.. ...	47
Tablo 6. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	48
Tablo 7. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	51
Tablo 8. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Doğum Sırasına Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	53
Tablo 9. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	55
Tablo 10. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	59

SİMGELER DİZİNİ

β	Beta Değeri
%	Yüzde
f	Frekans
F	Varyans
n	Kişi Sayısı
N	Kişi Sayısı
p	Anlamlılık
r	Korelasyon Katsayısı
R	Çoklu Korelasyon Katsayısı
R ²	Çoklu Açıklayıcılık Katsayısı
Sd	Serbestlik Derecesi
Ss	Standart Sapma
SH	Standart Hata
t	Bağımsız Değişken
X	Ortalama

KISALTMALAR DİZİNİ

AFA	Açımlyıcı Faktör Analizi
AGFI	Adjusted Goodness of Fit Index; Düzenlenmiş Uyum İyilik İndeksi
AHETÖ	Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği
Akt.	Aktaran
ANOVA	Analysis of Variance; Varyans Analizi
Bkz.	Bakınız
CFI	Comparative Fit Index; Karşılaştırmalı Uyum İndeksi
Çev.	Çevirmen
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
GA	Güven Aralığı
GFI	Goodness of Fit Index; Uyum İyilik İndeksi
KDÖ	Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği
KMO	Kaiser-Mayer-Olkin

Maks	Maksimum
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
Min	Minimum
NFI	Normed Fit Index; Normlaştırılmış Uyum İndeksi
NNFI	Non-normed Fit Index; Normlaştırılmamış Uyum İndeksi
Ort	Ortalama
RMSEA	Root Mean Square Error of Approximation; Yaklaşım Hatalarının Ortalama Kare Kökü
SPSS	Statistical Package For The Social Sciences; Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
SRMR	Standardized Root Mean Square Residuals; Standardize Edilmiş Artık Ortalamaların Karekökü
TSSB	Travma Sonrası Stres Bozukluğu

1. GİRİŞ

Bu bölümünde araştırmanın ele aldığı problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi anlatılmaktadır. Ayrıca araştırmanın varsayımlarına, sınırlılıklarına ve bazı terimlerin araştırma içindeki tanımlarına yer verilmektedir.

1.1. Problem

İnsan, doğumundan başlayarak tüm yaşamı boyunca çevresine uyum sağlama çabası içindedir. İnsan yaşamının en önemli kazanımlarından biri sağlıklı ve dengeli bir sosyalleşme sürecidir. Bu süreci ise etkileyen birçok faktör söz konusudur. Kişinin kendi değerine ve yeterliliğine ilişkin olumsuz inançları, kendini olduğu gibi kabul edememesi, diğerleriyle ilişkilerinde hayır demekte zorlanması ve sosyal becerilerindeki zayıflık bu faktörlerden bazılarıdır. Birçok insan bu gibi olumsuz duygular ve tutumlarla baş etmeye çalışmakta ve yardım arayışında olmaktadır. Tam da bu problemleri içine alan fakat pratik alanda çok da iyi bilinmediği gözlemlenen kişiler arası duyarlılık kavramını yakından tanımanın, yaşanan bu ruhsal durumlara yeni bir ışık tutacağı söylenebilir.

Kişiler arası duyarlılık, olumlu bir kavram değildir; ilişkilerde gereğinden fazla bir hassasiyeti, kırılabilirliği ve kaygıyı ifade eden olumsuz bir kavramdır. Bu noktada Boyce ve Parker (1989) kişiler arası duyarlılık kavramını bir kişilik özelliği olarak ele alan ve ayrıntılı bir şekilde açıklayan ilk araştırmacılarıdır. Boyce ve Parker (1989), kişiler arası duyarlılığı, kişinin diğerleriyle iletişimde nasıl bir intiba bıraktığına ilişkin aşırı düşünme ve kaygı duyma hali, reddedilmeye ve kabul görmemeye karşı aşırı hassaslık ve korku, kırılabilir bir benlik saygısı ve çekingenlik unsurlarını içeren bir özellik olarak tanımlamışlardır. Derogatis, Lipman, Rickels, Uhlenhuth ve Covi (1974) ise kişiler arası duyarlılığı, kişinin aşağılık kompleksi yaşaması, kendini değersiz ve yetersiz hissetmesi olarak ifade etmiştir.

Kişiler arası duyarlılık çok boyutlu bir kavramdır. Bu nedenle de birçok olumsuz etkisi olduğu görülür. Bunlar özetle, değersizlik ve yetersizlik inançları, kişiler arası ilişkilerde karşı tarafın tepkilerini yanlış ve olumsuz yorumlama eğilimi, diğerleri

üzerinde bırakılan izlenimlere karşı aşırı endişe duyma hali, reddedilme, eleştirilme korkuları ve bunlar sonucunda geliştirilen sosyal kaygı ve sosyal ortamlardan kaçma davranışı, toplum içinde girişken olamama, çekingen davranışlar sergileme ve reddedilmemek için uyumlu davranma çabası olarak açıklanabilir (Boyce ve Parker, 1989). Bu durum, kişiler arası duyarlılığın bilişsel, duygusal, sosyal ve davranışsal boyutlara sahip kapsamlı bir özellik olduğunu gösterir. Bu nedenle birçok başka psikolojik problemle de ilişki içindedir.

Alanyazın incelendiğinde yapılan araştırmalarda, kişiler arası duyarlılığın sosyal kaygı (Mohammadian, Mahaki, Dehghani, Vahid ve Lavasani, 2018), yalnızlık (Anlı, 2019), koruyucu ebeveyn tutumu (Otani, Suzuki, Matsumoto ve Kamata, 2009), bağlanma stilleri (Atay, 2016), düşük sosyal (Doğan ve Sapmaz, 2012; Bulut 2021) ve duygusal zeka (Demiray, 2018), etkili olmayan çatışma çözme yöntemleri (Aydın, 2013), akıllı telefon bağımlılığı (Lin vd., 2021), reddedilmeye karşı duyarlılık (Erözkan, 2004), depresyon (Sakado vd., 1999), bilişsel çarpıtmalar (Demiray, 2018), düşük benlik saygısı (Otani vd., 2014), düşük psikolojik sağlamlık (Bilgin, 2020), yeme bozuklukları (Hamann, Wonderlich ve Vander, 2009), belirsizliğe tahammülsüzlük (Erol, 2020), travma geçmişi (Kaya, 2020), bazı kronik hastalıklar (Eren vd., 2007) ve psikolojik rahatsızlıklar (Vidyanidhi ve Sudhir, 2009) ile ilişki içinde olduğu anlaşılır. Bu çalışmalara ek olarak kişiler arası duyarlılığı azaltmaya yönelik deneysel çalışmalar da vardır (Sarısoy, 2011; Bell ve Freeman, 2014; Hiçdurmaz ve Öz, 2016). Bu çalışmalarda bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışma uygulamalarına ağırlık verildiği ve olumlu sonuçlar elde edildiği görülmüştür. Bazı çalışmalarda ise kişiler arası ilişkilerle ilgili “boyun eğici davranışları azaltmaya yönelik” (Anlı, 2017) ve “sosyal anksiyeteyi azaltmaya yönelik” (Sapmaz, 2011) yapılmış çalışmaların, kişiler arası duyarlılık düzeyini de düşürdüğü ifade edilmiştir. Alanyazında ulaşılan tüm bu çalışmalara rağmen ebeveyn tutumları ve kişiler arası duyarlılık arasındaki ilişkiye dair bilgilerin yetersiz olduğu görülmüştür.

Kişinin sosyal ilişkilerindeki tutumu, insanlarla iletişim biçimi büyük oranda yaşamın ilk yıllarındaki yaşantılarına göre şekillenmektedir (Yavuzer, 1991). Bu dönemdeki ebeveyn tutumları kişinin karakterini, bilişsel gelişimini, kendine, çevresine ve olaylara bakış açısını etkileyen en temel unsurlardandır. Ebeveynler çocuklarını yetiştirirken sergiledikleri tutumlarla, çoğu zaman farkında olmayarak

amaçlamadıkları birçok mesajı da çocuklarına iletmiş olurlar. Böylece kişi ilk olarak ailesinden duyduğu mesajlar aracılığıyla kendine yönelik bir algı geliştirir. Dolayısıyla yetişkinlerin kendilerini nasıl tanımladıklarında ve davranışlarında çocukken içselleştirdikleri bu mesajların etkisini görmek mümkündür. Örneğin, karşılaştığı ufak bir zorluk dahi ailesi tarafından çözülen ve çözüm bulmada pasif bırakılan bir çocuk; ailesinin onun yanında olduğu, onu koruduğu mesajlarının yanı sıra ailesinin onu; ufak sorunları bile çözemeyecek kadar güçsüz gördüğü mesajını da alabilir. Bu olumsuz mesajı içselleştiren çocuklar, öz güven ve öz yeterlilik konusunda sorunlar yaşayabilir. Günümüzde anne babaların, bilgi ve teknoloji çağıyla birlikte çocuk psikolojisinde daha çok bilgi sahibi olduğu ve buna daha çok özen gösterdiği söylenebilir; fakat çocuklarını koruma, onlara mükemmel bir hayat sunma isteği ve onları rekabetçi dünyada yer bulabilecekleri eğitimsel donanım ile yetiştirme arzusu, ebeveynlerin kaygılarının ve kontrolcülüğünün de artmasına neden olabilmektedir. Böylece en genel haliyle otoriter, demokratik, aşırı hoşgörülü, aşırı koruyucu ve ilgisiz tutum olarak sınıflandırılan ebeveyn tutumlarından farklı helikopter ebeveynler olarak adlandırılan başka bir tutum öne çıkmıştır. Helikopter ebeveynler de belli tutumlarıyla çocuklarına olumlu ve olumsuz bazı mesajlar iletirler. Çocukları adına karar alan, çocukların sorumluluklarını onlar adına üstlenen ve sorunlarını onlar adına çözen, aşırı korumacı ve kaygılı ebeveyn tutumu olarak ifade edilen helikopter ebeveyn tutumunun, buna maruz kalan kişilerin düşünme alışkanlıklarını, öz yeterliliklerini ve sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediği ifade edilmektedir (Van-Ingen, 2015). Helikopter ebeveyn tutumu; başarı odaklı, aşırı koruyucu, kontrolcü ve kaygılı davranışlarıyla öne çıkan, çocuğu her türlü problemlerden koruyan, çocukla ilgili her şeyi kontrol edip her problemin çözümünü üstlenen bir ebeveynlik türüdür (Odenweller, Booth-Butterfield ve Weber, 2014). Ebeveynler iyi niyetlerle bu tutumları sergilerken aynı zamanda çocukları üzerinde yetişkinliğe kadar uzanan bazı olumsuz etkiler bırakırlar. Ebeveynlerin çocuklarını korumak, sevmek ve onları hiçbir engele takılmadan en iyi noktaya getirmek amacıyla yaptıkları bu davranışlar, çocuğa fark etmeden “zayıfsın ve yardımım olmadan yapamazsın, sen en iyi çözümü bulamazsın ben senin için bulurum” mesajı vermektedir. Böylece ebeveynler, çocuklarının büyürken hayatı öğrenme ve çözüm üretme fırsatlarını ellerinden alarak onları hayata karşı donanımsız, kendi sorunlarını kendi çözemeyen kişiler olarak yetiştirirler (Van-Ingen vd., 2015). Dolayısıyla helikopter ebeveyn tutumunun çocuğun kaygı düzeyini (Segrin, Wosidlo, Givertz ve

Montgomery, 2013) ve bağımlılığını artırıcı bir unsur olduğu görülür (Vinson, 2013). Bağımlı kişilik geliştiren kişiler ise başkalarının yardımına ihtiyaç duyan güçsüz bir birey olduklarına ilişkin benlik algıları nedeniyle sürekli olarak başkaları tarafından kollanma, yönlendirilme ve yardım arama beklentisi içinde olurlar. Bu bağımlılığın bir diğer sonucu olarak da kişide terk edilme, başarısızlık, sevilme ve beğenilmeme korkusu ortaya çıkabilir. Kişi bu durumda, destek gördüğü kişileri kaybetmemek için onları memnun edecek şekilde davranmaya başlar (Bornstein, 1992).

Üniversite dönemine kadar ailesine bağımlı yaşayan ve bunun çok da farkında olmayan bir kişi, üniversiteye geçişle beraber bağımsız kararlar almasının, kendi ayakları üzerinde durmasının, sorumluluklarını tek başına üstlenmesinin beklenmesiyle birlikte bağımlılığının farkına varabilir. Birçok üniversite öğrencisi, bu dönemde ailesinden farklı bir şehirde yaşamak durumunda kalır. Özerkliğin ve öz yeterliliğin öneminin arttığı bu dönem aynı zamanda beliren yetişkinlik dönemi içinde yer alır.

Üniversite döneminde beklenen bu becerilerin önemi ve aynı zamanda üniversite öğrencilerinin ergenliğin bunalımlarından uzaklaşarak kendini ve ailesini daha iyi tanıyabildiği ve ifade edebildiği göz önünde bulundurulduğunda bu araştırma için uygun bir çalışma grubu olduğu düşünülmüştür.

Beliren yetişkinlik dönemi; eğitim, kariyer ve romantik ilişkiler gibi birçok önemli konuda seçeneklerin değerlendirildiği ve sorumlulukların üstlenildiği yaşlara denk gelen dolayısıyla da yoğun değişimlere uyum sağlanması beklenen bir dönemi ifade eder. (Arnett, 2004; Akt., Atak ve Çok, 2015). Üniversite dönemindeki kişilerin bu nedenle önceki yaş dönemlerine göre çok daha görünür biçimde sosyal ve duygusal donanımlara ihtiyaç duyacağı söylenebilir. Bu noktada helikopter ebeveyne sahip olmanın olası olumsuz sonuçları ile yüzleşmek ve mücadele etmek zorunda kalabilirler.

Kişiler arası duyarlılık ise bireylerin girişken olamamasına ve çekingen davranmasına neden olur (Boyce ve Parker, 1989). Yaşamda birçok yeniliğe adım atılan ve yoğun kişiler arası ilişkiler gerektiren üniversite döneminin girişkenlikten, insan ilişkilerini yönetme ve olası problemlerle baş etme becerisinden oldukça etkileneceği söylenebilir.

Araştırma için yetişkinlik döneminin daha ileri yaşlarının alınmama nedeni ise, yaş aldıkça bireylerin deneyimlerinin ve sorumluluklarının artması, yaşam boyunca öğrenme sürecinin devam etmesi gibi unsurların etkisiyle ailenin zamanla etkisini azaltabileceğinin, uzun yıllar boyunca çevrenin ve kendi zihinsel süreçlerinin etkisiyle bireylerin bazı özelliklerini ve alışkanlıklarını değiştirebileceğinin düşünülmesidir.

Bir ailedeki her çocuk ebeveynlerinin tutumlarından benzer şekilde etkilenmeyebilir ya da anne babalar her çocuğuna benzer şekilde davranmayabilir. Alanyazında çocuklarının doğum sıralarına göre ebeveynlerin farklı tutumlar sergiledikleri görüşü hâkimdir. Örneğin ebeveynlerin ilk çocuklarına, tecrübesizliğin de etkisiyle daha koruyucu davranması gibi olasılıklar söz konusudur. Benzer bir farklılığın kız ve erkek çocuklarına gösterilen tutumlar arasında da olduğu görülür (Okray, 2016; Özbek, 2022). Bu durum, kişinin sahip olduğu bazı demografik özelliklerinin belli davranışlara maruz kalma açısından bir risk unsuru olduğunu düşündürmektedir. Bu araştırma kapsamında da mevcut durumun ortaya konması amacıyla katılımcıların kardeş sayılarına, doğum sıralarına ve cinsiyetlerine göre algıladıkları helikopter ebeveyn tutumunun ve kişiler arası duyarlılık düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Bununla birlikte anne babaların demografik özellikleri de ebeveynlik tutumlarında farklılığa yol açabilir. Bu noktada ebeveynlerin eğitim ve sosyo-ekonomik düzeylerine göre çocuklarının algıladığı helikopter tutumunun ve kişiler arası duyarlılık düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi bu araştırmanın amaçlarından biri olmuştur.

Bütün bunlar göz önünde bulundurulduğunda ulusal yayında helikopter ebeveyn tutumu ve kişiler arası duyarlılığı birlikte ele alan bir araştırmaya da rastlanmamıştır, dolayısıyla bu araştırmayı yapma ihtiyacı duyulmuştur. Bu iki önemli unsur üzerinde yapılan incelemeler, ruh sağlığı ve çocuk gelişimi alanına katkı sunabilir.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladığı helikopter ebeveyn tutumunun, kişiler arası duyarlılık düzeylerini yordayıcı etkisini incelemektir. Araştırmanın bir diğer amacı ise cinsiyet, algılanan sosyo-ekonomik düzey, anne baba eğitim düzeyi gibi demografik değişkenlere göre kişiler arası

duyarlılık ve ebeveynlerden algılanan helikopter ebeveyn düzeyinin farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir.

Bu amaçlara bağlı olarak aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- 1) Üniversite öğrencilerinin anne ve babalarından algıladığı helikopter ebeveyn tutumu ile kişiler arası duyarlılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2) Üniversite öğrencilerinin anne ve babalarından algıladığı helikopter ebeveyn tutumu, kişiler arası duyarlılık düzeylerini anlamlı biçimde yordamakta mıdır?
- 3) Üniversite öğrencilerinin anne ve babalarından algıladığı helikopter ebeveyn tutumu; cinsiyetlerine, algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine, kaç kardeş olduklarına, ailenin kaçınıcı çocuğu olduklarına (doğum sırasına), anne ve babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 4) Üniversite öğrencilerinin kişiler arası duyarlılık düzeyleri; cinsiyetlerine, algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerine, kaç kardeş olduklarına, ailenin kaçınıcı çocuğu olduklarına (doğum sırasına), anne ve babalarının eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

1.3. Önem

Ebeveyn tutumları özellikle yaşamın ilk yıllarında, karakter gelişiminde oldukça büyük bir etki göstermektedir. Bu etki kişilerin duygusal ve bilişsel gelişiminde önemli izler bırakmaktadır. Öyle ki bir insan ya da bir toplum tanınmaya ve anlaşılmaya çalışıldığında ailelerindeki ebeveyn tutumlarının önemi ortaya çıkmaktadır. Alanyazın incelendiğinde ebeveyn tutumları ve etkileri konusunda birçok araştırma vardır. Bu bağlamda helikopter ebeveyn tutumu da giderek daha fazla araştırmaya konu olmuştur. Helikopter ebeveynler; aşırı müdahalecilik, koruyuculuk, ilgilerini bir an bile çocuğun üstünden ayırmama, ona her imkânı sağlamaya çalışma, çocukları adına düşünme, karar verme ve onlar adına sorunlarını çözme gibi davranışlarıyla öne çıkan kaygılı ebeveynlerdir. Reed, Duncan, Lucier-Greer ve Fixelle'e göre (2016) ebeveynlerin aşırı müdahalesinin etkisi, kişinin yetişkinliğe geçiş sürecinde de kendini gösterir. Bu durumun kişilerde depresyona ve kaygı bozukluğuna neden olduğu görülür. Benzer şekilde Bornestein (1992), sürekli olarak başkaları tarafından desteklenmeye ve yönlendirilmeye ihtiyaç duyan kişilerin, bu desteği kaybetmemek için onları

memnun edecek şekilde davranmaya başlayacağını bu durumun da kişide zayıflık ve yetersizlik hissiyle birlikte olumsuz duygusal durumlar yaratacağını belirtmiştir.

İlgili alanyazın bireyin kişilik gelişiminde ve benlik algısında helikopter ebeveyn tutumunun araştırmaya değer etkileri olduğunu göstermektedir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, helikopter ebeveyn tutumunun kişi üzerindeki olası etkilerini, ruh sağlığı için önemli görülen ve kapsamlı bir özellik olan kişiler arası duyarlılık özelinde incelemektir. Yapılan araştırmanın, helikopter ebeveyn tutumunun uzun vadedeki sonuçlarını ortaya çıkarmak ve söz konusu değişkenlerle ilgili doğru eleştiriler yapmak adına önemli olduğu düşünülmüştür.

Araştırmadan elde edilecek bulgular, üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladığı helikopter tutumun, kişiler arası duyarlılık düzeylerini ne derece yordadığını ortaya koyarak özellikle ebeveynlere farkındalık kazandıracak çalışmalar için kullanılabilir.

Kişiler arası duyarlılığın da unsurları olan ayrılık kaygısı (Çetin, 2017), düşük benlik saygısı (Erbil, Divan ve Önder, 2006) ve çekingenlik (Adıgüzel, Bapoğlu ve Topal, 2020) üzerine yapılan araştırmalarda, bu özelliklerin ebeveyn tutumları ile ilişkili olduğu görülmektedir; buna karşın Türkiye'deki alanyazın incelendiğinde kişiler arası duyarlılığın ebeveyn tutumları ile ilişkisini inceleyen bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma ile kişiler arası duyarlılığın ebeveyn tutumları ile ilişkisinin incelenmesi, bu konudaki araştırmalara öncülük edebilir.

Çalışma kapsamında, kişiler arası duyarlılık ve ilişkili olduğu diğer değişkenlere dair derlenen bilgilerle; psikoloji, eğitim ve çocuk gelişimi alanında çalışanların bu bilgilere ulaşması kolaylaşabilir. Kişiler arası duyarlılıkla ilgili klinik çalışmalarda, vaka analizlerinde, danışma sürecinde çizilecek yol haritasında ve seçilecek müdahale yöntemlerinin belirlenmesinde bu bilgiler yol gösterici olabilir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmada katılımcılarının kişiler arası duyarlılık özelliğinin “Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği” ile; ebeveynlerinden algıladıkları helikopter ebeveyn tutumunun ise “Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutumu Ölçeği” ile belirlenebileceği

varsayılmıştır. Ayrıca katılımcıların uygulanan bu ölçeklere dürüst ve içten cevaplar verdiği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Çalışmanın örnekleme, lisans düzeyinde öğrenim gören 651 üniversite öğrencisi ile sınırlandırılmıştır.

Çalışmada elde edilen bulgular, Kişisel Bilgi Formu, “Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği” ve “Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği”nin ölçtüğü özellikler ile sınırlandırılmıştır.

1.6. Tanımlar

Helikopter Ebeveyn Tutumu:

Helikopter ebeveyn tutumu çocuklarına karşı aşırı korumacı, mükemmeliyetçi, kontrolcü ve müdahaleci tutumlarıyla öne çıkan ebeveynleri tanımlar. Bu ebeveynler, çocukları için kusursuz bir eğitim ve kariyer planlar ve bu süreçte çocukları adına karar verme, küçük dahi olsa onların sorunlarını onlara fırsat vermeden çözüme gibi davranışlar gösterirler. Bu davranışlarıyla çocuklarının hayatlarına gereğinden fazla ve onları pasif bırakacak kadar müdahil olurlar.

Kişiler Arası Duyarlılık:

Kişiler arası duyarlılık, psikolojik bozukluklara neden olabilen kırılabilir bir yapıyı ve bilişsel, duygusal, sosyal ve davranışsal boyutları olan kompleks bir özelliği ifade eder. Bu yapı kişide değersizlik ve yetersizlik inançları, diğerlerinin tepkilerini hatalı bir şekilde olumsuz algılama eğilimi, başkaları üzerinde bıraktığı izlenimden aşırı endişe duyma hali, bunlarla bağlantılı olarak sürekli hissedilen eleştirilme ve reddedilme korkuları, kırılabilir bir benlik saygısı ve ardından gelen sosyal kaygı ve çekingen davranışlar ile görülen bir kişilik özelliğidir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Ebeveyn Tutumları ve Önemi

Çocuk yetiştirmede amacın sağlıklı bir kişilik oluşturmak olduğu söylenebilir. Kişilik, temelleri okul öncesi dönemde atılan, sahip olunan duygu ve davranış özelliklerinin bir birleşimidir. Kalıtsal etkenler ve çevrenin sürekli olarak etkileşimi sonucunda şekillenir. Çocuğun ailesi onun ilk çevresidir. Bu nedenle ebeveyn tutumları, bir çocuğun kişiliğinin şekillenmesinde, benlik algısında, düşünme becerilerinde, ruh sağlığında ve davranışlarında büyük bir öneme sahiptir (Yörükoğlu, 1991). Ebeveynler ayrıca kendi aralarındaki ve diğer insanlarla aralarındaki ilişkileri ile, bununla beraber kendi kişilik özellikleri ile çocuklarına örnek olur ve onların kişiliklerini etkilerler. Bu nedenle çocuklar, çoğu zaman ebeveynlerinin ideallerindeki ve oluşturmaya çalıştıkları kişiliğe değil, direkt olarak ebeveynlerinin kişiliklerine daha çok benzeyebilirler. Çocuğun yakın çevresiyle olan bu etkileşimi onun benlik algısını da şekillendirir. Benlik, kişinin kendini nasıl gördüğü, ne kadar değerli bulunduğu ve kendine dair tüm inançlarıdır. Kişi eğer benliğinden memnunsa benlik saygısı da yüksek olmaktadır (Yavuzer, 1991). Bu da kişinin tüm yaşamını boyunca ruh sağlığını etkileyecek önemli bir unsur olarak görülmektedir.

Yörükoğlu (1991), çocuk yetiştirmenin öncelikle onun ruhsal gereksinimlerini karşılamaya dayandığını belirtmiş ve bu ruhsal gereksinimleri ise sevgi, disiplin ve özgürlük olarak ifade etmiştir. Yaşamın farklı dönemlerinde bu gereksinimlerin önceliği ve dengesi değişebilmektedir. Dolayısıyla ebeveynlerin büyüyen ve ihtiyaçları değişen çocuklarının gelişim dönemlerine karşı duyarlı olması ve bu dönemlere hızlıca uyum sağlaması gerekmektedir. Örneğin 9 yaşındaki bir çocukla 15 yaşındaki bir çocuğun sevgi, disiplin ve özgürlük ihtiyacı farklı olmaktadır. Bu nedenle ebeveynlerin de tutumlarında esnek olması ve çocuğun yaşına uygun uyarlamalar yapması beklenir.

Ebeveynlerin bu gereksinimleri karşılarken farklı yaklaşımlar ve tutumlar benimsedikleri görülmektedir. Kimi zaman farklı çağlarda farklı yaklaşımların öne çıktığı da olmaktadır. Alanyazın incelendiğinde birbirinden farklı bu yaklaşımların

genel olarak yedi ana başlık altında toplandığı söylenebilir. Bunlar aşırı baskıcı ve otoriter tutum, ilgisiz ve kayıtsız tutum, aşırı hoşgörölü tutum, dengesiz ve kararsız tutum, aşırı koruyucu tutum, mükemmeliyetçi tutum ve güven verici-demokratik tutum olarak belirtilebilir (Yavuzer, 1997). Bunların yanı sıra çağın değişen koşullarıyla birlikte farklı ebeveyn tutumları da öne çıkmaya başlamıştır. Bu noktada helikopter ebeveynlik tutumu ve dijital ebeveynlik tutumu çağın öne çıkan tutumlarından olmuştur. Çalışmanın devamında ebeveyn tutumlarının özellikleri ve kişiler üzerindeki etkileri tartışılacaktır.

2.1.1. Aşırı Baskıcı ve Otoriter Ebeveyn Tutumu

Aşırı baskıcı ve otoriter tutum, tüm kararları ebeveynlerin verdiği, çocuğun fikrinin, ilgilerinin, beklentilerinin dikkate alınmadığı, aşırı kuralcı ve aşırı disiplinli, kısıtlayıcı, ceza verici, sevgi, şefkat, hoşgörü ve esnekliğin az gösterildiği bir yapıdır. Bu tutumla büyüyen çocukların küskün, ailesine öfkeli, çekingen, etki altına kolay giren ve aşağılık duygusuna yatkın kişiler oldukları görülmektedir. Benlik saygıları düşüktür; çünkü kişi benlik saygısı geliştirirken çevresinin onun hakkındaki değerlendirmelerinden etkilenmektedir. Dolayısıyla benlik saygısı ancak çocuğun benliğini dikkate alan, onu dinleyen, fikirlerine değer veren, birey olarak var olmasını destekleyen ebeveyn tutumlarıyla olumlu gelişebilir (Yavuzer, 1991).

Alanyazın incelendiğinde aşırı baskıcı ve otoriter tutumunun olumsuz sonuçları dikkat çekmektedir. Çalışmalar katı disiplin ve ceza korkusuyla verilen eğitimde çocuğun ondan beklenen davranışları içselleştirme ve öz denetim kazanmakta zorlandığını göstermektedir. Bu çocuklar içsel motivasyondan çok dışsal motivasyona ihtiyaç duymaktadır (Yörükoğlu, 1991; Leung ve Kwan, 1998). Araştırmalar ebeveyn tutumlarının çocukların sosyal becerilerini de etkilediğini göstermektedir. Lorence, Hidalgo, Pérez-Padilla ve Menéndez (2019), çalışmalarında anneleri otoriter ve aşırı hoşgörölü (izin verici) tutuma sahip olan ergenlerinin, daha fazla psikolojik ve sosyal uyum problemi yaşadığını belirtmiştir. Okul öncesi ve ilkokul çocuklarıyla yürütölen benzer bir araştırmada da ebeveynleri demokratik ve aşırı hoşgörölü tutuma sahip çocukların sosyal becerilerinin, otoriter ve korumacı tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarından daha yüksek olduğu ortaya konmuştur (Genç ve Uslu, 2022).

Ebeveynlerin tutumlarını etkileyen değişkenler incelendiğinde ise; ebeveynlerin eğitim düzeyinin, tutumları üzerinde etkili olduğu görölmüştür. Yapılan araştırmalarda çoğunlukla elde edilen sonuç ebeveynlerin eğitim düzeyi düştükçe baskıcı ve otoriter tutumların arttığını yönünde olmuştur (Mızrakçı, 1994; Von Der Lippe, 1999; Tudge, Hogan, Snezhkova, Kulakova ve Etz, 2000; Ayyıldız, 2005; Özyürek ve Şahin, 2005; Şanlı ve Öztürk, 2012; Genç ve Uslu, 2022). Otoriter tutum üzerinde etkili olan bir diğer ebeveyn unsuru da annelerin çalışıp çalışmadığı olmuştur. Birçok araştırma bir işte çalışmayan annelerin daha sert bir disiplin anlayışı gösterdiklerini ifade etmiştir (Dekovic ve Gerris, 1992; Von Der Lippe, 1999; Ayyıldız, 2005; Şanlı ve Öztürk, 2012). Bazı araştırmalar ise ebeveyn yaşının küçük olmasının otoriter tutumu arttırdığını ortaya koyarken (Şanlı ve Öztürk, 2012), bazı araştırmalar bir fark yaratmadığı sonucuna varmıştır (Genç ve Uslu, 2022).

2.1.2. İlgisiz ve Kayıtsız Ebeveyn Tutumu

İhmalkâr ve reddedici ebeveyn tutumu olarak da adlandırılan bu tutum, çocuğun fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamayan, önemsemeyen ve görmezlikten gelen ebeveynleri ifade etmektedir. Bu ebeveynler çocuğun varlığına değer vermez ve ona karşı sorumluluklarını yerine getirmezler (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012). Bu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarına yönelik sevgisi, özeni ve disiplini en az olan gruptur. Çocuğu reddeden, yok sayan bir anlayışa hâkimdirler (Yaprak, 2007). Tüm bu ihmalin, sevgisizliğin ve kontrolsüzlüğün sonucu olarak yapılan bazı çalışmaları da gösterdiği gibi ihmalkâr ebeveynlik çocuklarda düşük akademik başarıya, saldırgan tutumlara, zararlı alışkanlıklara, düşük duygu kontrolüne ve hedef belirlemede güçlüğe neden olmaktadır (Steinberg, Elmen ve Mounts, 1989; Steinberg, Lamborn, Dornbusch ve Darling, 1992; Kurdek ve Fine, 1994). Demir ve Kumcağız da (2015) ortaokul öğrencileri ile yaptığı çalışmada ebeveynlerini ihmalkâr olarak algılayan çocukların diğer tutumlarda algılayan çocuklara göre şiddete daha fazla meyil gösterdiklerini ortaya koymuştur.

2.1.3. Aşırı Hoşgörölü Ebeveyn Tutumu

İzin verici- serbest ebeveyn tutumu olarak da adlandırılan bu tutum, aile içinde çocuğu merkeze alan, çocuğun isteklerine kayıtsız şartsız uyan, sınır koymakta zorlanan ebeveyn davranışlarından oluşmaktadır (Yavuzer, 1991). Otoriter ebeveyn tutumundan oldukça farklı olarak bu ebeveynler, çocukları üzerinde kontrol ve

yönlendirme yapmaya çalışmaz, çocuklarının sorumluluk almasını beklemezler (Baumrind, 1966). Bu iki ebeveyn tutumu birbirinden oldukça farklı olsa da çocukları üzerinde benzer etkiler gösterebilmektedir. Katı disiplin ve otoriteye maruz kalmış çocuklar gibi gevşek bir disiplin ve aşırı hoşgörüyü maruz kalmış çocuklar da öz denetim becerisi kazanmakta zorlanırlar (Ellis, 2003). Çocuk yetiştirmede disiplin, sorumlu davranışın öğretilmesidir. Sorumluluk duygusu, erken çocukluk döneminden itibaren çocuğun yaşına uygun olarak verilen görevlerle, kendi kendini yönetme fırsatlarıyla, karşılaştığı problemlerle baş etmesinin desteklemesiyle kazandırılabilir. Böylece çocuk karmaşık okul döneminde de sınırlarını, haklarını ve sorumluluklarını daha kolay öğrenen ve uyum sağlayan öz güvenli bir birey olma yolunda ilerler (Yavuzer vd., 2011). Bu nedenle çocuklara makul düzeyde sınırlar koymamak, sorumluluk almalarını desteklememek onların öz denetim becerisi kazanmalarını engellemektedir.

2.1.4. Dengesiz ve Kararsız Ebeveyn Tutumu

Dengesiz ve kararsız tutumun belirleyici özelliği, ebeveynlerin çocuğa yönelik tutumlarında, kararlarında ve kurallarında değişken ve tutarsız davranışlarıdır. Bu durum, ebeveynlerin tutumlarında zamana göre değişiklik şeklinde olabileceği gibi iki ebeveynin aralarındaki görüş farklılığı ve uyumsuzluk şeklinde de görülebilir. Dengesiz ve kararsız ebeveynlerin çocuklarına yaklaşımları, çocuğun gösterdiği davranışın niteliğinden çok ebeveynlerin o sıradaki ruh halleri ile ilgili olmaktadır. Bu tutarsız disiplin ve değişken sevgi gösterimi çocukta iç çatışmalara, huzursuzluğa ve sonucunda tutarsız davranışlara neden olabilmektedir (Yavuzer, 1991).

Dengesiz ve kararsız tutum gösteren ebeveynlerin, çocuğun bir davranışına bir gün olumlu tepki verip aynı şartlarda ertesi gün olumsuz tepki vermesi, koyulan kuralların ve sınırların sürekli değişkenlik göstermesi, bazen sıcak, samimi ve kabul edici davranılırken bazen ilgisiz ve kayıtsız davranılması gibi tutumları çocuğun bilişsel, sosyal ve ruhsal gelişimini etkilemektedir. Dolayısıyla davranışlarına tutarlı geribildirimler alamayan çocukların karar verme, hayatını düzenleme, kendine ve başkalarına güvenme, sağlıklı bir benlik saygısı geliştirme konularında problemler yaşamaları olasıdır.

2.1.5. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu anne babaların, çocuğun gereken fiziksel ve bilişsel yeterliliğe sahip olmasına rağmen ona gereğinden fazla özen ve kontrol göstermesi olarak ifade edilebilir. Çoğunlukla anne çocuk arasında görülen bu ilişkide ebeveyn çocuğu korumak adına, çocuğun kendi işlerini kendisinin yapmasına, sosyal ilişkiler kurmasına, kişisel sınırları ve özerkliği olmasına engel olmaktadır. Çocuğu yetersizleştiren, ebeveyne ve sonrasında da diğer insanlara bağımlı hale getiren bu tutumun ciddi ruhsal sıkıntılar doğuracağı görülmektedir. Ebeveynin çocuğu kendisini ile bütün gördüğü ve çocuğun birey olarak hayatı deneyimlemesini engellediği bu bağımlı ilişkide çocuk; öz güveni ve öz denetimi düşük, sosyal becerilerden yoksun dolayısıyla psikolojik ve sosyal uyumu zayıf bir bireye dönüşür (Yavuzer, 1991). Ayrıca ebeveynlerin aşırı korumacı ve kontrolcü tutumları, çocuğun korkularının ve kaygılarının artmasına neden olabilir (Barlow, 2002; McLeod, Wood ve Weisz, 2007; Gallagher ve Cartwright-Hatton, 2008; Kaban, 2021) Araştırmalar, anne babanın aşırı koruyuculuğunun çocukta görülen depresyonla ilişkili olduğunu belirtmektedir (Parker, 1981; McFarlane, Bellissimo ve Norman, 1995). Bir başka araştırmada okul öncesi dönemdeki çocukların annelerinin gösterdiği aşırı koruyucu tutumun çocukların yaratıcılık becerilerini düşürdüğü ifade edilmiştir. Aşırı koruyucu tutumla büyüyen çocukların özerkliği az olup başkalarına bağımlılığı yüksek olabildiğinden yaratıcılık becerilerinin düşük kaldığı söylenebilir (Ramazan ve Tok, 2023).

Anne babaların ebeveyn tutumlarını etkileyen birçok değişken vardır. Bunlardan bazıları çocuk sayısı, çocuğun doğum sırası, sağlık durumu, cinsiyeti, kültürel değerler vb. olabileceği gibi ebeveynin direkt kendisi ile ilgili olan eğitim düzeyi, çocuk sahibi olunan yaş, çalışıp çalışılmadığı gibi faktörler de olabilir (Okur-Metwally, 2017). Aydoğdu ve Dilekmen (2016) yaptıkları çalışmada sahip olunan çocuk sayısı ile aşırı koruyucu tutum arasında ilişki tespit etmiş ve tek çocuğa sahip ailelerin daha yüksek koruyucu tutum sergilediklerini belirlemiştir. Kimi araştırmalar ise annenin yaşının azaldıkça aşırı koruyucu tutumun arttığını (Mızrakçı, 1994; Ayyıldız, 2005; Şanlı, 2012; Ramazan ve Tok, 2023), fakat kimi araştırmalar ise anne yaşına göre bir farklılık olmadığını göstermektedir (Ömeroğlu, 1996; Tortumluoğlu, 1999). Ramazan ve Tok (2023) ise anne yaşını baz aldıkları çalışmada

31-40 yaş aralığındaki annelerin çocuklarının, 21-30 yaş aralığındaki annelerin aynı yaştaki çocuklarından daha yaratıcı olduklarını belirlemiştir.

2.1.6. Mükemmeliyetçi Ebeveyn Tutumu

Mükemmeliyetçi ebeveyn tutumu çocuktan beklentisi yüksek, her zaman her alanda en iyisini isteyen, zor beğenen ve sık eleştiren mükemmeliyetçi yapıdaki anne babaların gösterdiği davranışları ifade etmektedir (Yücel, 2013). Bu tutumla büyüyen çocuklar, sürekli olarak eleştirilme ve beğenilmeme korkusuyla kaygılı bireyler olurlar, hata yapmaktan korkar ve yaptıklarında ise aşırı suçlu hissederler (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Aileleri tarafından sevilme için hata yapmamaları gerektiğini düşünürler. Böylece kendileri de anne babaları gibi mükemmeliyetçi bir karakter geliştirmeye başlarlar. Başarısızlık karşısında çökkünlük yaşar (Öz, 2005) ve kolayca değersiz hissederler. Bu nedenle depresyona yatkın olup, belirledikleri yüksek standartlara ulaşmak için sürekli çabalayarak yorgun düşerler (Mesticioğlu-Gökmagal, 2012).

Mükemmeliyetçi ebeveynlerin kendilerine karşı tutumları da çocuklarına olduğu gibi katı çerçeveler ve ideallerle doludur. Mükemmeli yakalamaya odaklandıklarından bir türlü yaptıklarını yeterli görmez ve doyumu hissetmezler. Atayeter (2020) araştırmasında ebeveynlerin mükemmeliyetçilikleri arttıkça “bilişsel esnekliklerinin” düştüğünü belirlemiştir. Araştırmanın bir başka sonucu olarak ise, mükemmeliyetçi ebeveynlere sahip çocukların “sıcakkanlılık-utangaçlık” ve “tepkisellik” mizaç özelliklerini daha fazla gösterdikleri görülmüştür.

2.1.7. Güven Verici-Demokratik Ebeveyn Tutumu

Güven verici-demokratik ebeveyn tutumu alanyazında “yetkili” ebeveyn tutumu (Baumrind, 1968) olarak da ifade edilmektedir. Bu tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarına makul sınırlar ve kurallar koyduğu fakat bunların yanı sıra onlara söz ve karar hakkı da tanıdığı görülür. Aile içinde mutlak bir otoriteye itaat değil herkesin görüşlerinin dikkate alındığı demokratik bir anlayış hâkimdir. Bu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarına sevgilerini ve desteklerini her zaman gösterirler. Bu anlayışla büyüyen çocuklarda öz güven, girişkenlik, sorumluluk bilinci ve karar alma becerisinin daha kolay geliştiği görülür (Baumrind, 1968; Yavuzer, 1991). Ergenler ile yapılan bir çalışmada yetkili ebeveyn çocuklarının, içsel motivasyonun da daha yüksek olduğu görülmüştür (Leung ve Kwan, 1998).

Ebeveyn tutumları ve etkileri ile ilgili alanyazın incelendiğinde olumlu kazanımların çoğunlukla demokratik ebeveyn tutumunda elde edildiği görülmektedir. Yapılan araştırmalarda demokratik tutuma sahip ebeveyn çocuklarının diğer tutumlara sahip ebeveyn çocuklarından daha fazla sosyal beceri geliştirdikleri (Karabulut-Demir, 2007; Altay ve Güre, 2012; Arabacıoğlu, 2019; Genç ve Uslu, 2022) ve daha az şiddete eğilim gösterdikleri saptanmıştır (Demir ve Kumcağız, 2015).

Sevildiğini ve birey olarak olduğu gibi kabul edildiğini düşünen çocukların ruhsal doyuma daha kolay ulaştıkları ve benlik saygılarının yüksek olduğu bilinmektedir (Rogers, 1959). Çocukta kazandırılmak istenen sorumlu ve disiplinli davranışlar, ebeveynler ve çocuk arasındaki anlayış, güven, destek ve kararlılığa dayanan bir ilişkide daha kolay kazandırılmaktadır (Yörükoğlu, 1991; Leung ve Kwan, 1998). Tutumlarıyla bu gereksinimleri karşıladığı düşünülen demokratik ebeveynlerin çocukları ile daha olumlu ilişkiler kurduğu görülmektedir. Araştırmalar bu ebeveynlerin çocuklarının, problemlerle baş etme becerilerinin (Okur-Metwally, 2017) ve psikolojik sağlamlıklarının daha yüksek olduğunu ifade etmektedir (Kritzas ve Grobler, 2005).

Anne babaların çocuk yetiştirme tutumlarının eğitim düzeylerine göre değişebildiği görülmektedir. Araştırmalar çoğunlukla ebeveynlerin eğitim düzeyleri arttıkça demokratik tutumunun da arttığını ortaya koymaktadır (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2005; Okur-Metwally, 2017). Genç ve Uslu (2022), ilkökul ve okul öncesi dönem çocuk ve ebeveynleriyle yaptıkları çalışmada demokratik ebeveynlerin üniversite mezunu olanlar olduğunu bulmuşlardır. Bu durumu destekleyen başka araştırmalar da vardır (Mızrakçı 1994; Von Der Lippe, 1999; Ayyıldız, 2005; Özyürek ve Şahin, 2005; Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Eğitim seviyesi yüksek ebeveynlerin çocuklarına karşı daha alan açıcı ve sorumluluk verici oldukları söylenebilir (Tudge, Hogan, Snezhkova, Kulakova ve Etz, 2000).

2.1.8. Dijital Ebeveynlik Tutumu

Bilgi ve teknoloji çağı ile birlikte dünyada yeni gelişmeler ve dönüşümler yaşanmaktadır. Yaşamın her alanına yansıyan bu gelişmelerle birlikte Dijital çağ olarak da adlandırılan bu dönem ebeveynlere de farklı sorumluluk alanları doğurmuş (Gomez vd., 2017) ve mevcut ebeveyn tutumlarının yanı sıra “dijital ebeveynlik” rolünü de gerekli kılmıştır. Bu bağlamda *dijital ebeveynlik*, anne babaların dijital

araçlarla ilgili temel beceriye sahip olması, dijital çağın getirdiği gereksinimlere, yeniliklere, imkânlarla ve sorumluluk alanlarına vakıf olması ve dijital dünyadaki olası tehlikelerin de farkında olarak önlem alması olarak ifade edilebilir. Bu ebeveynler çocuklarının dijital imkanlardan ve araçlardan faydalanmasını sağlarken onları olası risklerden de korur ve teknoloji kullanımında sorumlu davranış geliştirmelerini desteklerler (Kabakçı-Yurdakul, Dönmez, Yaman ve Odabaşı., 2013).

Dijital çağ çocuklar için birçok öğrenme, eğlenme, iletişim kurma gibi fırsatları sağlarken bilinçsiz kullanımı da çeşitli riskler de içerir. Bu riskler; aşırı teknoloji kullanımı sonucu sosyal ilişkilerin zayıflaması, yine aşırı kullanıma bağlı ortaya çıkan sağlık sorunları, zamanı planlayamama ve verimli kullanamama, denetimsiz internet kullanımı sonucu pornografiye, şiddet içeren unsurlara denk gelme, hızlı tüketim kültürüne (Valcke, Bonte, De Wever ve Rots, 2010), cinsel istismara, siber zorbalığa, dolandırıcılığa ve bilgi kirliliğine maruz kalma olarak sıralanabilir (Yaman, 2018). Tüm bu risklere karşı çocukları bilinçlendirmek ve korumak çeşitli paydaşlarla birlikte en başta ebeveynlerin sorumluluğudur. Dolayısıyla dijital ebeveyn olmak çağın gerekliliğidir.

Günümüzde hem yetişkinleri hem de çocukları etkisi altına alan en büyük sorunlardan biri teknoloji bağımlılığıdır. Araştırmalar, çocuklarda teknoloji bağımlılığını arttıran çeşitli unsurlardan bahsetmektedir. Bu unsurlardan birçoğunun ebeveynler dijital ebeveynlik becerilerine yeterince sahip olmadığına ortaya çıktığı görülmektedir. Arslan (2022) ve Coşkunalp (2022) çalışmalarında anne babaların bu becerileri azaldıkça çocuklarının “problemlili medya kullanımının” arttığını belirlemiştir. Ayrıca ebeveynleri aşırı internet kullanımına sahip çocukların daha fazla internet bağımlılığı yaşadığı gözlenmiştir. Dolayısıyla çocuklara yeterli zaman ayırmamak ve onlara olumsuz rol model olmak bu süreci hızlandırıyor olabilir (Yaylacı 2019; Manap ve Durmuş, 2021). Çocukların anne babalarıyla olan ilişkileri onların “sosyal yeterliliklerini” etkilemektedir. Sosyal yeterlilik ise ekran başında geçirilen süreyi etkileyen önemli unsurlardan biridir. Çocukların sosyal yeterliliği ne kadar yüksekse “dijital oyun bağımlılıklarının” o kadar az olduğu görülmektedir (Kay, 2022). Benzer bir çalışma da ailesinden sosyal destek gören ergenlerde “internet bağımlılığı” oranının daha düşük olduğunu göstermiştir (Bulut, 2017). Bunların yanı sıra çeşitli ebeveyn tutumlarının da riski arttıracığı söylenebilir.

Kısıtlayıcı ve hatalar karşısında cezalandırıcı tutumuyla otoriter ebeveynlik; çocuğun ne yaptığı ve nasıl zaman geçirdiği ile ilgilenmeyen ihmalkâr ebeveynlik ve çocuğa sınır koymakta zorlanan, çocuğun her istediğini yapan izin verici ebeveynlik tutumları, çocukların bilinçli internet kullanımını, dijital risklerden ve teknoloji bağımlılığından korunmalarını olumsuz etkileyebilir. Bu ebeveynlerin dijital ebeveynlik becerilerine sahip olma konusunda yetersiz kalacağı söylenebilir. Ayrıca araştırmalar göstermiştir ki benlik saygısı ve duygu kontrolü düşük, kaygı düzeyi (Şenel, 2021) ve dürtüsellliği yüksek (Akın 2014), okul başarısı ve sosyal desteği yetersiz, yalnız kalmış (Esen, 2010) çocukların internet bağımlılığı riski daha fazladır.

2.1.9. Helikopter Ebeveyn Tutumu ve Helikopter Ebeveynlerin Özellikleri

Helikopter ebeveynlik adını, ilk olarak 1969 yılında Dr. Haim G. Ginott'un "Siz ve Gençler" adlı kitabında bir çocuğun aşırı kaygılı ve kontrolcü olan annesini, sürekli başının üstünde dönen bir helikoptere benzetmesiyle almıştır. Çocuk, içinde bulunduğu durumu "Annem bir helikopter gibi üstümde uçuyor, gürültüsüne ve sıcaklığına fazlasıyla doydum. Öyle sanıyorum ki açıklama yapmadan hapşırma hakkım vardır" sözleriyle ifade ederek annesinin sahip olduğu ebeveyn tutumunu tarif etmiştir (Ginott, 1969/1979: 2). Ginott, bu ebeveynleri, çocuklarının gereksinimleri karşısında aşırı kaygılanan, iyi niyetle onların her ihtiyacını karşılamaya çalışan, onlara her türlü imkânı sunma ve onları her şeyden koruma çabasıyla fazla müdahaleci ve endişeli olabilen ebeveynler olarak tanımlamıştır. Helikopter ebeveyn tutumunun ayrıntılı şekilde ele alınması ve alinyazında daha geniş yer bulması ise Cline ve Fay'ın (1990) kitaplarında bu tutumdan bahsetmesiyle gerçekleşmiştir. Burada helikopter ebeveynlik, etkisiz ebeveynlik türlerinden biri olarak ele alınmıştır.

Cline ve Fay (1990:2), helikopter ebeveynleri, "sevginin, hayatlarını çocuklarının etrafında döndürmek anlamına geldiğini sanan ebeveynler" olarak tanımlamıştır. Bu ebeveynler çocukları için kusursuz bir hayat yaratmaya odaklıdır. Çocuklarının en ufak bir rahatsızlık ve hayal kırıklığı yaşamayacakları, mücadele etmek ve hatalarının sonuçlarına katlanmak zorunda kalmayacakları bir yaşam için büyük bir adanmışlıkla çabalarlar. Çocuklarının yer aldığı okul, kurs vb. her ortama onlar da dahil olur ve karşılaşılan sorunlarda çoğunlukla çocuklarını haklı ve mağdur görerek

savunmaya hazır şekilde beklerler. Bu nedenle kimi zaman okullar için zor velilerdir. Helikopter ebeveynler gösterdikleri bu agresif koruma kalkanı ile çocuklarının sorunlarla yüzleşmesinin önüne geçmiş olurlar. Yaptıkları direkt ve aşırı müdahaleler ile çocuklarının sorunlar karşısında düşünmesine ve çözüm üretmesine fırsat vermeden onları pasif bırakarak sorunu kendileri çözmeye çalışırlar. Bu nedenle yaşanan olaylar karşısında karar alması, eyleme geçmesi ve sonuçlarına katlanması beklenen ve böylece yaşam becerilerini öğrenme fırsatı bulan çocuk, ebeveynlerinin müdahalesi ile bu tecrübenin dışında kalarak öğrenme fırsatlarını kaçırmış olur.

Aşırı ilgili, korumacı ve müdahaleci tutumlarıyla öne çıkan helikopter ebeveynler, çocuklarının özellikle okul hayatına ve akademik başarısına odaklanırlar. İdeallerindeki başarıya ulaşmak için çocuklarının sorumluluklarını dahi kendileri üstlenebilirler (Lemoyne ve Buchanan, 2011). Rekabetçi olarak gördükleri dış dünyada çocuklarının avantajlı duruma gelmelerini sağlayacak akademik donanımı kazanmaları onlar için oldukça önemlidir. Bu amaçla çocuklarını birçok kurs ve ders dışı etkinliklere gönderirler. Bu çabalarıyla dışarıdan bakıldığında örnek ebeveynler olarak görülebilirler (Cline ve Fay, 1990). Helikopter ebeveynlik, çoğu tutumuyla genel olarak korumacı ebeveyn tutumuna benzetilse de, bu ebeveynlerin korumacı tutumlarının yanı sıra başarıya da odaklanmaları, çocuk için yüksek standartlarının olması, çocuğu yönlendirmede baskın ve otoriter davranmaları nedeniyle koruyucu ebeveynlikten farklılaşmaktadır.

Jill ve Jolie (2014) yaptıkları araştırmada helikopter ebeveynliğin eğitim seviyesi yüksek ebeveynlerde görülme ihtimalinin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda ilginin kız çocuklarına ve küçük kardeşlere karşı daha yoğun olduğu gözlenmiştir.

Helikopter ebeveynlik tutumuna sahip ebeveynlerin kendilerini inceleyen oldukça az sayıda araştırma vardır. Helikopter ebeveynler, devamlı olarak çocuklarının bir şeyleri eksik yapmış olma olasılığı üzerine düşündüklerinden genel olarak kaygı oranları da yüksektir (Yılmaz, 2018). Bu tutum, içinde mükemmeliyetçiliği de barındıran, ideal anne baba olma ve ideal çocuğu yetiştirme çabasına sahiptir; fakat bu tutumun sonuçlarına bakıldığında beklenen olumlu etkilerin yanı sıra çokça olumsuz etkilerinin de olduğu görülmüştür.

2.1.9.1. Helikopter Ebeveyn Tutumunun Olumlu Etkileri ve İlgili

Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde helikopter ebeveyn tutumunun bazı olumlu durumlarla ilişkili olduğu söylenebilir. Lipka (2007), üniversite öğrencilerine yapılan bir anket sonucunda helikopter ebeveyne sahip öğrencilerin eğitimlerinde daha aktif ve daha memnun olduklarını belirtmiştir. Ebeveyn tutumları ve okula bağlılık arasındaki ilişkileri inceleyen araştırmalar da ailelerin okul yaşamına gösterdiği ilgi ve desteğin çocukların okula bağlılığını arttırdığını desteklemektedir (Mengi, 2011; Zengin-Aksu, 2019; Tuğrul, 2021). Anne babaların çocuklarıyla çok ilgileniyor olmasının, olması gereken ebeveyn tutumu olarak görüldüğü Kore kültüründe ise yapılan bir araştırmada helikopter ebeveyne sahip bireylerin öz denetim becerilerinin bundan olumsuz etkilendiğini; ancak bu aile tutumu ile bireylerin iyi oluş hali ve depresyon düzeyleri arasında bir bağlantı bulunmadığını belirtilmiştir (Know, Yoo ve Bingham, 2016). Helikopter ebeveyne sahip çocukların okul hayatlarında disiplinli ve düzenli çalıştıkları görülür; ayrıca bu çocuklara aileleri tarafından çok fazla imkân da sunulduğu için akademik başarılarının yüksek olduğu söylenebilir (Yaşın, 2018).

2.1.9.2. Helikopter Ebeveyn Tutumunun Olumsuz Etkileri ve İlgili

Araştırmalar

Çocukların ebeveynlerinin anlayışlı bir rehberliğine ve net, uygulanabilir sınırlarına ihtiyaçları vardır. Çocuk, bu sınırlar içinde gerektiğinde ebeveyn rehberliği ve teşviki ile kararlar alma, davranışlarını kontrol etme, sorumluluk alma ve davranışlarının makul sonuçlarına katlanma gibi becerileri deneyimler ve öğrenir. Helikopter ebeveynlerin ise çocuklarının kişisel sınırlarını ihlal edip onlar adına karar aldıkları, onlar adına sonuçlarına katlandıkları ve her şeyi kontrol etmeye çalıştıkları görülür. Bunun sonucunda helikopter ebeveynliğin en görünür etkisinin çocuklarının öz yeterliliğinde olduğu söylenebilir (Cline ve Fay, 1990). Yapılan çoğu araştırma bu tutumun düşük öz yeterlilikle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Van-Ingen vd., 2015; Reed vd., 2016; Yılmaz ve Büyükcebeci, 2019).

Ebeveynlerin aşırı müdahaleci tutumu çocuklarda kaygı düzeyi, geride durma, depresyon ve kendine güvende düşüş ile bağlantılıdır (Bayer, Sanson ve Hemphill, 2006). Bu ailedeki çocukların düşük öz yeterliliğin yanı sıra stresle baş etmede de güçlük yaşadıkları görülür (Reed vd., 2016). Bir başka çalışmaya göre bu aile

tutumuyla büyüyen çocuklarda öne çıkan sorunlardan biri de öz denetimde güçlük çekmeleridir (Yaşın, 2018).

Bireyin ebeveynlerinden özerkleşmeye başladığı ve otoriteye karşı en hassas ve dirençli olduğu ergenlik döneminde de korumacı, kuşatıcı ve genellikle çocuğa kendi kendine sorun çözme fırsatı vermeyen helikopter ebeveyn tutumunun, bazı olumsuz etkileri vardır. Helikopter ebeveynine sahip olan ergenlerin problemlerle baş etme becerilerinin zayıfladığı ve bunun sonucunda bir sorunla karşılaştıklarında kaygı düzeylerinin arttığı görülür (Segrin vd., 2013). Böylece ebeveynler çocuklarının işlerini ve görevlerini onlar adına yapıp yürüterek aslında hiç istemedikleri bir sonuç yaratırlar. Çocuklarının sorunlarla baş etme stratejileri kazanmalarına ve bağımsız ayakta durabilme yetilerine zarar verirler (Deci ve Ryan, 1980). Tepebaş (2022) yaptığı çalışmada algılanan helikopter anne-baba tutumu arttıkça kişinin “kendini sabotaj” düzeyinin de arttığını ortaya koymuştur.

Helikopter ebeveyn sahibi bireyler, daha ileriki iş yaşantılarında da benzer eğilimleri devam ettirirler. Jill ve Jülie'nin (2014) çalışmasına göre bu bireyler, iş hayatlarında karşılarına çıkan değişikliklere kolay uyum sağlayamaz ve bir sorunla karşılaştıklarında ilk olarak başkalarından yardım bekleme eğiliminde olurlar.

Yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde, ebeveynlerin çocuklarını korumak ve sevmek adına yaptıkları aşırı koruyucu ve müdahaleci tutumların, çocuklarını hayata karşı donanımsız hale getirdiği anlaşılır (Cline ve Fay, 2006). Bu da çocukları yetişkinlikte de bir başkasına bağımlı yapar.

Özbey (2022), “bağlanma stilleri” ile helikopter ebeveynlik arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada “güvenli bağlanma stili” ile helikopter anne-baba tutumu arasında negatif yönlü bir ilişki ortaya koymuştur.

Yurt dışında yapılan bazı araştırmalarda helikopter ebeveynlik “aşırı ebeveynlik” olarak ifade edilmiştir. Segrin, Woszidlo, Givertz, Bauer ve Taylor-Murphy (2012), ebeveynleri ve genç yetişkinlikteki çocukları ile yaptığı araştırmada aşırı ebeveynliğin, düşük nitelikte ebeveyn-çocuk iletişimi ile ilişkili bulunduğunu ve düşük aile memnuniyetine etkisi olduğunu belirtmiştir. Bir başka araştırmanın bulguları ise ebeveynlerini aşırı kontrolcü bulan üniversite öğrencilerinin, yaşamdan daha az memnuniyet duyduklarını ve daha yüksek depresyon seviyeleri bildirdiklerini ifade etmiştir (Schiffirin vd., 2014). LeMoyne ve Buchanan (2011) da

üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, helikopter ebeveynliğin öğrencilerde “kaygı/depresyon” ile pozitif, “psikolojik esneklik” ile ise negatif bir ilişki içinde olduğunu göstermiştir. Yetişkin bireylerle yapılan benzer bir araştırmada da anneden algılanan helikopter ebeveynlik arttıkça “psikolojik iyi oluş” düzeyinin azaldığı görülmüştür (Özbek, 2022).

Ebeveyn tutumları ile ilgili alanyazın incelendiğinde ebeveyn tutumlarındaki olumsuz sonuçların, ebeveynlerin çocuğun birey olarak ihtiyacı olan gereksinimleri göz ardı edip uç tutumlarda ısrarcı olduklarında, dolayısıyla disiplin, ilgi ve özgürlük dengesi kurulamadığında, çocuğun yaşına ve içinde bulunduğu gelişim dönemine uygun şekilde davranışlar düzenlenmediğinde ortaya çıktığı söylenebilir.

2.2. Kişiler Arası Duyarlılık

Sosyal bir çevre içine doğan ve sosyal bir varlık olan insan, doğduğu andan itibaren çevresindeki insanlarla etkileşim içine girer. Yaşam boyu devam eden bu etkileşim, kişinin kendini bütününe bir parçası olarak hissetmesinde, anlamlı bir varoluşa ulaşmasında, kendini tanımasında ve hem kendisiyle hem de toplumla kurduğu ilişkide yaşamın temel faktörlerinden biri olmaktadır. Bu nedenle kişinin kendini rahat ve güvende hissettiği doyum verici ilişkiler kurabilmesi, ruh sağlığı alanında oldukça önemli bir konudur. Bu bağlamda kişiler arası ilişkileri ve ruh sağlığını etkileyen birçok etmen söz konusudur. Kişiler arası duyarlılık düzeyi de bu etmenlerden biridir.

Kişiler arası duyarlılık kavramını bir kişilik özelliği olarak ayrıntılı biçimde ilk ele alan ve bu özelliği ölçmek için bir ölçek geliştiren Boyce ve Parker (1989); bu kavramı, başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarına yönelik aşırı bir farkındalık ve hassaslık olarak tanımlamıştır. Kişiler arası duyarlılığı olanlar, ilişkileri üzerine çok fazla düşünen, diğer kişinin yapacağı her davranışa, ruh halindeki değişimlere, eleştirilere ve reddedilme olasılığına karşı sürekli tetikte bekleyen ve bu tür durumlara aşırı duyarlılık gösteren kişiler olarak tanımlanmıştır.

Boyce ve Parker (1989), kişiler arası duyarlılığı ayrıntılı şekilde açıklamak ve kişideki varlığını görebilmek için beş faktör üzerinde durmuştur. Birinci faktör, kişinin başkaları ile girdiği etkileşime ve karşı tarafta nasıl bir izlenim bıraktığına aşırı odaklanmasını ve endişelenmesini içeren *kişiler arası farkındalık* faktörüdür. Bu

faktörün kırılğan benlik saygısı ile de oldukça ilişkili olduğu belirtilmiştir. İkinci faktör *onay ihtiyacıdır*. Bu faktör; sürekli olarak onay ihtiyacı hisseden kişinin, diğerlerini memnun etmek için onların fikirlerine göre hareket etmesi ve böylece reddedilmekten ve eleştirilmekten kurtulmaya çalışması olarak ifade edilmiştir. Kişiler arası duyarlılığı anlamada temel bir unsur olarak görülen üçüncü faktör ise *ayrılık kaygısıdır*. Ayrılık kaygısı yaşayan kişiler, ilişkilerinin sonlanma olasılığına ve bu yöndeki herhangi bir tehdide karşı yoğun kaygı yaşayan kişilerdir. Dördüncü faktör ise *çekingenliktir*. Çekingenlik, sosyal ilişkilerde atılğan olamamayı, iddialı davranışlardan sakınmayı ifade ederek kişiler arası duyarlılığın davranışsal yönüne atıfta bulunmaktadır. Son olarak beşinci faktör olan *kırılğan iç benlik* de düşük ve kırılğan bir benlik saygısı ile ilgilidir. Bu kişiler kendi değerlerine başkalarının onlar hakkında ne düşündüğüne bağlı olarak karar verme eğilimindedir ve dolayısıyla başkaları tarafından sürekli olarak desteklenmeye ihtiyaç duymaktadır. İfade edilen bu beş faktör, birbirinden bağımsız değil, birbiriyle ilişkili boyutlar olarak açıklanmıştır.

Kişiler arası duyarlılık kavramı, Boyce ve Parker'dan (1989) önce yine olumsuz bir durum olarak Derogatis ve arkadaşları (1974) tarafından geliştirilen "Hopkins Belirti Kontrol Listesinde (HSCL)" ve bu listeden uyarlanıp revize edilerek geliştirilen "Ruhsal Belirti Tarama Listesinde (SCL-90-R)" bir belirti türü olarak ele alınmıştır. SCL-90-R, kişideki psikolojik belirtilerin hangi alt kategorilere yoğunlaştığını ve bunların düzeylerini ortaya koyan bir ölçektir. Formdaki dokuz alt kategori; kişiler arası duyarlılık, somatizasyon, obsesif kompulsif, depresyon, kaygı, düşmanlık, fobik kaygı, paranoid düşünce ve psikotizm şeklindedir. Bu ölçekte ele alınan kişiler arası duyarlılık kavramı, kişinin aşağılık kompleksi yaşaması, kendini değersiz ve yetersiz hissetmesi olarak tanımlanarak (Derogatis vd., 1974; Derogatis ve Cleary, 1977), Boyce ve Parker'a göre (1989) daha dar bir kapsamda ele alınmıştır.

Kişiler arası duyarlılığa ilişkin yapılan tanımlarda görülmektedir ki bu kişiler olumsuz benlik algısına sahiptir ve yetersizlik duygusu yaşamaktadır. Aynı şekilde başkalarının da kendilerine karşı olumsuz bir yaklaşım geliştirdiğine inanır ve iletişim kurduğu insanların davranışlarında bu olumsuz düşüncelere ilişkin ipuçları ararlar. Bu inanç ve beklenti ile diğerlerinin kendine yönelik davranışlarına ilişkin yanlı yorumlar ve hatalı çıkarımlar yapabilirler. Bu nedenle huzursuzluk hisseden kişiler, bütün bunlarla baş edemeyip sosyal ilişkilerinden uzaklaşmaya ve

yalnızlaşmaya yatkındırlar (Boyce vd., 1992). Dolayısıyla kişiler arası duyarlılığın, kişinin kendi benliğine dair inançlarından başlayarak sosyal yaşamındaki tutumlarına kadar uzanan geniş bir etki alanına sahip olduğu görülür. Bu durum, kişiler arası duyarlılığın olası başka sorunlarla birlikte görülme olasılığını da artırmaktadır (Wilhelm, Boyce, ve Brownhill, 2004).

2.2.1. Kişiler Arası Duyarlılık İle İlgili Araştırmalar

Alanyazın incelendiğinde, başta kişiler arası iletişim olmak üzere kişiler arası duyarlılık ile ilişkili bulunmuş birçok unsur olduğu görülür. Kişi, doğası gereği tek başına yaşayamamakta ve başka insanlara ihtiyaç duymaktadır (Adler, 1929/2000); fakat insan sosyal bir varlık olmasına rağmen bazı insanlar için bir arada yaşama olgusu kolayca gerçekleştirilebilen ve başarılabilen bir eylemken bazıları için bu, kolay olmayan bir süreçtir (Bacanlı, 2014). Kişiler arası duyarlılık da bu süreci zorlaştıran önemli bir etkenlerden biridir. Dökmen (2005), kişiler arası iletişimin kişinin kendi içine dönerek yaşadığı “kişi-içi iletişim” olarak adlandırılan bir süreçle başladığını söyler. Burada kişi, hem bilgi üreten hem de diğerlerinden gelen bilgiyi yorumlayan iki konumda yer alır. Bu süreçte farklı duygular, düşünceler, kendi kendine sorulan sorular ve bu sorularına cevaplar üretir; yorumlama, anlamlandırma ve değerlendirmeler yapar. Kişiler arası duyarlılığı yüksek olanların ise; kendi içine dönülen bu süreçte, kendi düşüncelerinden çok diğer kişilerin onunla ilgili ne düşündüğüne daha fazla odaklandığı görülür. Bu düşüncelere yönelik tahminleri ise çoğunlukla olumsuz olur. İlişkilere gösterilen bu aşırı dikkat, tedirginlik ve yapılan hatalı çıkarımlar; onun başkalarının çok da üzerinde durmadığı küçük problemleri bile görüp büyüterek aşılması zor bir duruma getirmesine yol açar (Boyce ve Mason, 1996). Bu nedenle kişiler arası duyarlılığı yüksek kişilerin, kolay incindikleri, diğer insanların ona değer vermediğini düşündükleri ve eleştirilmekten aşırı korktukları, dolayısıyla da sosyal ilişkilerinde sorun yaşadıkları görülür (Boyce, Parker, Barnett, Cooney ve Smith, 1991).

Kişiler arası duyarlılıkta kişinin kendisi ile ilgili yetersizlik duyguları (Derogatis ve Cleary, 1977) ve kabul görmeye ilişkin karamsar inançları; beraberinde kırılğan bir benlik saygısını, eleştirilme ve reddedilme korkularını getirir (Boyce ve Parker, 1989). Aşağılık duygusu üzerine önemli çalışmaları olan Adler de (1929/2000)

yoğun olarak yaşanan aşağılık ve yetersizlik duygularının, kişinin sosyal uyumunu bozduğunu belirtmiştir.

Sosyal ilişkilerde önemli bir etkinin de, kişiler arası duyarlılığın bir belirtisi olan reddedilme korkusundan kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim Erözkan (2004), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada kişiler arası duyarlılık ile reddedilme duyarlılığı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Reddedilmeye duyarlılığı olan kişilerin özellikleri incelendiğinde, bu kişilerin ilişkilerinde endişeli bir bekleyiş içinde oldukları ve diğerlerinin gösterdikleri belirsiz tutumları bile olumsuz yorumlayarak reddedileceklerine dair bir işaret olarak kabul ettikleri görülür (Downey ve Feldman, 1996). Bu nedenle kişiler arası duyarlılığı olan kişilerin belirsizliğe tahammül etmede de zorlandıkları söylenebilir (Erol, 2020).

Kişiler arası duyarlılığı olan kişiler, eleştirilme ve reddedilme durumlarıyla kolay baş edemezler. Bu nedenle baş edemeyecekleri bu durumlarla karşı karşıya kalmamak için diğerleriyle uyum içinde olmaya çaba gösterirler. Davranışlarını, diğerlerinin eleştirmeyeceği şekilde onların beklentilerine uygun olarak değiştirirler (Boyce ve Parker, 1989). Bu süreçte yaşanan reddedilmeye karşı aşırı duyarlılık ve korkulu bekleyiş hali, sosyal ortamlarda stres ve huzursuzluk yaratarak sosyal kaygı bozukluğunun da temelini oluşturur (Liebowitz, Gorman, Fyer ve Klein, 1985; Ayduk, Downey ve Kim, 2001; Rudolph ve Zimmer-Gembeck, 2014).

Alanyazın incelendiğinde, kişiler arası duyarlılığın, kişiler arası ilişkilerde en çok sosyal kaygı ile öne çıktığı görülür. Mohammadian ve arkadaşları (2018) yaptıkları çalışmada kişiler arası duyarlılığın sosyal kaygı geliştirmede ve belirtilerini sürdürmede önemli bir rolü olduğunu ortaya koymuştur. Başkalarının duygu ve davranışlarına aşırı dikkat eden duyarlılığı yüksek kişiler, sosyal ve işlevsel durumlarda daha fazla korku ve kaçınma içinde olabilirler. Benzer şekilde Kumari, Sudhir ve Mariamma (2012), kişiler arası duyarlılığın sosyal kaygının önemli bir yordayıcısı olduğunu, ayrıca kişiler arası duyarlılık ile “sosyal kaygı” “mükemmeliyetçilik” ve “işlevsel olmayan bilişlerin” bir arada görüldüğünü belirtmiştir.

Kişinin, diğerlerinin onun hakkında ne düşündüğüne odaklandıkça sosyal kaygısı da artar (Erözkan, 2011). Bu duygularla kişiler arası ilişkilerden uzaklaşan ve yalnızlaşan kişilerin yaşam doyumu da azalır (Dost, 2007). Bu durumun etkileri

yetişkinlerde olduğu gibi ergenlerde de görülür. Anlı (2019), lise öğrencilerinde kişiler arası duyarlılığın “sınıf topluluğu duygusu” üzerinde olumsuz etki yarattığını ortaya koymuştur. Sınıf içinde kişiler arası duyarlılığı yüksek olan öğrenciler; sınıfın bir parçası gibi hissetmekte zorlanır ve bunun bir sonucu olarak da sınıf içi iletişim problemleri, yalnızlık ve akademik başarısızlık yaşayabilirler

İnsan, yaşamı boyunca, diğer insanların varlığına ve yardımına ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle ihtiyaç duyulan sosyal becerilerden biri de gerektiği durumlarda yardım arama ve yardım isteme davranışıdır. İhtiyaçlarını karşılayabilecek sosyal becerilere sahip olan insanlar, bu süreçleri daha iyi yönetirken çeşitli sosyal becerilere sahip olmayanlar bu süreçlerde zorlanırlar (Bacanlı, 2014). Yardım isteme davranışının doğası incelendiğinde, girişkenliği ve reddedilme ihtimalini göze almayı içeren bir eylem olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmalar, kişiler arası duyarlılığı yüksek olanların, olumsuz değerlendirilme korkusu ve sosyal kaygıları nedeniyle yardım isteme davranışına daha az başvurduklarını göstermiştir (Wang ve Zhang, 2021).

Alanyazın incelendiğinde kişiler arası duyarlılığın iletişim üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya yönelik çalışmaların da olduğu görülür. Akgül ve Yavuzer (2019), üniversite öğrencilerine verdikleri “kişiler arası duyarlılık eğitiminin” öğrencilerin empati ve iletişim becerilerini olumlu etkilediğini ortaya koymuştur.

Kişiler arası ilişkilerde başarıyı ve doyumunu etkileyen önemli bir faktör de sosyal zekâdır. Sosyal zekâ, kişinin kendinin ve başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını anlaması; kişiler arası ilişkilerde bunları ustaca idare edebilmesi (Samur, 2008) ve sosyal problemleri çözebilme becerisi (Karagüven, 2015) olarak tanımlanır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre; sosyal zekâ ve kişiler arası duyarlılık arasında negatif bir ilişki vardır (Doğan ve Sapmaz, 2012; Bulut 2021). Kişilerin sosyal zekâ düzeyleri yükseldikçe kişiler arası duyarlılık düzeyleri düşmekte veya sosyal zekâ düzeyleri düştükçe kişiler arası duyarlılık düzeyleri yükselmektedir. Sosyal zekânın önemli bir göstergesi ise çatışma çözme becerileridir. Kişiler arası duyarlılığı olanların ise daha sık çatışmalar yaşadığı (Smith ve Zautra, 2001) ve bu çatışmaları yönetmekte zorlandıkları görülür. Aynı zamanda çatışmalarında olumlu stratejiler olan “yüzleşme” “duygusal ifade” ve “kendini açma” gibi yöntemleri de daha az kullandıkları bulunmuştur (Aydın, 2013). Bu durum kişilerin ruhsal sağlığını etkilemekte ve çatışmalarını çözme tarzları onların depresyon geliştirip geliştirmeyeceklerinde de etkili olmaktadır (Zhao vd., 2018).

Kişiler arası duyarlılık ile ilişkisi incelenmiş bir diğer değişken “duygusal zekâ” olmuştur. Salovey ve Mayer (1990), duygusal zekâyı ayrıntılı bir şekilde tanımlamış ve beş ana başlık ile niteliklerini açıklamıştır. Bu niteliklerde ilki, kişinin kendini tanımasını ve yaşadığı duyguyu fark edebilmesini ifade eden *özbilinçtir*. İkincisi, *duyguları idare edebilme* yeteneğidir. Bu yeteneğe sahip kişiler; kendini yatıştırmada, yoğun kaygılardan, olumsuz duygulardan ve alınganlıklardan kurtulmada daha başarılı olurlar. Dolayısıyla yaşadıkları olumsuzluk deneyimlerden sonra daha kolay toparlanırlar. Duygusal zekâyı tanımlayan üçüncü nitelik ise, *kendini harekete geçirme* becerisidir. Bu beceri kişinin akış halinde kalabilmesi, duygularını bir amaç etrafında toplayabilmesi ve gerektiği durumlarda doyumunu erteleyebilmesi gibi özelliklerle ifade edilir. Dördüncü nitelik, *başkalarının duygularını anlamadır*. Bu nitelikteki temel unsur ise empatidir. Son olarak beşinci nitelik ise, *ilişkileri yürütebilme* becerisidir. Bu beceri, başkalarının duygularını idare etme yeteneği ile ilgilidir (Akt. Goleman, 1995/2010). Duygusal zekânın bu nitelikleri incelendiğinde, bunların kişiler arası duyarlılık yaşayan kişilerin, sorun yaşadığı alanlar olduğu söylenebilir. Demiray (2018), üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada duygusal zekâ ve kişiler arası duyarlılık arasında negatif yönde bir ilişki bulmuştur. Çalışma, bilişsel çarpıtmaların da duygusal zekânın kişiler arası duyarlılık üzerindeki etkisine kısmi aracı değişken olarak etki ettiğini göstermiştir.

Birçok kişilik özelliğinde olduğu gibi, kişiler arası duyarlılık ile de ebeveyn tutumları arasında bir ilişki olması muhtemeldir. Nitekim kişiler arası duyarlılığın bileşenleri olarak görülen ve bağımsız olarak ele alındığında temellerinin çocukluk yıllarına dayandığı bilinen onay ihtiyacı, ayrılık kaygısı ve kırılğan iç benlik gibi faktörler, kişiler arası duyarlılık ve ebeveyn tutumları arasında yakın bir ilişkiye işaret eder. Alanyazın incelendiğinde ise ebeveyn tutumlarının, kişiler arası duyarlılığa etkisini araştıran az sayıda araştırmaya rastlanmıştır. Bu konudaki araştırmalardan biri olan Otani ve arkadaşlarının (2014) çalışmasında; kişiler arası duyarlılığın, kişinin geliştirdiği olumsuz benlik algısı ve diğer insanları algılayış biçimi ile ilgili olduğu belirtilmiştir. Bu durumun ise kişiler arası duyarlılık ve bağlanma güvensizliği arasında ilişkinin varlığına bir işaret olabileceği ifade edilmiştir. Benzer bir araştırmada da yetişkinlerin erken çocukluk dönemlerinin etkisiyle geliştirdiği bağlanma stilleri ile kişiler arası duyarlılıkları arasındaki ilişki incelenmiştir (Atay, 2016). Araştırma sonucuna göre sahip olunan “kayıtsız bağlanma stili” ve “güvenli

bağlanma stili” kişiler arası duyarlılık ile pozitif bir ilişki içinde bulunmuştur. “Korkulu bağlanma stili” ile ise negatif yönde bir ilişki belirtilmiştir. Ebeveyn tutumlarının etkisini inceleyen bir başka çalışmada Otani ve arkadaşları (2009), ebeveynlerin aşırı koruyuculuğunun, özellikle hemcinsleri olan çocukları üzerinde kişiler arası duyarlılığı artırdığını ortaya koymuştur. Buna ek olarak erkeklerde baba etkisinin yanı sıra anne korumasının da etkisinin olduğu belirtilmiştir. Suzuki ve arkadaşları ise (2012) yine benzer bir sonuç elde ederek özellikle anne bakımının kişiler arası duyarlılığı etkilediğini belirtmiştir.

Kişiler arası duyarlılığın, günümüzün en büyük sorunlarından biri olan akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkisi; özellikle yurt dışı çalışmalarda merak konusu olmuş ve yapılan birçok araştırmada bu iki değişkenin birbirleriyle etkileşim içinde olduğu görülmüştür (Yang, 2001; Yang, Choe, Baity, Lee ve Cho, 2005; Jang, Hwang ve Choi, 2008; Alavi, Maracy, Jannatifard ve Eslami, 2011; Öcal, 2019). Alanyazın incelendiğinde kişide var olan “dışa dönüklük, dürtüsellik, nevroitiklik ve yüksek risk alma” gibi kişilik özelliklerinin, akıllı telefon bağımlılığını yordayabileceği görülmüştür (Wang, Huang ve Wu, 2014). Bu durumda nevroitiklik ve olumsuz duygularla ilişkili olduğu belirtilen ve bir kişilik özelliği olarak görülen kişiler arası duyarlılığın da (Boyce ve Parker, 1989; Wilhelm, Boyce ve Brownhill, 2004) akıllı telefon bağımlılığını yordayabileceği söylenebilir. Lin ve arkadaşları (2021), bu ilişkiyi doğrulamakta ve buna ek olarak kişiler arası duyarlılığın akıllı telefon bağımlılığı ile ilişkisine *gelişmeleri kaçırma korkusunun (FOMO)* aracılık ettiğini belirtmektedir.

Günlük yaşamlarında yeterince sosyal ilişki içine giremeyen kişilerin, internet üzerinden sosyalleşmeye çalışma ihtimalleri daha fazladır. Bu durumu ifade eden “telafi edici internet kullanımı kuramına” göre; sosyal ilişkileri yetersiz olanlar, sanal ortamları kullanarak bu eksikliği telafi etmeye ve olumsuz duygularını azaltmaya daha fazla yönelirler (Kardefelt-Winther, 2014). Kişiler arası duyarlılığı yüksek kişilerin de gerçek sosyal ortamlardan kaçma eğiliminde oldukları bilinmektedir. Bu nedenle bu kişilerin eksik kalan sosyal ihtiyaçlarını, sanal ortamlar ve sosyal medya kullanarak telafi etmeye daha fazla eğilim gösterebilecekleri söylenebilir. Diğerlerinin yaşamındaki gelişmeleri takip etmeyi ve bunlardan haberdar olmayı kolaylaştıran *facebook* üzerine yapılan bir araştırmada kişiler arası duyarlılık arttıkça facebook bağımlılığının da arttığı ortaya konmuştur (Arabacı, Taş, Kavaslar, Dikmen

ve Teke, 2017). You, Zang, Zhang, Xu ve Chen (2019) ise “benlik saygısı” ve “cep telefonu bağımlılığı” arasındaki ilişkide, kişiler arası duyarlılığın aracı rolü olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmalara ek olarak benzer bir ilişki de internet bağımlılığı ve kişiler arası duyarlılık arasında görülmüş ve farklı yaş grupları üzerinde yapılan bazı çalışmalarda iki değişken arasında pozitif bir ilişki olduğunu belirlenmiştir (Adalier ve Balkan, 2012; Anlı, 2018).

Geçmişten bu yana toplumlarda dönem dönem değişen standartlaşmış beğeni kalıpları, kişilerin sahip olduğu vücut algısını da etkilemiştir. Son yıllarda teknolojinin ve sosyal medyanın artması ile görsellik daha çok öne çıkmış ve insanlar belli standart görünlere uymaya daha çok özendirilmiştir. Dolayısıyla bu durumun psikolojik sonuçlarından biri olarak, istenilen vücut algısına sahip olunamadığında ruhsal sağlığın da olumsuz etkilendiği gözlenmiştir. Atlas (2004), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, yüksek kişiler arası duyarlılığın yüksek “görünüm duyarlılığı” ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Kişiler arası duyarlılığa sahip kişilerin, diğerlerinin kendisi hakkında ne düşündüğüne dair aşırı hassasiyetleri, eleştirilme korkuları ve temelde taşıdıkları değersizlik gibi duyguları, bu kişilerin dış görünüşleri ile ilgili de hassas olabileceklerini işaret ediyor olabilir. Hamann ve arkadaşları (2009) ise yaptıkları çalışmada kişiler arası duyarlılığın kırılgan iç benlik alt ölçeğinin, Bulimia testinin puanlarındaki değişkenliği önemli düzeyde açıkladığını ifade etmiştir. Çalışma, kırılgan bir iç benliğe ve olumsuz değerlendirilme korkusuna sahip genç kadınların, toplumun beklediği “ince ideale” ulaşmak için bulimik davranışlarda bulunabileceğini, böylece toplumdaki standardı yakalayarak bedenleri yüzünden dikkat çekmekten ve incelenmekten kurtulmaya çalıştıklarını belirtmiştir. Bu bulgulara ek olarak Yurdakul (2018) yapılan diyetlerin ve ideal vücut algısına ulaşma çabalarının, başarılı sonuçlanmadığı durumlarda, kişiler arası duyarlılık düzeyinin etkilendiği ortaya koymuştur.

Schaefer (1995) benlik gelişiminin kişinin, çevresindeki insanların onun hakkında ne düşündüğüne dair tahminleri başladığını belirtir. Sonrasında sürecin, kişinin bu tahminlerden yola çıkarak kendisi hakkında saygı ya da utanç gibi birtakım duygular geliştirmesiyle devam ettiğini ifade eder. Cooley de “ayna benlik” olarak ifade ettiği kavramla kişinin çevresindeki insanların kendisiyle ilgili geliştirdiği beklentilere ve düşüncelere göre benliğini şekillendirdiğini belirtir (Hood, 2014). Bu süreç incelendiğinde benliğin gelişimi ile kişiler arası duyarlılık arasında yakın bir ilişki

olabileceği görülür. Yapılan bir çalışmada utancı içselleştirme eğilimi olanlarda kişiler arası duyarlılığının daha yüksek olduğu ifade edilmiştir (Nyström, Kjellberg, Heimdahl ve Jonsson, 2018). Kömürcü (2014) ise yüksek kişiler arası duyarlılık düzeyinin, düşük benlik değerini yordadığını belirtmiştir. Benlik saygısı düşük olan kişiler, ilişkilerinde mutlaka bir problem çıkacağı düşüncesi içinde olup ilişki boyunca bu beklentiyle yaşadıkları için eleştirilere daha fazla hassasiyet gösterirler (Rosenberg, 1965). Sonuç olarak düşük benlik saygısı, ilişkilerdeki olumsuz inançların ve beklentilerin etkisiyle reddedilme ve eleştirilme korkusuna neden olur ve kaygıyı artırır (Baldwin ve Main, 2001). Tüm bu bilgiler ışığında bakıldığında, kişiler arası duyarlılık ile benlik saygısı arasında karşılıklı bir etki olduğu söylenebilir.

Zorlu yaşam olaylarında kimi insanların daha çok sarsıldığı kimi insanların ise daha çabuk toparladıkları ve daha dayanıklı oldukları görülür. Kişiler arasındaki bu farklılık, psikolojik sağlamlık (kendini toparlama gücü/psikolojik dayanıklılık) ile açıklanmaktadır (Angulo-Macias, 2007). Ramirez (2007), psikolojik sağlamlığı depresif durumlardan, hastalıklardan, yaşam akışını etkileyen değişimlerden ve benzer olumsuz yaşantılardan sonra hızlı bir şekilde iyileşme becerisi, sarsıldıktan sonra önceki durumuna kolayca geri dönebilme ve esneklik olarak tanımlamıştır. Kişiler arası duyarlılık ile psikolojik sağlamlık arasında ise negatif bir ilişki bulunmuştur (Bulut, 2021). Psikolojik sağlamlık ve kişiler arası duyarlılık arasındaki ilişkiyi inceleyen bir başka çalışmada Bilgin (2020), uygulanan kişiler arası duyarlılık ölçeğinin: “atılgan olmayan davranışlar” ve “kişiler arası kaygı ve bağımlılık” alt faktörleri ile psikolojik sağlamlık arasında negatif bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Ayrıca psikolojik sağlamlığı düşük düzeydeki kişilerin, karşılaştıkları zorlu olaylara karşı aktif bir şekilde çözüm üreterek ya da rahatlamaya çalışarak değil; çekingen kalarak ve sorunlardan kaçarak tepki verdikleri ifade edilir (Soderstrom, Dolbier, Leiferman ve Steinhardt, 2000).

Kişiler arası duyarlılık ve depresyon arasındaki ilişki birçok araştırmaya konu olmuş ve birçok ülkede araştırılmıştır. Yapılan bazı araştırmalar kişiler arası duyarlılığın, kişide depresyon gelişimi için bir risk faktörü olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin, Sakado ve arkadaşları (1999) Japonya’da yaptıkları çalışmayla, kişiler arası duyarlılığı yüksek kişilerin “yaşam boyu depresyon” yaşama riskinin arttığını gözlemlemiştir. Benzer şekilde Kanada’da yapılan bir araştırmada da kişiler arası

duyarlılığın, üniversite öğrencilerinde öz saygı ve depresif belirtileri yordadığı bulunmuştur (McCabe, Blankstein ve Mills, 1999). Türkiye’de yapılmış bir başka çalışmada da alanyazındaki diğer çalışmalara benzer olarak kişiler arası duyarlılık ve depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Erözkan, 2005). Bu çalışmalara ek olarak Çin’de yapılmış boylamsal bir çalışma, kişiler arası duyarlılığın “zihinsel sıkıntı” (depresyon, kaygı ve stres) ile ilişki gösterdiğini; ergenlerde yeni başlayan “kısmi zihinsel sıkıntı” ve saldırganlığı ise yordayabileceğini belirtmiştir (Sun vd., 2020). Dolayısıyla kişiler arası duyarlılık, depresif bozuklukların gelişimi için bir risk faktörü olarak görülmekte ve depresyona yatkın kişilerin özelliklerinden biri olmaktadır (Harb, Heimberg, Fresco, Scheiner ve Liebowitz, 2002). Bu bulgulara ek olarak bazı araştırmalar da psikolojik bozukluğu olan kişilerin kişiler arası duyarlılığının daha yüksek olduğuna ilişkin bulgular elde etmiştir (Vidyanidhi ve Sudhir, 2009; Bulut, 2021). Üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir başka çalışma da geçmiş travmalardan kaynaklanan travma sonrası stres bozukluğunun (TSSB), kişiler arası duyarlılık ile ilişkili olduğu; “TSBB”nin kişiler arası duyarlılık üzerindeki etkisine “aleksitimi”nin aracılık ettiği görülmüştür (Slanbekova, Chung, Karipbaev, Sabirova ve Alimbayeva, 2019).

Çocukluk çağında yaşanan travmalar ile yetişkinlikte ortaya çıkan psikopatolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi inceleyen Kaya (2020) elde ettiği bulgularda; çocuklukta yaşanan bu travmaların, yetişkinlikte kişiler arası duyarlılık geliştirmede bir risk faktörü olabileceğini işaret etmiştir. Yapılan başka araştırmalar ise psikolojik rahatsızlıkların yanı sıra bazı kronik hastalıkların da kişinin ruhsal sağlığını etkilediğini ve bu hastalarda kişiler arası duyarlılık düzeyinin arttığını göstermiştir (Eren vd., 2007; Zhao vd. 2018). Benzer bir ilişkiyi araştıran Marin ve Miller (2013) ise, sağlık alanında yapılmış 76 farklı araştırmayı inceleyerek; kişiler arası duyarlılıkla ilgili yapılarla sahip kişilerin, kalp-damar hastalıkları ve bulaşıcı hastalıklar açısından risk altında olduğunu belirtmiştir.

Beck (1995), kişilerin kendilerine ilişkin olumsuz inançlarının, olayları algılama ve değerlendirme aşamalarında bilişsel hatalar (çarpıtmalar) yapmalarına neden olduğunu belirtir. Bu yönüyle bakıldığında kişiler arası duyarlılığı yüksek kişilerin değersiz ve yetersiz hissetmesi gibi olumsuz inançları ve diğerlerinin ne düşündüğüne ilişkin hatalı çıkarımları; kişiler arası duyarlılığın bilişsel çarpıtmalar içeren bir özellik olduğunu gösterir. Vidyanidhi ve Sudhir (2009) sosyal kaygı ve

depresyonu olan bir örnekte daha fazla “işlevsiz bilişin” daha yüksek kişiler arası duyarlılık düzeyi ile pozitif yönde ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Demiray (2018) ise yaptığı çalışma ile kişiler arası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların, kişiler arası duyarlılığı yordayabildiğini belirtmiştir. Çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise kişiler arası duyarlılık düzeyinin, sosyal destek ile karşılaştırıldığında farklılaşmadığıdır. Bu durum da kişiler arası duyarlılığın dış etkenlerden çok kişinin içsel süreçlerinden etkilendiğine işaret etmektedir.

Alanyazın incelendiğinde kişiler arası duyarlılık düzeyini azaltmaya yönelik yapılan çalışmaların anlamlı sonuçlar elde ettiği görülür. Bu amaçla yapılan uygulamaların ise çoğunlukla bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı olduğu gözlenir. Kişiler arası duyarlılığı yüksek kişilerin, olumsuz inançları (Derogatis ve Cleary, 1977) ve ilişkilerindeki bilişsel çarpıtmaları (Demiray, 2018) nedeniyle bilişsel davranışçı müdahale yöntemlerine uygun oldukları düşünülebilir. Sarısoy (2011), üniversite öğrencilerine yönelik yapılan “bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışma” uygulamasının, öğrencilerin kişiler arası duyarlılık düzeyini azalttığını ve bu durumun ilerleyen aylarda da devam ettiğini ifade etmiştir. Sarısoy, aynı çalışmada öğrencilerin kişiler arası duyarlılık düzeyinin okuduğu bölümden memnun olanlar ve olmayanlar arasında anlamlı düzeyde farklılaştığını belirtmiştir. Üniversite öğrencileri ile yapılan benzer bir araştırmada Hiçdurmaz ve Öz (2016), yapılan “bilişsel davranışçı grupla psikolojik danışma” uygulamasından sonra sadece kişiler arası duyarlılık düzeyinin değil; “umutsuz” ve “itaatkâr” başa çıkma tutumu ile “otomatik düşünce” düzeyinin de düştüğünü belirtmiştir. Grupla psikolojik danışmanın sonrasında ve izleme döneminde “kendine güvenen”, “iyimser” ve “sosyal destek arama” gibi olumlu başa çıkma yöntemlerinde de artma olduğu ifade edilmiştir. Lise öğrencileri ile çalışan Anlı (2017) ise; “boyun eğici davranışları azaltmaya yönelik” yapılan bilişsel davranışçı psikoeğitim çalışmasının, öğrencilerin boyun eğici davranışlarının yanı sıra öfke, düşmanlık ve kişiler arası duyarlılık düzeylerini de azalttığını ortaya koymuştur. Daha özel bir örneklem seçen Bell ve Freeman (2014), kötülük görme (perseküsyon) sanrıları olan on bir hastayla yaptığı çalışmada kişiler arası duyarlılığı azaltmaya yönelik uyguladıkları bilişsel davranışçı terapinin, hastaların hem kişiler arası duyarlılık düzeyini hem de kötülük göreceklere ilişkin sanrılarını azalttığını ifade etmiştir. Salmaz (2011) ise “sosyal kaygı” “reddedilme duyarlılığı” ve “kişiler arası duyarlılığın” ilgili araştırmalar ve

kuramsal çerçeve incelendiğinde benzer öğeler taşıdığını ve bu yüzden üniversite öğrencileri için hazırlanan “sosyal kaygıyı azaltmaya yönelik bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın” bu üç değişkenin hepsi üzerinde etkili olacağını düşünmüştür. Bu varsayımını sınanıldığı araştırmasında yapılan grupla psikolojik danışma uygulamasının, beklendiği gibi “sosyal kaygı” “reddedilme duyarlılığı” ve “kişiler arası duyarlılık” düzeyini düşürdüğü ve bu etkinin uygulama sonrasında da devam ettiği görülmüştür. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki hem kişiler arası duyarlılığı hem de kişiler arası ilişkileri etkileyen olumsuz faktörleri azaltmaya yönelik yapılan bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışma uygulamaları, olumlu sonuçlar elde etmiş ve kişiler arası duyarlılık düzeyini düşürmüştür.

3. YÖNTEM

Yüksek lisans tezi kapsamında yapılan çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeline, araştırma grubuna, veri toplama araçlarına, verilerin toplanma sürecine ve verilerin analizine yönelik bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma nicel bir araştırma olup üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladıkları helikopter ebeveyn tutumlarının kişiler arası duyarlılık düzeylerine etkisini yordamak için yapılmıştır ve var olan durumu sorgulayan betimsel bir araştırmadır. Araştırmada elde edilen veriler üniversite düzeyinde olan öğrencilerden elde edilmiştir ve kesitsel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri tek seferde toplanmıştır.

Araştırmanın verilerinin analizinde SPSS v27 istatistik paket programı kullanılmıştır. Veri girişleri ve kayıp veriler incelendikten sonra 651 katılımcının verileri ile analizler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra verilerin normalliğini incelemek için histogram, beklenen olasılık grafikleri ile “skewness (çarpıklık) – kurtosis (basıklık)” değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin 1.32 ile 1.26 arasında olduğu görülmüştür. “skewness (çarpıklık) – kurtosis (basıklık)” değerlerinin değerlerin -2 ile +2 aralığında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Byrne, 2013; Hair vd., 2010). Bu sonuçlar ile veri setinin büyüklüğü de göz önünde bulundurularak verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Dolayısıyla çalışmamızda parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Verilere ilişkin betimsel istatistikler sunulduktan sonra Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Anne ve Baba formu ile Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) arasındaki ilişkileri incelemek için “Pearson Korelasyon Analizi” kullanılmıştır. İki gruptan oluşan kategorik değişkenlerin AHETÖ ile KDÖ ve alt ölçeklerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farklılığı sınamak için “Bağımsız Örneklem T-testi” kullanılmıştır. Grup sayısının üç ve daha fazla olduğu kategorik değişkenlerin AHETÖ ile KDÖ ve alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları arasındaki farklılığı sınamak için “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” kullanılmıştır. AHETÖ alt boyutlarının Toplam KDÖ puanlarını yordayıp yordamadığını sınamak için “Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi” yapılmıştır. Çalışmamızda istatistiksel anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

3.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama süreci üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu bulunmaktadır, ikinci bölümde “Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)” ve üçüncü bölümde ise “Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ)” bulunmaktadır. Ölçeklerin uygulanması için gerekli izinler alınmıştır. Ölçeklere ilişkin psikometrik özellikler aşağıda belirtilmektedir.

3.2.1. Kişisel Bilgi Formu

“Kişisel Bilgi Formu” bu çalışma için, katılımcılara araştırma hakkında kısaca bilgi verilmesi, katılım konusunda gönüllülüğün esas olduğunun belirtilmesi ve katılımcılara ait üniversite, bölüm, sınıf düzeyi, cinsiyetleri, kardeş sayıları, ailenin kaçınıcı çocuğu oldukları, anne baba eğitim düzeyleri ve algıladıkları sosyo-ekonomik düzeyleri ile ilgili bilgilerin öğrenilmesi için araştırmacı tarafından hazırlanarak uygulanmıştır. Form ekte verilmiştir (Bkz. Ek-1).

3.2.2. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği

Ölçek Türk kültürüne uygun olarak Yılmaz (2019) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin amacı, ebeveynlerin çocuklarına yönelik aşırı korumacı davranışlarının, onlar adına karar verme, onların sorunlarını çözmeye çalışma gibi müdahaleci tutumlarının katılımcıların algılarına göre belirlenmesini sağlamaktır.

Yılmaz’ın (2019) ölçek geliştirme çalışmasında örneklem grubu, yaşları 13-17, 18-23, 24-30 ve 31-45 aralığında olan dört grup şeklinde belirlenmiştir. Bu gruplarının oluşturulmasında gelişim dönemleri dikkate alınmıştır. Çalışma grubunda her yaş grubundan 500 kişiyi sağlayacak şekilde 2020 kişi yer almıştır. Ölçek dördümlü likert biçiminde derecelendirilmiş 25 maddeden oluşturulmuştur. Derecelendirmedeki yanıtlar “(1) hiç böyle davranmaz, (2) arada sırada böyle davranır, (3) çoğu zaman böyle davranır ve (4) hep böyle davranır” şeklindedir. Ölçek dört alt boyuta sahiptir, bu boyutlar, “Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopterlik” “Duygusal-Kişisel Yaşam Alanında Helikopterlik” “Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopterlik” ve “Etik ve Ahlaki Konularda Helikopterlik” olarak belirlenmiştir. Ölçek maddeleri, katılımcıların anne ve babalarının tutumlarının

birbirinden farklı olma durumu göz önünde bulundurarak anne ve baba için ayrı ayrı yanıtlar verilecek şekilde hazırlanmıştır.

Yılmaz'ın (2019) çalışmasında helikopter anne ölçeğine ilişkin verilerin faktör analizine uygunluğu “Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı değerinin” 0,89 “Bartlett's değerinin” ise 8409,743 ($p<.000$) olarak bulunmasıyla AFA ya uygun olduğu belirtilmiştir. Çalışmada örneklem büyüklüğü de dikkate alınarak uyum indeksleri değerlendirildiğinde DFA (χ^2/sd) indeksine göre $p=.000$; $p<.05$ değeriyle veriye uyum göstermediği görülürken; diğer uyum indekslere göre CFI = 0,95; NFI ve NNFI = 0,94; GFI = 0,91; AGFI = 0,90; SRMR = 0,05 ve RMSEA = 0,07 modelin veriye iyi uyum gösterdiği görülmektedir. Böylece modelin doğrulandığı ve yapı geçerliliğine sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca helikopter anne ölçeğin iç tutarlılık değeri ,85 ve bileşik güvenirlik değeri ise ,93 bulunarak güvenirlik düzeyinin yeterli olduğu görülmüştür.

Helikopter baba ölçeğine ilişkin verilerin faktör analizine uygunluğunda da “Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) katsayısı değerinin” 0,89 “Bartlett's değerinin” ise 8118,453 ($p<.000$) olarak bulunmasıyla AFA ya uygun olduğu belirtilmiştir. Çalışmada örneklemin büyük olmasından dolayı (X^2/sd) indeksi, “iyi uyum” değerlerinin dışında bulunmuştur; fakat diğer tüm uyum indeksleri: RMSEA = 0,050; $p<.10$; CFI = 0,96; NFI = 0,95; GFI = 0,95; SRMR = 0,045 modelin veriye iyi uyum gösterdiği belirtmektedir. Böylece modelin doğrulandığı ve yapı geçerliliğine sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca helikopter baba ölçeğin iç tutarlılık değeri ,85 ve bileşik güvenirlik değeri ise ,90 bulunarak güvenirlik düzeyinin yeterli olduğu görülmüştür (Yılmaz, 2019).

Bu çalışma kapsamında ölçeğin kullanımı için Yılmaz'ın (2019) çalışmasında “bilimsel etik ve ilkelere bağlı kalmak koşuluyla araştırmacı ve eğitimciler tarafından kullanılması için izin alınmasına gerek yoktur” (Yılmaz, 2019:31) ifadesi dikkate alınarak ayrıca izin alınmamıştır. Bu çalışma için ölçeğin cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış ve genel helikopter tutum anne için ,86; baba için ,85; temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik boyutu anne ve baba için ,69; akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik boyutu anne için ,74; baba için ,70; duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik boyutu anne ve baba için ,65; etik ve ahlaki konularda helikopterlik boyutu anne için ,75; baba için ,77 olarak

bulunmuştur. Ölçek bu araştırma kapsamında 651 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Uygulanan ölçek araştırmanın eklerinde verilmiştir (Bkz. Ek-2).

3.2.3. Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği

Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Boyce ve Parker (1989) tarafından geliştirilmiştir. Boyce ve Parker (1989) kişiler arası duyarlılığı, kişide düşük benlik saygısı, ayrılık kaygısı, onay ihtiyacı, çekingen davranışlar, ilişkilerde aşırı bir dikkat ve kırılabilirlik ile kendini gösteren olumsuz bir özellik olarak belirtmiştir. Ölçek maddeleri de bu özellikleri kapsayacak biçimde; reddedilmeye karşı duyarlılık, tedirginlik, onay bekleme, değersiz hissetme, bırakılan izlenime karşı aşırı endişelenme gibi ifadeleri içerir. Ölçekten elde edilen puanların yüksekliği kişiler arası duyarlılığın da yüksek olduğunu ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe uyarlamasını ise Sapmaz ve Doğan (2012) yapmıştır. Sapmaz ve Doğan'ın (2012) uyarlama çalışmasında örneklem grubunu 530 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Boyce ve Parker (1989) tarafından geliştirilen kişiler arası duyarlılık ölçeği beş faktörden oluşmaktadır; fakat Sapmaz ve Doğan (2012) tarafından yapılan çalışmada DFA uyum indeksleri sonucuna göre bu yapının Türk örnekleminde doğrulanmadığı görülmüştür. Bunun üzerine ölçeğin faktör yapısını belirlemek için AFA yapılmıştır. Bu amaçla ölçek verilerinin faktör analizine uygunluğuna bakılmış ve sonuçlar “Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) = ,84” “Bartlett's = 4593,897 ($p < .000$)” olarak bulunarak AFA'ya uygun olduğu belirlenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda “kişiler arası kaygı ve bağımlılık”, “sosyal öz güven eksikliği” ve “atılman olmayan davranışlar” olmak üzere üç faktörlü bir yapı ortaya konmuştur. Ölçek ayrıca beşli likert tipinde olup otuz maddeden oluşmaktadır. Ölçekte 6, 10, 14 ve 16. maddeler ters kodlanmıştır. Ölçeğe verilen yanıtlar “hiç uygun değil (1)” “uygun değil (2)” “biraz uygun (3)” “uygun (4)” “tamamen uygun (5)” şeklinde derecelendirilmiştir.

Kişiler arası duyarlılık ölçeğinin güvenilirliği için ise “iç tutarlık katsayısı” hesaplanmış ve ölçeğin bütünü için “Cronbach alfa iç tutarlık katsayısının .81” olduğu tespit edilmiştir. “Sosyal öz güven eksikliği” alt boyutunun Cronbach alfa katsayısı kısmen düşüktür (.64), ancak diğer alt boyutlar (.73 ve .84) ve ölçeğin tamamı için güvenilirlik katsayılarının yeterli seviyede olduğu bulunmuştur. Ölçeğin, ölçüte dayalı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan korelasyonel incelemede beklenen yönde “Tromso Sosyal Zekâ Ölçeği” ile -.63 ($p < .001$, $n=99$), “Zung

Depresyon Ölçeği” ile ,35 ($p<.001$, $n=244$) değerleri elde edilmiştir. “Yaşam Doyumu Ölçeği” ile arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmamıştır; fakat KDÖ’nün alt faktörleriyle negatif ve düşük düzeyde ilişkiler göstermiştir. Bu değerler sonucunda KDÖ’nün Türkiye’deki üniversite öğrencileri için geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu belirtilmiştir (Sapmaz ve Doğan, 2012).

Bu çalışma kapsamında ölçeğin kullanılması için gerekli olan izinler alınmıştır. İzne ilişkin yazışma ekte yer almaktadır (Bkz. Ek-5). Mevcut çalışmada ölçeğin cronbach alpha iç tutarlılık katsayıları hesaplanmış ve toplam KDÖ puanı için ,89; kişiler arası kaygı ve bağımlılık boyutu için ,90; sosyal öz güven eksikliği boyutu için ,73; atılgan olmayan davranışlar boyutu için ise ,74 bulunmuştur. Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği bu araştırma kapsamında da 651 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Uygulanan ölçek araştırmanın eklerinde verilmiştir (Bkz. Ek-3).

3.3. Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’de yaşayan lisans düzeyinde öğrenim gören üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Bu amaçla veri toplama araçları, Kırıkkale Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi öğrencileri olmak üzere çeşitli üniversitelerden 651 katılımcıyla yüz yüze uygulanmıştır.

Araştırmaya dâhil olan 651 katılımcıya ilişkin demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

	<i>Ort.</i>	<i>Ss.</i>
Yaş	20,65	2,32
	<i>n</i>	%
Cinsiyet		
Kadın	408	62,67
Erkek	243	37,33
Üniversite		
Gazi Üniversitesi	222	34,10
Kırıkkale Üniversitesi	254	39,02
Bilkent Üniversitesi	150	23,04
Diğer	25	3,84
Sınıf		
Hazırlık	3	0,46
1. Sınıf	140	21,51
2. Sınıf	336	51,61
3. Sınıf	111	17,05
4. Sınıf	61	9,37
Gelir Durumu		
Alt	38	5,84
Orta	541	83,10
Yüksek	72	11,06
Kardeş Sayısı		
Tek Çocuk	69	10,60
İki Kardeş	275	42,24
Üç ve Üzeri Kardeş	307	47,16
Doğum Sırası		
İlk	323	49,62
Ortanca	125	19,20
Son	203	31,18
Anne Eğitim Durumu		
İlkokul	148	22,73
Ortaokul	114	17,51
Lise	158	24,27
Lisans	169	25,96
Lisansüstü	39	5,99
Baba Eğitim Durumu		
İlkokul	97	14,90
Ortaokul	92	14,13
Lise	174	26,73
Lisans	212	32,57
Lisansüstü	68	10,45

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların yaş ortalaması 20,65 (Ss = 2,32) olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların 408'i (%62,67) kadın, 243'ü (%37,33) erkektir. 222'si (%34,10) Gazi Üniversitesi, 254'ü (%39,02) Kırıkkale Üniversitesi, 150'si (%23,04) Bilkent Üniversitesi öğrencisiyken 25'i (%3,84) diğer üniversitelerde öğrencidir. 3 kişi (%0,46) hazırlık sınıfı, 140 kişi (%21,51) 1. Sınıf, 336 kişi (%51,61) 2. Sınıf,

111 kişi (%17,05) 3. Sınıf, 61 kişi (%9,37) 4. Sınıf öğrencisidir. Algılanan gelir düzeyi açısından katılımcıların 38'i (%5,84) alt, 541'i (%83,10) orta, 72'si (%11,06) yüksek gelir düzeyine sahiptir. 69'u (%10,60) tek çocuk, 275'i (%42,24) iki kardeş, 307'si (%47,16) üç ve üzeri kardeş sayısına sahiptir. Katılımcıların 323'ü (%49,62) ilk, 125'i (%19,20) ortanca, 203'ü (%31,18) son çocuktur.

3.4. İşlem

Bu araştırma kapsamında verilerin toplanabilmesi için Kişisel Bilgi Formu, Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği kullanılması planlanmıştır. Ölçeklerin uygulanabilmesi Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'ndan, katılımcılara ulaşmak için ise Kırıkkale Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi'nden gerekli izinler alınmıştır.

Ölçekler, 2021-2022 eğitim öğretim yılı, bahar döneminde toplanmıştır. Araştırma için ölçek formları katılımcıların daha özenli yanıtladığı düşünülerek yüz yüze uygulanmıştır. Katılımcılara araştırma konusu ve amacı ile ilgili bilgi verilmiş, uygulama sürecine yönelik açıklamalar yapılmış, kimlik bilgilerinin istenmediği ve gönüllülüğün esas olduğu belirtilmiştir. Ölçek setinin yanıtlanma süresinin ortalama 6-7 dakika olduğu gözlenmiştir. Yanıtlar tamamlandığında katılımcılara araştırmaya katkılarından dolayı teşekkür edilerek uygulama sonlandırılmıştır.

3. 5. Verilerin Analizi

Araştırmanın verilerinin analizinde SPSS v27 istatistik paket programı kullanılmıştır. Veri girişleri ve kayıp veriler incelendikten sonra 651 katılımcının verileri üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Daha sonra verilerin normalliğini incelemek için histogram, beklenen olasılık grafikleri ile “skewness (çarpıklık) – kurtosis (basıklık)” değerleri incelenmiştir. Bu değerlerin 1,32 ile 1,26 arasında olduğu görülmüştür. “skewness (çarpıklık) – kurtosis (basıklık)” değerlerinin -2 ile +2 aralığında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir (Byrne, 2013; Hair vd., 2010). Bu sonuçlar ile veri setinin büyüklüğü de göz önünde bulundurularak verilerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Dolayısıyla çalışmada parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Verilere ilişkin betimsel istatistikler sunulduktan sonra

Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Anne ve Baba formu ile Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) arasındaki ilişkileri incelemek için “Pearson Korelasyon Analizi” kullanılmıştır. İki gruptan oluşan kategorik değişkenlerin AHETÖ ile KDÖ ve alt ölçeklerine ilişkin puan ortalamaları arasındaki farklılığı sınamak için “Bağımsız Örneklem T-testi” kullanılmıştır. Grup sayısının üç ve daha fazla olduğu kategorik değişkenlerin AHETÖ ile KDÖ ve alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları arasındaki farklılığı sınamak için “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” kullanılmıştır. AHETÖ alt boyutlarının Toplam KDÖ puanlarını yordayıp yordamadığını sınamak için “Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi” yapılmıştır. Çalışmamızda istatistiksel anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

İlk olarak ölçekler ile ilgili betimsel istatistikler, ardından da algılanan helikopter ebeveyn tutumu ve kişiler arası duyarlılık düzeyi arasındaki ilişkiye dair korelasyon bulguları sunulmuştur. Sonrasında algılanan helikopter ebeveyn tutumunun kişiler arası duyarlılığı yordayıp yordamadığına ilişkin bulgular açıklanmıştır. Son olarak da kişiler arası duyarlılık düzeyinin ve algılanan helikopter ebeveynlik tutumunun demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı ilişkin bulgulara değinilmiştir.

4.1. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeğine (AHETÖ) ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeğine (KDÖ) İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri

Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ile alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistik değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. AHETÖ ile KDÖ Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri

Değişken		Min.	Maks.	Ort.	Ss	Skewness	Kurtosis
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum	Anne	6,00	24,00	10,97	3,73	0,75	0,02
	Baba	6,00	20,00	8,95	3,18	1,32	1,26
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum	Anne	5,00	20,00	10,74	3,71	0,46	-0,52
	Baba	5,00	20,00	9,52	3,48	0,61	-0,33
Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum	Anne	4,00	16,00	9,09	2,62	0,30	-0,43
	Baba	4,00	16,00	8,11	2,55	0,40	-0,33
Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum	Anne	6,00	24,00	14,29	4,39	0,23	-0,76
	Baba	6,00	24,00	13,72	4,62	0,24	-0,87
Genel Helikopter Tutum	Anne	21,00	81,00	45,09	11,31	0,40	-0,27
	Baba	21,00	75,00	40,29	10,55	0,44	-0,30
Toplam KDÖ		36,00	142,00	80,42	17,68	0,37	0,15
Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık		16,00	80,00	44,81	12,51	0,28	-0,28
Sosyal Öz Güven Eksikliği		7,00	35,00	14,02	4,74	0,98	1,03
Atılgan Olmayan Davranışlar		7,00	35,00	21,60	5,30	-0,02	-0,24

Not. N = 651, AHETÖ: Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği, KDÖ: Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği,

Tablo 2 incelendiğinde puan ortalamaları Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum Anne formu için 10,97 ($Ss = 3,73$; Min = 6,00; Maks = 24,00), Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum Baba formu 8,95 ($Ss = 3,18$; Min = 6,00; Maks = 20,00), Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum Anne formu için 10,74 ($Ss = 3,71$; Min = 5,00; Maks = 20,00), Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum Baba formu için 9,52 ($Ss = 3,48$; Min = 5,00; Maks = 20,00), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum Anne formu için 9,09 ($Ss = 2,62$; Min = 4,00; Maks = 16,00), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum Baba formu için 8,11 ($Ss = 2,55$; Min = 4,00; Maks = 16,00), Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum Anne formu için 14,29 ($Ss = 4,39$; Min = 6,00; Maks = 24,00), Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum Baba formu için 13,72 ($Ss = 4,62$; Min = 6,00; Maks = 24,00), Genel Helikopter Tutum Anne formu için 45,09 ($Ss = 11,31$; Min = 21,00; Maks = 81,00), Genel Helikopter Tutum Baba formu için 40,29 ($Ss = 10,55$; Min = 21,00; Maks = 75,00), Toplam KDÖ için 80,42 ($Ss = 17,68$; Min = 36,00; Maks = 142,00),

Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık için 44,81 ($S_s = 12,51$; Min = 16,00; Maks = 80,00); Sosyal Öz Güven Eksikliği için 14,02 ($S_s = 4,74$; Min = 7,00; Maks = 35,00), Atılgan Olmayan Davranışlar için 21,60 ($S_s = 5,30$; Min = 7,00; Maks = 35,00) olarak hesaplanmıştır.

4.2. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Arasındaki İlişkiye Dair Bulgular

Katılımcıların Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ), Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ve alt boyutları puan ortalamaları arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3 ve Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 3. AHETÖ (Anne), KDÖ ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne)	-							
2. Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne)	0,48**	-						
3. Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne)	0,42**	0,53**	-					
4. Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne)	0,35**	0,58**	0,54**	-				
5. Genel Helikopter Tutum (Anne)	0,72**	0,83**	0,75**	0,82**	-			
6. Toplam KDÖ	0,27**	0,17**	0,18**	0,20**	0,26**	-		
7. Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık	0,27**	0,19**	0,20**	0,20**	0,27**	0,95**	-	
8. Sosyal Öz Güven Eksikliği	0,11**	<,001	-0,03	0,02	0,04	0,49**	0,32**	-
9. Atılğan Olmayan Davranışlar	0,17**	0,13**	0,17**	0,16**	0,20**	0,66**	0,51**	-0,01

Not. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 3 incelendiğinde, Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne) ile Toplam KDÖ ($r = 0,27$; $p < 0,01$), Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık ($r = 0,27$; $p < 0,01$), Sosyal Öz Güven Eksikliği ($r = 0,11$; $p < 0,01$), Atılğan Olmayan Davranışlar ($r = 0,17$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne) ile Toplam KDÖ ($r = 0,17$; $p < 0,01$), Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık ($r = 0,19$; $p < 0,01$), Atılğan Olmayan Davranışlar ($r = 0,13$; $p < 0,01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne) ile Toplam KDÖ ($r = 0,18$; $p < 0,01$), Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık ($r = 0,20$; $p < 0,01$), Atılğan

Olmayan Davranışlar ($r = 0,17$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne) ile Toplam KDÖ ($r = 0,20$; $p < 0.01$), Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık ($r = 0,20$; $p < 0.01$), Atılğan Olmayan Davranışlar ($r = 0,16$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Genel Helikopter Tutum (Anne) ile Toplam KDÖ ($r = 0,26$; $p < 0.01$), Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık ($r = 0,27$; $p < 0.01$), Atılğan Olmayan Davranışlar ($r = 0,20$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Tablo 4. AHETÖ (Baba), KDÖ ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba)	-							
2. Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba)	0,47**	-						
3. Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba)	0,47**	0,51**	-					
4. Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba)	0,24**	0,47**	0,50**	-				
5. Genel Helikopter Tutum (Baba)	0,68**	0,80**	0,77**	0,79**	-			
6. Toplam KDÖ	0,19**	0,13**	0,13**	0,16**	0,20**	-		
7. Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık	0,15**	0,10**	0,13**	0,15**	0,18**	0,95**	-	
8. Sosyal Öz Güven Eksikliği	0,16**	0,05	-0,03	0,01	0,06	0,49**	0,32**	-
9. Atılğan Olmayan Davranışlar	0,13**	0,15**	0,16**	0,15**	0,19**	0,66**	0,51**	-0,01

Not. * $p < 0.05$, ** $p < 0.01$

Tablo 4 incelendiğinde, Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba) ile Toplam KDÖ ($r = 0,19$; $p < 0.01$), Kişiler Arası Kaygı ve

Bağımlılık ($r = 0,15$; $p < 0.01$), Sosyal Öz Güven Eksikliği ($r = 0,16$; $p < 0.01$), Atılğan Olmayan Davranışlar ($r = 0,13$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba) ile Toplam KDÖ ($r = 0,13$; $p < 0.01$), Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık ($r = 0,10$; $p < 0.01$), Atılğan Olmayan Davranışlar ($r = 0,15$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba) ile Toplam KDÖ ($r = 0,13$; $p < 0.01$), Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık ($r = 0,13$; $p < 0.01$), Atılğan Olmayan Davranışlar ($r = 0,16$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba) ile Toplam KDÖ ($r = 0,16$; $p < 0.01$), Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık ($r = 0,15$; $p < 0.01$), Atılğan Olmayan Davranışlar ($r = 0,15$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Genel Helikopter Tutum (Baba) ile Toplam KDÖ ($r = 0,20$; $p < 0.01$), Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık ($r = 0,18$; $p < 0.01$), Atılğan Olmayan Davranışlar ($r = 0,19$; $p < 0.01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

4.3. Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Yordayıcıları Olarak Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Anne ve Baba Formlarına İlişkin Bulgular

Genel Helikopter Tutum (Anne) ve Genel Helikopter Tutum (Baba) alt boyutlarının Toplam KDÖ puanlarını yordayıp yordamadığını sınamak için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Toplam KDÖ Yordayıcıları Olarak AHETÖ Alt Boyutlarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	<i>B</i>	<i>SH</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>	95.00% GA
(Sabit)	61,20	2,92	0,00	20,96	< ,001	[55,46; 66,93]
Genel Helikopter Tutum (Anne)	0,37	0,08	0,24	4,54	< ,001	[0,21; 0,54]
Genel Helikopter Tutum (Baba)	0,06	0,09	0,03	0,66	,508	[-0,12; 0,23]

Not. $F(3, 406) = 9,04, p < .001, R^2 = ,07$. GA: Güven Aralığı, SH: Standart Hata

Tablo 5 incelendiğinde, kurulan regresyon modeli sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(2,648) = 24,45; p < .001, R^2 = ,07$). Bağımlı değişken olan Toplam KDÖ değişkenindeki değişimini yaklaşık %7,02'si modeldeki bağımsız değişkenler tarafından açıklanabilmektedir. Genel Helikopter Tutum (Anne) değişkeninin bağımlı değişken olan Toplam KDÖ'nün anlamlı yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($B = 0,37; t(648) = 4,54; p < .001$). Bu da ortalama olarak Genel Helikopter Tutum (Anne) değişkenindeki bir birimlik artışın Toplam KDÖ değerini 0,37 birim arttıracakını göstermektedir.

4.4. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Kadın ve erkek katılımcıların Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ), Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ve alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişkenler		Kadın (n = 408)		Erkek (n = 243)		t	p	Cohen's d
		Ort.	Ss.	Ort.	Ss.			
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum	Anne	10,63	3,68	11,52	3,75	-2,95	,003	0,24
	Baba	8,70	3,09	9,37	3,30	-2,60	,010	0,21
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum	Anne	10,51	3,69	11,12	3,70	-2,02	,044	0,16
	Baba	9,12	3,32	10,20	3,64	-3,86	< ,001	0,31
Duyusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum	Anne	9,17	2,61	8,95	2,64	1,05	,295	0,08
	Baba	8,13	2,52	8,06	2,60	0,34	,733	0,03
Etik ve Ahlakî Konularda Helikopter Tutum	Anne	14,37	4,53	14,17	4,14	0,55	,584	0,04
	Baba	13,74	4,70	13,67	4,49	0,19	,848	0,02
Genel Helikopter Tutum	Anne	44,69	11,43	45,76	11,09	-1,17	,241	0,10
	Baba	39,69	10,28	41,30	10,93	-1,88	,061	0,15
Toplam KDÖ		82,47	17,80	76,99	16,96	3,86	< ,001	0,31
Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık		46,86	12,54	41,37	11,70	5,54	< ,001	0,45
Sosyal Öz Güven Eksikliği		13,90	4,48	14,21	5,16	-0,76	,450	0,06
Atılgan Olmayan Davranışlar		21,71	5,41	21,42	5,13	0,67	,506	0,05

Not. AHETÖ: Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği, KDÖ: Kişilerarası Duyarlılık Ölçeği

Tablo 6 incelendiğinde, cinsiyet değişkenine göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$t(649) = -2,95; p = .003, d = 0,24$]. Erkek katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması (Ort. = 11,52; Ss = 3,75) kadın katılımcıların puan ortalamasından (Ort. = 10,63; Ss = 3,68) daha yüksek bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$t(649) = -2,60; p = .010, d = 0,21$]. Erkek katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalaması (Ort. = 9,37; Ss = 3,30) kadın katılımcıların puan ortalamasından (Ort. = 8,70; Ss = 3,09) daha yüksek bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$t(649) = -2,02; p = ,044; d = 0,16$]. Erkek katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması (Ort. = 11,12; Ss = 3,70) kadın katılımcıların puan ortalamasından (Ort. = 10,51; Ss = 3,69) daha yüksek bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba) puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$t(649) = -3,86; p < .001, d = 0,31$]. Erkek katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba) puan ortalaması (Ort. = 10,20; Ss = 3,64) kadın katılımcıların puan ortalamasından (Ort. = 9,12; Ss = 3,32) daha yüksek bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların Toplam KDÖ puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$t(649) = 3,86; p < .001; d = 0,31$]. Kadın katılımcıların Toplam KDÖ puan ortalaması (Ort. = 82,47; Ss = 17,80) erkek katılımcıların puan ortalamasından (Ort. = 76,99; Ss = 16,96) daha yüksek bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre katılımcıların Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur [$t(649) = 5,54; p < .001; d = 0,45$]. Kadın katılımcıların Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık puan ortalaması (Ort. = 46,86; Ss = 12,54) erkek katılımcıların puan ortalamasından (Ort. = 41,37; Ss = 11,70) daha yüksek bulunmuştur.

Cinsiyete göre katılımcıların Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba), Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne), Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba), Genel Helikopter Tutum (Anne), Genel Helikopter Tutum (Baba), Sosyal Öz Güven Eksikliği ve Atılgan Olmayan Davranışlar alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

4.5. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısına Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Kardeş sayısına göre katılımcıların Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ), Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ve alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısına Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne)	Tek çocuk ^a	69	12,51	4,41	7,26	< ,001	0,02	a>b,c
	İki kardeş ^b	275	10,95	3,64				
	Üç ve üzeri kardeş ^c	307	10,63	3,57				
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba)	Tek çocuk	69	9,42	3,24	0,88	,417	0,00	-
	İki kardeş	275	8,92	3,15				
	Üç ve üzeri kardeş	307	8,86	3,20				
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne)	Tek çocuk	69	10,90	3,72	0,34	,715	0,00	-
	İki kardeş	275	10,84	3,81				
	Üç ve üzeri kardeş	307	10,62	3,62				
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba)	Tek çocuk	69	9,84	3,55	0,74	,478	0,00	-
	İki kardeş	275	9,35	3,56				
	Üç ve üzeri kardeş	307	9,61	3,39				
Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne)	Tek çocuk	69	9,68	2,92	2,16	,116	0,01	-
	İki kardeş	275	9,08	2,64				
	Üç ve üzeri kardeş	307	8,96	2,52				
Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba)	Tek çocuk	69	8,78	2,88	2,74	,065	0,01	-
	İki kardeş	275	8,01	2,48				
	Üç ve üzeri kardeş	307	8,04	2,52				
Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne)	Tek çocuk ^a	69	13,29	4,33	6,43	,002	0,02	c>a,b
	İki kardeş ^b	275	13,85	4,33				
	Üç ve üzeri kardeş ^c	307	14,92	4,37				
Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba)	Tek çocuk ^a	69	12,77	4,54	5,42	,005	0,02	c>a,b
	İki kardeş ^b	275	13,28	4,63				
	Üç ve üzeri kardeş ^c	307	14,32	4,56				
Genel Helikopter Tutum (Anne)	Tek çocuk	69	46,38	12,72	0,59	,554	0,00	-
	İki kardeş	275	44,72	11,41				
	Üç ve üzeri kardeş	307	45,12	10,90				
Genel Helikopter Tutum (Baba)	Tek çocuk	69	40,81	11,82	1,16	,315	0,00	-
	İki kardeş	275	39,56	10,52				
	Üç ve üzeri kardeş	307	40,83	10,26				
Toplam KDÖ	Tek çocuk	69	81,07	18,91	0,05	,949	0,00	-
	İki kardeş	275	80,36	18,09				
	Üç ve üzeri kardeş	307	80,33	17,07				
Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık	Tek çocuk	69	47,03	13,28	1,22	,295	0,00	-
	İki kardeş	275	44,59	12,59				
	Üç ve üzeri kardeş	307	44,50	12,24				
Sosyal Öz Güven Eksikliği	Tek çocuk	69	13,09	4,48	1,67	,190	0,01	-
	İki kardeş	275	14,25	5,19				
	Üç ve üzeri kardeş	307	14,02	4,35				
Atılgan Olmayan Davranışlar	Tek çocuk	69	20,96	5,61	0,79	,454	0,00	-
	İki kardeş	275	21,52	5,48				
	Üç ve üzeri kardeş	307	21,81	5,07				

Tablo 7 incelendiğinde, kardeş sayısına göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2, 648) = 7,26; p < .001; \eta^2 = 0,02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, tek çocuk olan katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması (Ort. = 12,51; Ss = 4,41), iki kardeş (Ort. = 10,95; Ss = 3,64) ve üç ve üzeri kardeş (Ort. = 10,63; Ss = 3,57) sayısına sahip katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Kardeş sayısına göre katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2, 648) = 6,43; p = .002; \eta^2 = 0,02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, üç ve üzeri kardeş olan katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması (Ort. = 14,92; Ss = 4,37), tek kardeş (Ort. = 13,29; Ss = 4,33) ve iki kardeş (Ort. = 13,85; Ss = 4,33) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Kardeş sayısına göre katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2, 648) = 5,42; p = .005; \eta^2 = 0,02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, üç ve üzeri kardeş olan katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması (Ort. = 14,32; Ss = 4,56), tek kardeş (Ort. = 12,77; Ss = 4,54) ve iki kardeş (Ort. = 13,28; Ss = 4,63) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Kardeş sayısına göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba), Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne), Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba), Genel Helikopter Tutum (Anne), Genel Helikopter Tutum (Baba), Toplam KDÖ, Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık, Sosyal Öz Güven Eksikliği ve Atılgan Olmayan Davranışlar alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

4.6. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Doğum Sırasına Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Doğum sırasına göre katılımcıların Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ), Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ve alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Doğum Sırasına Göre Farklaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne)	İlk	323	11,30	3,79	2,81	,061	0,01	-
	Ortanca	125	10,45	3,55				
	Son	203	10,76	3,72				
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba)	İlk ^a	323	9,29	3,39	3,88	,021	0,01	a>b,c
	Ortanca ^b	125	8,54	2,80				
	Son ^c	203	8,65	3,02				
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne)	İlk ^a	323	11,18	3,73	4,58	,011	0,01	a>b
	Ortanca ^b	125	10,20	3,51				
	Son ^c	203	10,38	3,73				
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba)	İlk	323	9,64	3,46	0,37	,690	0,00	-
	Ortanca	125	9,40	3,27				
	Son	203	9,41	3,65				
Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne)	İlk	323	9,25	2,62	1,32	,268	0,00	-
	Ortanca	125	9,01	2,55				
	Son	203	8,88	2,66				
Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba)	İlk	323	8,33	2,60	2,54	,080	0,01	-
	Ortanca	125	7,99	2,38				
	Son	203	7,83	2,55				
Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne)	İlk	323	14,14	4,53	1,96	,141	0,01	-
	Ortanca	125	14,99	4,43				
	Son	203	14,11	4,10				
Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba)	İlk	323	13,66	4,79	2,37	,095	0,01	-
	Ortanca	125	14,47	4,62				
	Son	203	13,34	4,31				
Genel Helikopter Tutum (Anne)	İlk	323	45,86	11,69	1,58	,206	0,00	-
	Ortanca	125	44,65	10,81				
	Son	203	44,13	10,97				
Genel Helikopter Tutum (Baba)	İlk	323	40,92	11,08	1,60	,202	0,00	-
	Ortanca	125	40,40	9,67				
	Son	203	39,23	10,16				
Toplam KDÖ	İlk	323	80,61	18,09	0,51	,599	0,00	-
	Ortanca	125	79,02	16,32				
	Son	203	80,99	17,86				
Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık	İlk	323	44,99	12,78	0,98	,377	0,00	-
	Ortanca	125	43,44	11,50				
	Son	203	45,36	12,66				
Sosyal Öz Güven Eksikliği	İlk	323	14,00	4,98	0,00	,997	0,00	-
	Ortanca	125	14,02	4,55				
	Son	203	14,03	4,48				
Atılğan Olmayan Davranışlar	İlk	323	21,62	5,32	0,01	,995	0,00	-
	Ortanca	125	21,56	4,88				
	Son	203	21,60	5,53				

Tablo 8 incelendiğinde, doğum sırasına göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2, 648) = 3,88; p = .021; \eta^2 = 0,01$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, ilk çocuk olan katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalaması (Ort. = 9,29; Ss = 3,39), ortanca (Ort. = 8,54; Ss = 2,80) ve son çocuk (Ort. = 8,65; Ss = 3,02) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Doğum sırasına göre katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(2, 648) = 4,58; p = .011; \eta^2 = 0,01$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, ilk çocuk olan katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması (Ort. = 11,18; Ss = 3,73) ortanca çocuk (Ort. = 10,20; Ss = 3,51) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Doğum sırasına göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne), Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba), Genel Helikopter Tutum (Anne), Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne), Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba), Genel Helikopter Tutum (Baba), Toplam KDÖ, Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık, Sosyal Öz Güven Eksikliği ve Atılan Olmayan Davranışlar alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

4.7. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Anne eğitim durumuna göre katılımcıların Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ), Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ve alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

	Eğitim Durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul ^a	148	10,28	3,51	3,55	,007	0,02	e,d>a
	Ortaokul ^b	114	10,52	3,56				
	Lise ^c	158	10,96	3,80				
	Lisans ^d	169	11,43	3,69				
	Lisansüstü ^e	39	12,28	4,32				
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul ^a	148	8,72	3,05	2,99	,018	0,02	e>a,b,c
	Ortaokul ^b	114	8,68	3,11				
	Lise ^c	158	8,71	3,19				
	Lisans ^d	169	9,37	3,19				
	Lisansüstü ^e	39	10,26	3,85				
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul	148	10,53	3,66	0,93	,444	0,01	
	Ortaokul	114	10,43	3,42				
	Lise	158	11,18	4,00				
	Lisans	169	10,66	3,61				
	Lisansüstü	39	11,03	4,09				
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul	148	9,47	3,31	0,15	,961	0,00	
	Ortaokul	114	9,54	3,47				
	Lise	158	9,73	4,06				
	Lisans	169	9,47	3,14				
	Lisansüstü	39	9,44	3,45				
Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul	148	8,72	2,62	2,05	,085	0,01	
	Ortaokul	114	8,80	2,35				
	Lise	158	9,48	2,57				
	Lisans	169	9,16	2,77				
	Lisansüstü	39	9,23	2,75				
Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul	148	8,10	2,49	0,17	,955	0,00	
	Ortaokul	114	7,96	2,65				
	Lise	158	8,11	2,59				
	Lisans	169	8,16	2,45				
	Lisansüstü	39	8,31	2,76				
Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul ^a	148	14,84	4,44	4,56	,001	0,03	a>d
	Ortaokul ^b	114	14,72	4,02				
	Lise ^c	158	14,58	4,51				
	Lisans ^d	169	13,13	4,17				
	Lisansüstü ^e	39	13,31	4,38				
Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul ^a	148	14,43	4,46	3,82	,004	0,02	a>d
	Ortaokul ^b	114	14,20	4,66				
	Lise ^c	158	13,77	4,64				
	Lisans ^d	169	12,61	4,34				
	Lisansüstü ^e	39	13,15	5,35				
Genel Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul	148	44,38	11,25	0,79	,531	0,01	
	Ortaokul	114	44,46	10,36				
	Lise	158	46,19	11,84				
	Lisans	169	44,38	11,20				
	Lisansüstü	39	45,85	12,30				
Genel Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul	148	40,72	10,02	0,30	,880	0,00	
	Ortaokul	114	40,38	10,57				
	Lise	158	40,32	11,25				
	Lisans	169	39,62	9,94				
	Lisansüstü	39	41,15	12,80				

Tablo 9. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları (devamı)

	Eğitim Durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Toplam KDÖ	İlkokul	148	78,43	15,11	2,03	,088	0,01	
	Ortaokul	114	80,02	15,39				
	Lise	158	79,20	20,08				
	Lisans	169	82,59	18,31				
	Lisansüstü	39	85,23	19,21				
Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık	İlkokul ^a	148	43,08	10,93	2,60	,035	0,02	e,d>a d>c
	Ortaokul ^b	114	44,70	11,33				
	Lise ^c	158	43,73	14,06				
	Lisans ^d	169	46,75	12,78				
	Lisansüstü ^e	39	47,82	13,15				
Sosyal Öz Güven Eksikliği	İlkokul	148	13,82	4,44	0,63	,638	0,00	
	Ortaokul	114	13,54	3,89				
	Lise	158	14,05	5,13				
	Lisans	169	14,28	5,16				
	Lisansüstü	39	14,62	5,09				
Atılgan Olmayan Davranışlar	İlkokul	148	21,53	5,03	0,57	,683	0,00	
	Ortaokul	114	21,78	5,10				
	Lise	158	21,42	5,55				
	Lisans	169	21,56	5,27				
	Lisansüstü	39	22,79	6,00				

Tablo 9 incelendiğinde, anne eğitim durumuna göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4, 623) = 3,55; p = .007; \eta^2 = 0,02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, anne eğitim düzeyi ilkokul olan katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması (Ort. = 10,28; $Ss = 3,51$), anne eğitim düzeyi lisans (Ort. = 11,43; $Ss = 3,69$) ve lisansüstü (Ort. = 12,28; $Ss = 4,32$) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

Anne eğitim durumuna göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4, 623) = 2,99; p = .018; \eta^2 = 0,02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, anne eğitim düzeyi ilkokul (Ort. = 8,72; $Ss = 3,05$), ortaokul (Ort. = 8,68; $Ss = 3,11$) ve lise (Ort. = 8,71; $Ss = 3,19$) olan katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalaması anne eğitim düzeyi lisansüstü (Ort. =

10,26; Ss = 3,85) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

Anne eğitim durumuna göre katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4, 623) = 4,56; p = .001; \eta^2 = 0,03$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, anne eğitim düzeyi ilkokul olan katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması (Ort. = 14,84; Ss = 4,44), anne eğitim düzeyi lisans (Ort. = 13,13; Ss = 4,17) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Anne eğitim durumuna göre katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4, 623) = 3,82; p = .004; \eta^2 = 0,02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, anne eğitim düzeyi ilkokul olan katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalaması (Ort. = 14,43; Ss = 4,46), anne eğitim düzeyi lisans (Ort. = 12,61; Ss = 4,34) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Anne eğitim durumuna göre katılımcıların Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4, 623) = 2,60; p = .035; \eta^2 = 0,02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, anne eğitim düzeyi ilkokul olan katılımcıların Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık puan ortalaması (Ort. = 43,08; Ss = 10,93), anne eğitim düzeyi lisans (Ort. = 46,75; Ss = 12,78) ve lisansüstü (Ort. = 47,82; Ss = 13,15) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Anne eğitim düzeyi lise olan katılımcıların puan ortalaması (Ort. = 43,73; Ss = 14,06), anne eğitim düzeyi lisans (Ort. = 46,75; Ss = 12,78) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

Anne eğitim durumuna göre katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne), Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba), Genel Helikopter Tutum (Anne), Genel Helikopter Tutum (Baba), Toplam KDÖ, Sosyal Öz Güven

Eksikliği ve Atılğan Olmayan Davranışlar alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

4.8. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Baba eğitim düzeyine göre katılımcıların Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ), Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) ve alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

	Eğitim Durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul	97	10,67	3,99	1,15	,331	0,01	
	Ortaokul	92	10,36	3,21				
	Lise	174	11,13	3,93				
	Lisans	212	11,18	3,52				
	Lisansüstü	68	11,31	4,13				
Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul	97	8,46	3,09	2,16	,073	0,01	
	Ortaokul	92	8,52	3,00				
	Lise	174	8,86	3,27				
	Lisans	212	9,36	3,03				
	Lisansüstü	68	9,35	3,74				
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul	97	10,78	4,05	1,20	,308	0,01	
	Ortaokul	92	11,02	3,51				
	Lise	174	11,06	3,80				
	Lisans	212	10,32	3,49				
	Lisansüstü	68	10,94	3,91				
Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul ^a	97	8,64	3,28	2,49	,042	0,02	c>a
	Ortaokul ^b	92	9,36	3,50				
	Lise ^c	174	10,00	3,75				
	Lisans ^d	212	9,62	3,26				
	Lisansüstü ^e	68	9,53	3,61				
Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul	97	9,38	2,84	0,38	,825	0,00	
	Ortaokul	92	9,08	2,67				
	Lise	174	9,04	2,54				
	Lisans	212	9,00	2,52				
	Lisansüstü	68	9,12	2,85				
Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul	97	8,00	2,72	0,92	,451	0,01	
	Ortaokul	92	8,50	2,57				
	Lise	174	7,93	2,44				
	Lisans	212	8,08	2,63				
	Lisansüstü	68	8,31	2,31				
Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul ^a	97	15,21	4,63	7,61	< ,001	0,05	a,b,c >d b>e
	Ortaokul ^b	92	15,59	4,08				
	Lise ^c	174	14,71	4,25				
	Lisans ^d	212	13,25	4,24				
	Lisansüstü ^e	68	13,31	4,46				
Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul ^a	97	14,65	4,21	4,65	,001	0,03	a,b>d
	Ortaokul ^b	92	14,74	4,86				
	Lise ^c	174	13,94	4,36				
	Lisans ^d	212	12,88	4,62				
	Lisansüstü ^e	68	12,88	4,90				
Genel Helikopter Tutum (Anne)	İlkokul	97	46,04	12,44	1,35	,249	0,01	
	Ortaokul	92	46,04	10,18				
	Lise	174	45,94	11,87				
	Lisans	212	43,74	10,62				
	Lisansüstü	68	44,68	11,93				
Genel Helikopter Tutum (Baba)	İlkokul	97	39,75	10,46	0,35	,847	0,00	
	Ortaokul	92	41,12	10,36				
	Lise	174	40,73	10,74				
	Lisans	212	39,93	10,52				
	Lisansüstü	68	40,07	10,84				

Tablo 10. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları (devamı)

	Eğitim Durumu	<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
Toplam KDÖ	İlkokul	97	78,44	15,10	2,09	,081	0,01	
	Ortaokul	92	79,30	17,41				
	Lise	174	78,59	17,61				
	Lisans	212	82,82	17,85				
	Lisansüstü	68	82,54	20,64				
Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık	İlkokul	97	2,39	,050	2,39	,050	0,01	
	Ortaokul	92	2,39	,050				
	Lise	174	2,39	,050				
	Lisans	212	2,39	,050				
	Lisansüstü	68	2,39	,050				
Sosyal Öz Güven Eksikliği	İlkokul	97	14,04	4,41	2,13	,076	0,01	
	Ortaokul	92	12,73	3,56				
	Lise	174	14,10	4,87				
	Lisans	212	14,36	4,80				
	Lisansüstü	68	14,41	5,84				
Atılgan Olmayan Davranışlar	İlkokul	97	21,25	5,32	0,61	,652	0,00	
	Ortaokul	92	21,96	5,06				
	Lise	174	21,24	5,32				
	Lisans	212	21,92	5,13				
	Lisansüstü	68	21,76	6,17				

Tablo 10 incelendiğinde, baba eğitim durumuna göre katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4, 638) = 2,49; p = .042; \eta^2 = 0,02$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, baba eğitim düzeyi lise olan katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba) puan ortalaması (Ort. = 10,00; $Ss = 3,75$), baba eğitim düzeyi ilkokul (Ort. = 8,64; $Ss = 3,28$) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Baba eğitim düzeyine göre katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4, 638) = 7,61; p < .001; \eta^2 = 0,05$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, baba eğitim düzeyi lisans olan katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne) puan ortalaması (Ort. = 13,25; $Ss = 4,24$), baba eğitim düzeyi ilkokul (Ort. = 15,21; $Ss = 4,63$), Ortaokul (Ort. = 15,59; $Ss = 4,08$) ve lise (Ort. = 14,71; $Ss = 4,25$) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur. Baba eğitim düzeyi lisansüstü olan katılımcıların puan ortalaması (Ort. = 13,31; $Ss = 4,46$), baba eğitim

düzeyi Ortaokul (Ort. = 15,59; Ss = 4,08) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

Baba eğitim durumuna göre katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur [$F(4, 638) = 4,65$; $p = .001$; $\eta^2 = 0,03$]. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma testi sonucunda, baba eğitim düzeyi lisans olan katılımcıların Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Baba) puan ortalaması (Ort. = 12,88; Ss = 4,62), baba eğitim düzeyi ilkokul (Ort. = 14,65; Ss = 4,21) ve ortaokul (Ort. = 14,74; Ss = 4,86) olan katılımcıların puan ortalamasından anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

Baba eğitim durumuna göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Anne), Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopter Tutum (Baba), Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Anne), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Anne), Duygusal/Kişisel Yaşam Alanında Helikopter Tutum (Baba), Genel Helikopter Tutum (Anne), Genel Helikopter Tutum (Baba), Toplam KDÖ, Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık, Sosyal Öz Güven Eksikliği ve Atılgan Olmayan Davranışlar alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

5. TARTIŞMA VE YORUM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amaçları doğrultusunda gerçekleştirilen veri analizleriyle elde edilen bulgular sunularak tartışılmış ve kuramsal çerçeve ile birlikte yorumlanmıştır. Çalışmada, üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladığı helikopter ebeveyn tutumunun kişiler arası duyarlılık düzeyine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin algıladığı helikopter ebeveyn tutumu ve kişiler arası duyarlılık düzeylerinin demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığının araştırılması da çalışmanın bir diğer amacıdır. Bu doğrultuda incelen demografik özelliklerden biri de öğrencilerin *algıladığı sosyo-ekonomik* düzeyleridir; fakat örneklemden elde edilen verilerde algılanan sosyo-ekonomik düzey grupları arasında sayı farkı fazla olduğu için (alt gelir düzeyi: 38 kişi; orta gelir düzeyi: 541 kişi; yüksek gelir düzeyi:72 kişi) bu alanda karşılaştırılma yapılamamıştır.

5.1. Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) ve Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Arasındaki İlişkiye Dair Bulguların Tartışılması

Bu araştırma kapsamında yapılan korelasyon analizi sonucunda anne ve babadan algılanan “genel helikopter ebeveyn tutumu” ile Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeğinin toplam puanı arasında anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzey bir ilişki; KDÖ’nün alt faktörlerinden olan “kişiler arası kaygı ve bağımlılık” arasında anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzey bir ilişki; “atılman olmayan davranışlar” arasında da yine arasında anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzey bir ilişki bulunmuştur. Ulaşılan bu sonuçlara göre üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladığı helikopter tutum arttıkça kişiler arası duyarlılık, kişiler arası kaygı ve bağımlılık ve atılman olmayan davranış düzeylerinin de arttığı söylenebilir.

Korelasyon analizinden elde edilen diğer bulgularda ise Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeğinin dört alt faktörü olan “temel güven ve yaşam becerileri konusunda” “etik ve ahlaki konularda” “akademik/okul yaşamı konularında” ve “duygusal ve kişisel yaşam alanında” helikopterlik (anne ve baba) boyutlarının her biri ile Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği toplam puanı arasında anlamlı, pozitif yönlü

ve düşük düzey bir ilişki; “kişiler arası kaygı ve bağımlılık” arasında anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzey bir ilişki ve “atılğan olmayan davranışlar” arasında da yine anlamlı, pozitif yönlü ve düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgulara ek olarak ebeveynlerden algılanan “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” ile KDÖ’nün bir diğer alt boyutu olan “sosyal öz güven eksikliği” arasında da düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre ebeveynlerden algılanan helikopter tutum arttıkça öğrencilerin kişiler arası kaygı ve bağımlılık düzeyinde de bir artış olmaktadır. KDÖ’nün alt faktörlerinden biri olan *kişiler arası kaygı ve bağımlılık* sosyal ilişkilerde kaygılı ve tedirgin olma, diğerlerinde bıraktığı izlenim konusunda aşırı endişelenme ve eleştirilme korkusu yaşama gibi durumları ifade etmektedir. Helikopter ebeveynlerin ise çocukları üzerine yoğunlaşan aşırı dikkati, kontrolcülüğü ve kusursuzluk beklentisi, ilgili alanyazın değerlendirildiğinde çocuklarının hayata karşı esnekliğini azaltmakta, olası problemlere yönelik savunmasızlığını ve kaygısını arttırmaktadır. Nitekim bu çalışma kapsamında ulaşılan bulgular da kuramsal alanyazındaki bu bilgileri destekler niteliktedir.

Yapılan bu çalışmayla benzer konularda araştırma yapan ve benzer sonuçlar elde eden çalışmalar vardır. Rousseau ve Scharf (2015), babanın helikopter tutumu ile genç yetişkinlerdeki kişiler arası duyarlılık düzeyi arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki elde etmiştir. Bu ilişkiye yüksek düzeyde bağlanma kaygısının da aracılık ettiği ifade edilmiştir.

Odenweller ve arkadaşları (2014) algılanan helikopter ebeveyn tutumu arttıkça kişiler arası bağımlılık düzeyinin de arttığını tespit etmiştir. Başka bir benzer çalışmada Erkan (2019), yetişkinlerin ebeveynlerinden algıladığı helikopter tutum ile “bağımlı kişilik özellikleri” arasında pozitif yönlü bir ilişki bildirmiştir. Çalışmada ebeveynlerin helikopter tutumunun artmasının, kişilerde başkalarına “güven ve farkındalığı” azalttığı; “onay bağımlılığını” ise artırdığı ifade edilmiştir. Yılmaz (2021), ebeveynlerini helikopter tutumda algılayan ergenlerin “psikolojik sağlamlıklarının” daha düşük olduğunu belirtmiştir. Benzer bir çalışmada Özbek (2022), ebeveynlerini helikopter tutumda algılayan yetişkinlerin daha düşük düzeyde “psikolojik iyi oluş” bildirdiğini ifade etmiştir. Tepebaş (2022) ise “kendini sabote etme” davranışı ile algılanan helikopter tutum arasında pozitif yönlü bir ilişki saptamıştır.

Alanyazın incelendiğinde benzer konularda farklı sonuçlar elde etmiş çalışmalar da olduğu görülür. Dalkıran (2023), okul öncesi dönem çocuklarıyla yaptığı çalışmada helikopter ebeveyn tutumları arttıkça çocukların “sosyal beceri” düzeylerinin de arttığını ortaya koymuştur. Özatlı (2022) ise üniversite öğrencileri üzerine çalışmış ve öğrencilerin ebeveynlerinden algıladığı helikopter tutum ile “öz yeterlilikleri” arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Gençler de (2020) ergenler ile yaptığı çalışmada ergenlerin “kaygı” düzeyleri ile algıladıkları helikopter tutum arasında bir ilişki bulmamıştır.

5.2. Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ) Yordayıcıları Olarak Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ) Anne ve Baba Formuna İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırma kapsamında, algılanan “genel helikopter tutum (anne)” ve “genel helikopter tutum (baba)” alt boyutlarının toplam KDÖ puanlarını yordayıp yordamadığını sınamak için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda genel helikopter tutum (anne) değişkeninin, bağımlı değişken olan Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeğinin toplam puanının anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($B = 0,37$; $t = 4,54$; $p < ,001$). Bu durum da ortalama olarak genel helikopter tutum (anne) değişkenindeki bir birimlik artışın, toplam kişiler arası duyarlılık değerini 0,37 birim arttıracakını göstermektedir. Araştırma sorularından biri olan “üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladığı helikopter tutum, kişiler arası duyarlılık düzeylerini anlamlı biçimde yordamakta mıdır?” sorusunun cevabı olarak, kişiler arası duyarlılığın yaklaşık %7,02’sinin ebeveynlerden algılanan helikopter ebeveyn tutumu ile açıklanabileceği söylenebilir. Türkiye’de yapılan çalışmalarda helikopter ebeveyn tutumunun kişiler arası duyarlılık üzerindeki etkisini ölçen bir araştırmaya rastlanmamıştır, yurt dışında ise sınırlı sayıda araştırmaya ulaşılmıştır. Bu araştırmalardan biri olan Otani, Suzuki, Shibuya, Matsumoto ve Kamata’nın (2009) çalışmasında, işlevsiz ebeveynlik stillerinin kişiler arası duyarlılık üzerindeki etkisi incelenmiş ve kişiler arası duyarlılığın, aynı cinsiyetten ebeveynlerin aşırı korumacı tutumu ile arttığı gözlenmiştir. Odenweller ve arkadaşları da (2014) helikopter ebeveyn tutumu ile başkalarına bağımlılık ve etkisiz başa çıkma becerileri arasında ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde yurt dışındaki bazı çalışmalarda “helikopter ebeveyn tutumu” kavramı yerine “aşırı ebeveynlik” kavramının kullanıldığı gözlenmiştir. Bu araştırmalardan biri olan Scharf, Rousseau ve Bsoul’un (2017) çalışmasında aşırı ebeveynlik tutumu (öngörülü problem çözme, tavsiye/etki yönetimi, somut yardım ve düşük düzeyde çocuk kendini yönlendirme) ile genç yetişkinlerin kişiler arası duyarlılığı arasındaki ilişkinin kültürel bağlama bağlı olup olmadığının ortaya konması amaçlanmıştır. Sonuç olarak, bağlamdan bağımsız şekilde ebeveynin daha yüksek düzeyde öngörülü problem çözme tutumu, daha yüksek düzeyde kişiler arası duyarlılık ile ilişkili bulunmuştur. Bir başka çalışmada aşırı ebeveyne sahip genç yetişkinlerde daha yüksek düzeyde narsisizm ve daha etkisiz başa çıkma tutumları görülmüştür (Segrin vd., 2013).

Kişiler arası duyarlılığın barındırdığı unsurlar değerlendirildiğinde; sosyal kaygı, ayrılık kaygısı, bilişsel çarpıtmalar, düşük benlik saygısı, çekingenlik, sosyallikten uzaklaşma ve onay ihtiyacından söz edilebilir. Alanyazında direkt olarak helikopter ebeveyn tutumu ile kişiler arası duyarlılık ilişkisini inceleyen çalışma sayısı oldukça az olmasına karşın kişiler arası duyarlılığın bu unsurları üzerinde helikopter ebeveyn tutumunun etkisini araştırmış çeşitli çalışmalar vardır. Bu nedenle helikopter ebeveyn tutumu ve kişiler arası duyarlılıkla ilişkili olduğu düşünülen bu çalışmalara da aşağıda değinilmiştir.

Bilişsel çarpıtmalar ile helikopter ebeveyn tutumunun ilişkisini inceleyen bir araştırmada Yurdakul (2021), ebeveynlerini helikopter ebeveyn olarak algılayan üniversite öğrencilerinin akılcı olmayan inanç düzeyinin yüksek, psikolojik yardım almaya ilişkin düşüncelerinin ise olumsuz olduğunu ortaya koymuştur. Bilişsel çarpıtmalar diğer bir ifadeyle akılcı olmayan inançlar ile kişiler arası duyarlılık arasında bir ilişki olduğu bilinmektedir (Vidyanidhi ve Sudhir, 2009; Demiray, 2018). Ayrıca Benlik algısı ve helikopter ebeveyn tutumunun ilişkisini inceleyen Uysal (2020) ise elde ettiği bulgularda kişilerin benlik algılarının helikopter tutumla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur.

Kaygı ve helikopter ebeveyn tutumunun ilişkisini inceleyen çalışmalarda ise farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Uysal (2020) algılanan helikopter tutum arttıkça kişinin kaygısını da arttığını belirtirken; Gençler (2020) algılanan helikopter tutum ile kaygı ve depresyon arasında bir ilişki bulmamıştır. Bununda birlikte Schiffrin ve arkadaşları (2013), helikopter ebeveyn tutumunun, üniversite öğrencilerinin öz

yeterliliklerini olumsuz etkileyerek depresyon artışına ve yaşam doyumunun düşmesine dolaylı olarak etkisinin olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca artan helikopter tutumun, özerklikte düşüşle ilişkili olduğunu, düşük özerkliğin de depresyonda artışla ilişkili olduğunu belirtmiştir. Yılmaz ve Büyükcebeci de (2019) çalışmalarında artan helikopter ebeveyn tutumunun, psikolojik iyi oluştaki, öz yeterlikteki, iyimserlikteki ve yaşam doyumundaki düşüşle ilişkili olduğunu ifade etmiştir. Boyce ve Parker (1989.) ebeveyni ile güvenli bağlanma gerçekleştirememiş kişilerin ileriki yaşamlarında kişiler arası duyarlılığın bir unsuru olan ayrılık kaygısına yatkınlık geliştirdiklerini belirtmiştir. Güvenli bağlanma stili ile ilgili yapılan bir çalışmada ise helikopter anne-baba tutumunun güvenli bağlanma ile ilişkili olduğu ve helikopter tutum arttıkça güvenli bağlanmanın azaldığı ifade edilmiştir (Özbe, 2022). Söz konusu çalışmaların helikopter ebeveyn tutumu ile kişiler arası duyarlılık arasında dolaylı bir ilişkiyi işaret ettiği söylenebilir.

Uyum problemleri ve helikopter ebeveyn tutumunun ilişkisiyle ilgili yapılan birçok çalışmada, helikopter ebeveyn sahibi üniversite öğrencilerinin psikolojik ve sosyal uyum düzeyleri incelenmiştir. Bu bağlamda Hong ve Cui (2020) algılanan helikopter tutum ile öğrencilerdeki kaygı, depresyon ve zayıf yaşam doyumu gibi psikolojik uyumsuzlukların ilişkisine öz denetim becerisinin aracılık ettiğini tespit etmiştir. Üniversite öğrencileri üzerindeki başka bir çalışmada Van-Ingen ve arkadaşları (2015) helikopter ebeveyn tutumlarının öğrencilerin sosyal ilişkilerinde güven sorunları ve uzaklaşma ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Gökkaya'nın (2016) yaptığı çalışmaların bulguları da koruyucu-talepçi ebeveyn tutumunun ve mükemmeliyetçiliğin üniversiteye uyumu düşüren bir etken olduğunu desteklemiştir.

Helikopter ebeveynler aşırı korumacı ve kontrolcü tutumları ile öne çıkmaktadır. İlgili alanyazın incelendiğinde algılanan aşırı korumacı ebeveyn tutumunun yüksek kaygı düzeyi (Parker, 1979; Barlow, 2002) ve kişiler arası duyarlılık (Otani vd., 2009) ile ilişkili olduğunu görülür. Benzer bir ilişkinin, ebeveynlerin aşırı kontrolcü tutumu ile de olduğunu söylemek mümkündür (Silove, Parker, Hadzi-Pavlovic, Manicavasagar ve Blaszcz-Zynski, 1991; McLeod, Wood ve Weisz, 2007; Gallagher ve Corturing-Hotton, 2008). Yüksek kaygı düzeyine sahip kişilerin ebeveynlerini daha kontrolcü olarak ifade ettiği söylenebilir (Gerlsma, Emmelkamp ve Arrindell, 1990; Silove vd., 1991).

Kaban'ın (2021) araştırmasında ele aldığı -bireyin olası olumsuzluklara neden olma ya da bunları engelleme gücüne sahip olduğuna ilişkin inancı- olarak ifade edilen "abartılmış sorumluluk tutumu" (Rachman, 1993), helikopter ebeveynlerin tutumları ile örtüşmektedir. Abartılmış sorumluluk tutumuna sahip ebeveynlerin bir kısmı, aşırı koruyucu tutum geliştirerek çocukla ilgili her konuda aşırı müdahaleci olmakta ve çocuğun kendi sorumluluğu da dâhil tüm sorumlulukları üstlenmektedir (Salkovskis, Shafran, Rachman ve Freeston, 1999). Kaban da (2021) araştırmasında algılanan aşırı korumacı anne tutumunun, kişideki yaygın anksiyete bozukluğunu yordayıcı bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Babanın aşırı korumacılığının ise bir etkisi bulunmamıştır. Yapılan çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde, özellikle annenin aşırı korumacı tutumunun ve abartılmış sorumluluk duygusunun, çocuklarındaki genel kaygı düzeyini artırıcı bir unsur olduğu görülür.

Yapılan bu araştırmanın bulguları alanyazındaki benzer araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Kişiler arası duyarlılık birçok karakter özelliği gibi temellerini çocukluk döneminden alıyor olabilir. Nitekim barındırdığı öğeler olan benlik algısı, ayrılık kaygısı, değersizlik inancı, onay ihtiyacı gibi özelliklerin temellerinin erken çocukluk döneminde atıldığı düşünülmektedir. Bu unsurların ebeveyn tutumlarını ile ilişkisini inceleyen çalışmalar da bunu göstermektedir. Helikopter ebeveynlerin, çocuklarına yönelik aşırı müdahaleci ve kontrolcü tutumlarının, çocuklarının yaşam becerilerini ve kişisel deneyimlerini engellediği ve bu tutumlarıyla onlara yetersiz oldukları mesajını verdikleri görülür. Bu nedenle denilebilir ki bu davranışlar, çocuklarının kişiler arası duyarlılığa yatkınlığını ve başkaları üzerinde bırakılan izlenime ilişkin duyarlılıklarını arttıran bir unsur olabilir. Helikopter ebeveyn çocuklarının problem çözme becerilerinin zayıf olduğu düşünülmektedir. Kişiler arası duyarlılığa sahip kişilerin ise olası kişiler arası problemlere karşı esnek davranmadığı ve aşırı hassas olduğu görülür. Araştırma sonuçları bu bağlantıyı ilişkilendirecek biçimde ebeveynlerin helikopter tutumu ile kişiler arası duyarlılık, kişiler arası kaygı ve bağımlılık ve atılgan olmayan davranışlar arasında pozitif yönlü anlamlı bağlantılar ortaya koymuştur.

5.3. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan bu çalışmada Algılanan Helikopter Ebeveynlik Ölçeğinin “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik (anne ve baba)” ve “akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik (anne ve baba)” alt faktörlerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunurken diğer alt faktörler ve “genel helikopter tutum (anne ve baba)” puanlarında öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Elde edilen bulgulara göre erkek öğrencilerin anne ve babalarından algıladığı temel güven ve yaşam becerilerinde helikopterlik ve akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik puanları kız öğrencilerden daha yüksektir.

Bu araştırma sonuçlarına benzer olarak Tepebaş da (2022) yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin temel güven ve yaşam becerileri ile duygusal-kişisel yaşam alanlarında ve farklı olarak etik ve ahlaki konularda algıladıkları helikopter anne tutumun kız öğrencilerden daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Okray (2016) üniversite öğrencileri ile Özbek (2022) yetişkinler ile yaptığı çalışmalarda erkek katılımcılar kadın katılımcılara göre ebeveynlerini daha yüksek düzeyde helikopter tutuma sahip algılamıştır. Özatalı (2022) bu çalışmayla benzer olarak akademik/okul yaşamı konularında erkek üniversite öğrencilerinin kadın öğrencilere göre annelerini daha fazla helikopter ebeveyn olarak gördüğünü; bu çalışmadan farklı olarak ise duygusal-kişisel yaşam alanında kadın öğrencilerin baba tutumu erkek öğrencilerden daha fazla helikopter ebeveyn olarak gördüğünü belirtmiştir.

Alanyazın incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre ebeveynlerinden algıladıkları helikopter tutum, bazı çalışmalarda farklılaşırken bazı çalışmalarda farklılaşmamıştır. Bu çalışmaya göre değerlendirildiğinde ise ebeveynlerin temel güven ve yaşam becerilerinde helikopterlik ile akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik tutumunun erkek öğrencilere daha çok gösterildiği söylenebilir. Bu durum toplumun kültürel değerleri ile açıklanabilir. Geleneksel kültürde kız çocuklarının ev içi sorumlulukları daha erken yaşlarda aldığı bunun yanı sıra toplumsal normlar gereği davranışlarında daha kontrollü olması beklendiğinden temel yaşam becerilerini ve akademik disiplini daha kolay sağlamaları muhtemeldir. Bu durumda anne ve babalar erkek çocuklarına daha uzun süreler müdahale etmek ve yönlendirmek zorunda kalabilir. OECD tarafından 2019 yılında yapılan “Sosyal ve

Duygusal Beceriler Araştırması” Türkiye Ön Raporu’na göre de (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2021) on yaşındaki kız öğrencilerin öz denetim, sosyallik, yaratıcılık ve öz yeterlilik becerilerinin on yaşındaki erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun ancak ilerleyen yaşlarda değiştiği belirlenmiştir.

Bu çalışmada elde edilen bir diğer bulguda katılımcıların cinsiyetlerine göre toplam kişiler arası duyarlılık puanları ve kişiler arası kaygı ve bağımlılık alt boyutundaki puanları farklılık göstermektedir. Bu bulgulara göre kadın katılımcıların kişiler arası duyarlılıkları ile kişiler arası kaygı ve bağımlılık düzeyleri, erkek katılımcılardan daha yüksektir. Sosyal öz güven eksikliği ve atılgan olmayan davranışlar boyutlarında ise cinsiyete göre bir farklılık görülmemiştir. Benzer araştırmalara bakıldığında Lambert ve Hopwood (2016) da kadınların erkeklere göre daha yüksek kişiler arası duyarlılık bildirdiğini belirtmiştir. Erözkan (2005) ise “kişiler arası farkındalık” düzeyinde erkek, “çekingenlik” düzeyinde kadınların yüksek puanlar aldığını belirtmiştir. Yapılan bazı araştırmalarda farklı sonuçlar da elde edilmiştir. Demiray (2018), üniversite öğrencilerinde sosyal öz güven eksikliği düzeyinin erkeklerde daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Yersel (2016) evli katılımcılarla, Aydın (2013) hemşirelerle, Demiray (2018) üniversite öğrencileri ile, Bulut (2021) ve Yurdakul (2018) ise yetişkin katılımcılarla yaptıkları çalışmalarda, cinsiyet ile kişiler arası duyarlılık arasında bir ilişki tespit etmemiştir.

Alanyazındaki bulgular değerlendirildiğinde kişiler arası duyarlılığın cinsiyet ile ilişkisinde, çalışmalar arasında farklı sonuçlar olduğu görülür. Bu farklı çalışmalardaki katılımcı yaş düzeyinin çeşitlilik gösterdiği de dikkate alınmalıdır. Ulaşılan araştırmalarda iki değişken arasında bir ilişki elde edemeyen çalışma sayısının görece daha fazla olduğu söylenebilir. Bu durum da kişiler arası duyarlılığın hem kadınları hem erkekleri etkileyen bir durum olduğuna işaret ediyor olabilir.

5.4. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Kardeş Sayısına Göre Farklaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan bu çalışmada Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeğinin “temel güven ve yaşam becerilerinde helikopterlik (anne)” ile “etik ve ahlaki konularda helikopterlik (anne ve baba)” alt faktörlerinde, katılımcıların kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Diğer alt faktörler ve ölçek toplam puanında kardeş sayısına göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Elde edilen bulgulara göre, *üç ve üzeri kardeş* olan öğrencilerin anne ve babalarından algıladıkları etik ve ahlaki konularda helikopter tutum, *tek ya da iki kardeş* olan öğrencilerin algıladığından daha yüksektir. Temel güven ve yaşam becerilerinde helikopter tutum faktöründe ise *tek çocuk* olan öğrenciler annelerini, *iki ve üzeri kardeş* olan öğrencilerden daha fazla helikopter ebeveyn olarak algılamaktadır.

Kardeş sayısına göre katılımcıların Temel Güven ve Yaşam Becerileri Konusunda Helikopterlik (Baba), Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopterlik (Anne-Baba), Duygusal-Kişisel Yaşam Alanında Helikopterlik (Anne-Baba), Genel Helikopter Tutum (Anne-Baba), Toplam KDÖ, Kişiler Arası Kaygı ve Bağlılık, Sosyal Öz Güven Eksikliği ve Atılgan Olmayan Davranışlar alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Kişiler arası duyarlılık düzeyinin kardeş sayısına göre değişip değişmediğini inceleyen az sayıda araştırma vardır. Var olan çalışmaların da, bu araştırmanın bulgularıyla benzer sonuçlar elde ettiği görülür (Yersel, 2016; Ergül, 2019). Bu çalışmalar da kişiler arası duyarlılığın sahip olunan kardeş sayısı ile ilişkili olmadığını göstermiştir.

Bu araştırma bulgularına göre tek çocuk olan kişilerin temel güven ve yaşam becerileri konusunda iki ve üzeri kardeş olanlara göre annelerini daha fazla helikopter tutuma sahip algıladığı görülür. Bu bulgulara benzer olarak Özbek de (2022) araştırmasıyla tek çocuk olan kişilerin altı, yedi ve sekiz kardeşi olan kişilere göre annelerini daha çok helikopter ebeveyn olarak gördüğünü saptamıştır. Başka bir çalışmada da daha az kardeşe sahip ve ailesiyle beraber yaşayan üniversite öğrencilerinin, aşırı ebeveyn tutumunu daha çok algıladığı belirtilmiştir (Bradley-Geist ve Olson-Buchanan, 2014). Bu çalışmalardan farklı sonuçlar elde etmiş

çalışmalar da olmasına karşın (Ulutaş ve Aksoy, 2014; Ertuna, 2016), bu araştırmanın bulguları değerlendirildiğinde tek çocuk olanların annelerini daha fazla helikopter ebeveyn olarak görmesinin kaynağı olarak ebeveynlerin tek çocuğa yönelik daha fazla ekonomik ve kültürel imkan sağlayabilmesi, daha fazla zaman ayırabilmesi, daha fazla ilgi ve odaklanma sağlayabilmesi düşünülebilir.

Etik ve ahlaki konularda helikopter tutumunda ise üç ve üzeri kardeş olanların hem annesini hem babasını, tek ve iki kardeş olanlardan daha fazla helikopter algıladığı görülür. Alanyazında benzer sonuçlar elde eden çalışmalardan biri de Tepebaş'ın (2022) çalışmasıdır. Bu çalışma bulgularına göre de 3 ve üzeri kardeş olan kişilerin babalarından algıladığı etik ve ahlaki konularda helikopter tutum, tek ya da 2 kardeş olanların algıladığından daha yüksektir. Türk aile yapısı düşünüldüğünde çok çocuklu yapının daha çok kırsal kesimlerde ya da eğitim seviyesi daha düşük ailelerde yoğunlaştığı görülür (Selim ve Üçdoğruk, 2003). Bu aile yapısının ise daha az esnek ve daha gelenekçi olduğu söylenebilir. Bu da katılımcıların etik ve ahlaki konularda ailesini daha çok helikopter ebeveyn olarak algılamasına neden olmuş olabilir. Bununla birlikte ailede çocuk sayısı arttıkça ebeveynlerin kontrol etmesi gereken ve sorumlu olduğu şeyler de artmaktadır. Ayrıca kardeşler arasındaki ilişkileri de idare edebilmek için ebeveynlerin daha fazla kural koyma, daha fazla nasihat etme; düzeni koruyabilmek için tek çocuklu ailelere göre daha fazla müdahalede bulunma eğilimi olabilir.

5.5. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Doğum Sırasına Göre Farklaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu çalışmada Algılanan Helikopter Ebeveynlik Ölçeğinin “Temel Güven ve Yaşam Becerilerinde Helikopterlik (Baba)” ile “Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopterlik (Anne)” faktörlerinde, öğrencilerin *doğum sırasına* göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre *ailenin ilk çocuğu* olan öğrencilerin, babalarından algıladıkları temel güven ve yaşam becerilerinde helikopter tutum ailenin *ortanca* ve *son çocuğu* olanlara göre daha yüksektir. Benzer şekilde, ailenin *ilk çocuğu* olan öğrencilerin annelerinden algıladıkları akademik/okul yaşamı

konularında helikopter tutum da, ailenin *ortanca* çocuğu olan öğrencilerin algıladığından daha yüksek bulunmuştur.

Doğum sırasına göre öğrencilerin Temel Güven ve Yaşam Becerilerinde Helikopter Tutum (Anne), Akademik/Okul Yaşamı Konularında Helikopter Tutum (Baba), Duygusal-Kişisel Yaşamda Helikopter Tutum (Anne- Baba), Genel Helikopter Tutum (Anne-Baba), Etik ve Ahlaki Konularda Helikopter Tutum (Anne-Baba), Toplam KDÖ, Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık, Sosyal Öz Güven Eksikliği ve Atılgan Olmayan Davranışlar alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Kişiler arası duyarlılık düzeyinin kişinin doğum sırasına göre değişip değişmediğini inceleyen sınırlı sayıda araştırma vardır. Karaşar ve Öğülmüş de (2016) yaptığı araştırmada doğum sırası ile kişiler arası duyarlılık arasında bir ilişki bulmamıştır. Adler (1929/2000) doğum sırasına göre kişilerin farklı karakterler geliştirdiğini ve doğum sırasının kişinin kendini değerli hissetme düzeyini ve bu konudaki çabasını etkilediğini belirtmiştir. Değersizlik ve yetersizlik inançları ise kişiler arası duyarlılığın barındırdığı bir unsurdur. Bu nedenle aralarında ilişki olabileceği düşünülmüş; fakat yapılan sınırlı sayıdaki çalışmalar iki değişken arasında bir ilişki ifade etmemiştir. Bu durum kişiler arası duyarlılığın kardeş sayısından da bağımsız olarak daha içsel ve karmaşık bir özellik olduğuna işaret ediyor olabilir.

Alanyazın değerlendirildiğinde yapılan bu çalışmanın helikopter ebeveyn tutumu ve doğum sırasına ilişkin sonuçlarına benzer olarak Yılmaz'ın (2020) çalışmasında da temel güven ve yaşam becerileri ve diğer tüm alt faktörlerde ilk çocuklar, ortancalardan daha fazla helikopter tutum algılamıştır; fakat bu çalışmadan farklı olarak son çocuk da ortanca çocuktan daha fazla helikopter tutum algılamıştır. Alanyazında farklı sonuçlar elde eden başka çalışmalar da olmuştur. Bu çalışmalarda AHETÖ'nün alt faktörlerinin incelenmediği görülür. Lapsekili-Uysal'ın (2020) ortaokul öğrencileri ile; Özbek'in (2022) ise yetişkinler ile yaptığı çalışmalarda helikopter ebeveyn tutumu ile doğum sırası arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Araştırma sonuçlarına göre babanın, temel güven ve yaşam becerileri konusunda ilk çocuklar için daha helikopter tutumda algılanmasının nedeni özellikle babaların ilk çocuğa karşı daha kuralcı ve katı olup son çocuğa doğru daha esnek ve müsamahakâr

olması olabilir. Ayrıca ilk çocukta ebeveynlerin tecrübesizlikten dolayı yaşadığı kaygı, telaş ve özen sonraki çocuklarda deneyimlerin etkisiyle ve kısmen de zaman darlığı ile daha esnek ve rahat olabilir. Benzer bir nedenle anne de akademik/okul yaşamı konularında ilk çocuk tarafından ortanca olana göre daha fazla helikopter tutumda algılanıyor olabilir.

5.6. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu çalışmada Algılanan Helikopter Ebeveynlik Ölçeğinin “Temel Güven ve Yaşam Becerilerinde Helikopterlik (Anne ve Baba)” ile “Etik ve Ahlaki Konularda Helikopterlik (Anne ve Baba)” faktörlerinde, öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre anne eğitim düzeyi *lisans ve lisansüstü* olan öğrencilerin annelerinden algıladıkları temel güven ve yaşam becerilerinde helikopter tutum düzeyi, anne eğitim düzeyi *ilkokul* olan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin babalarından algıladıkları temel güven yaşam becerilerinde helikopter tutum düzeyi ise anne eğitim düzeyi *lisansüstü* olanların, anne eğitim düzeyi *ilkokul, ortaokul ve lise* olanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

Elde edilen bir diğer bulguda, anne eğitim düzeyi *ilkokul* olan öğrencilerin, anne ve babalarından algıladıkları etik ve ahlaki konularda helikopter tutum düzeyi, anne eğitim düzeyi *lisans* olan öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur.

Yapılan bu çalışmada öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre KDÖ'nün alt faktörü olan kişiler arası kaygı ve bağımlılık düzeyinde anlamlı bir fark bulunmuştur. Elde edilen bulgulara göre anne eğitim düzeyi *lisans ve lisansüstü* olan öğrencilerin kişiler arası kaygı ve bağımlılık düzeyi, anne eğitim düzeyi *ilkokul* olanlardan daha yüksektir. Ayrıca bir diğer bulgu da anne eğitim düzeyi *lisans* olanların, *lise* olanlara göre kişiler arası kaygı ve bağımlılık düzeyinin daha yüksek olduğu yönündedir.

Anne eğitim durumuna göre katılımcıların Akademik/Okul Yaşamı Konusunda Helikopter Tutum (Anne ve Baba), Duygusal-Kişisel Yaşamda Helikopter Tutum (Anne ve Baba), Genel Helikopter Tutum (Anne ve Baba), Toplam KDÖ, Sosyal Öz

Güven Eksikliği ve Atılgan Olmayan Davranışlar alt ölçekleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

Yapılan bu çalışmada anne eğitim düzeyi arttıkça kişiler arası kaygı ve bağımlılık düzeyinin de arttığı görülmektedir. Bu bulgular alanyazında ulaşılan benzer çalışmalardan farklı sonuçlar ifade etmektedir. Karaşar ve Ögülmüş (2016) ile Kaya (2020) yaptıkları çalışmalarda *Ruhsal Belirti Tarama Listesini* kullanmış ve buradaki belirtilerden biri olan kişiler arası duyarlılık ile doğum sırası arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır. Yapılan bu tez çalışmasının bulguları değerlendirildiğinde ise KDÖ'nün kişiler arası kaygı ve bağımlılık alt faktörünün başkalarının onun hakkında ne düşündüğüne karşı aşırı duyarlılık, eleştirilmekten ve reddedilmekten aşırı kaygılanma durumlarını içerdiği bilinmektedir. Bu bağlamda düşünüldüğünde eğitim seviyesi lisans ve lisansüstü olan annelerin bu çalışma kapsamında temel güven ve yaşam becerileri konusunda da helikopter tutum sergilediği görülmüştür. Ebeveynlerin bu tutumlarının kişinin öz yeterliliğini dolayısıyla kendine olan inancını azalttığını gösteren çalışmalar mevcuttur. Bu nedenle bu kişilerde sosyal kaygı ve bağımlılık yüksek olabilir. Ayrıca eğitim seviyesi yüksek ebeveynlerin çocuklarından beklentileri de yüksek olabilir, bu durum da çocukları üzerindeki eleştirilme, beğenilmeme kaygısını artırıyor olabilir.

Bu araştırmanın bulgularında da annenin eğitim düzeyi arttıkça temel güven ve yaşam becerileri konusunda hem annenin hem de babanın daha fazla helikopter tutum sergiledikleri görülmektedir. Yılmaz da (2020) araştırmasında en fazla helikopter tutumu lisans mezunu annelerin gösterdiğini belirtmiştir. Alpsoy'un (2021) çalışmasında da eğitim düzeyi lisansüstü olan ve okuryazar olmayan anneler benzer düzeylerde helikopter tutumunda bulunmuş ve ilkokul mezunu olanlara göre daha fazla helikopter ebeveyn olarak algılanmıştır. Alanyazında bu sonuçlardan farklı olarak Gençer (2020) AHETÖ'nün alt faktörleri dahil hiçbir grupta anne eğitim düzeyine göre bir farklılaşma tespit etmemiştir. Özbey de (2022) çalışmasında anne eğitim düzeyinin helikopter ebeveyn tutumunu yordamadığını ifade etmiştir. Alanyazında bu çalışmaları destekler başka araştırmalar da bulunmaktadır (Lapsekili-Uysal, 2020; Özbek, 2022; Tepebaş, 2022). Araştırmalar arasındaki bu farkın çalışmalardaki örneklem grubunun yaş farklarından kaynaklandığı düşünülebilir. Araştırma sonucuna göre anne eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrenciler; ilkokul, ortaokul ve lise olanlara göre babalarını da temel güven ve yaşam

becerileri konusunda daha fazla helikopter tutumda algılamaktadır. Alanyazındaki çalışmaların büyük bir çoğunluğu ise anne eğitim düzeyi ve babanın helikopter tutumları arasında bir ilişki olmadığını belirtmiştir (Lapsekili-Uysal, 2020; Yılmaz, 2020; Gençler; 2020; Özbek, 2022). Çalışmalar annenin babalara göre daha fazla helikopter ebeveyn olarak algılandığını göstermektedir. Bu çalışmada elde edilen sonuçların ise alanyazındaki diğer çalışmalarla uyumlu olduğu görülür. Ailelerin eğitim düzeyi arttıkça çocuk gelişimi konusunda araştırma yapma, en iyisini yapmaya çalışma ihtimalleri de artmaktadır. Bu da onları daha müdahaleci ve kaygılı yapabilir. Jill ve Julie de (2004) eğitim seviyesi yüksek ebeveynlerin aşırı ilgili bulunduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda ailelerde eğitim düzeyi arttıkça çocuk sayısında azalma olduğu bilinmektedir (Türk Eğitim Derneği, 2009). Bu nedenle bu ailelerin az çocuklu olma ihtimali olabilir. Dolayısıyla da önceki maddelerde de tartışıldığı gibi bu sonuçlar, tek çocuğa daha fazla ilgi gösterme olasılığında da kaynaklanmış olabilir.

Bu çalışma sonucunda AHETÖ'nün bir diğer alt faktörü olan etik ve ahlaki konularda helikopterlik boyutunda da anne eğitim düzeyi ilkököl olan öğrenciler lisans olanlara göre hem annelerini hem de babalarını daha fazla helikopter tutumda algılamıştır. Buradaki ilişkinin ilkököl mezunları lehine olması beklenen bir durumdur. Birçok araştırma ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutumlarının arttığını ortaya koymuştur. Alpoğuz da (2014) ebeveynlerin eğitim seviyesi yükseldikçe demokratik tutumlarının arttığını, eğitim seviyesi azaldıkça ise otoriter tutumun arttığını tespit etmiştir. Dolayısıyla etik ve ahlaki konularda daha katı ve müdahaleci tutum sergileyebilirler.

5.7. AHETÖ, KDÖ ve Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan bu çalışmada Algılanan Helikopter Ebeveynlik Ölçeğinin “Akademik/Okul Yaşamı Konusunda Helikopterlik (Baba)” ve “Etik ve Ahlaki Konularda Helikopterlik (Anne ve Baba)” faktörlerinde öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre baba eğitim düzeyi *lise* olan öğrencilerin babalarından algıladıkları akademik/okul yaşamı konusunda

helikopter tutum düzeyi, baba eğitim düzeyi *ilkokul* olanlardan daha yüksektir. Elde edilen bir diğer bulguda baba eğitim düzeyi *ilkokul ve ortaokul* olan öğrencilerin annelerinden ve babalarından algıladıkları etik ve ahlaki konularda helikopter tutumunda baba eğitim düzeyi *lisans* olanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde öğrencilerin baba eğitim düzeyi *lise* olanların, *lisans* olanlara göre; *ortaokul* olanların da *lisansüstü* olanlara göre annelerinden algıladıkları etik ve ahlaki konularda helikopter tutum düzeyleri artış göstermiştir.

Öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre Temel Güven ve Yaşam Becerilerinde Helikopter Tutum (Anne-Baba), Akademik/Okul Yaşamı Konusunda Helikopter Tutum (Anne), Duygusal-Kişisel Yaşamda Helikopter Tutum (Anne-Baba), Genel Helikopter Tutum (Anne-Baba), Toplam KDÖ, Kişiler Arası Kaygı ve Bağımlılık Sosyal Öz Güven Eksikliği ve Atılman Olmayan Davranışlar alt faktörleri puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Yapılan bu çalışmada baba eğitim düzeyine göre kişiler arası duyarlılık düzeyinde bir farklılaşma bulunmamıştır. Bu sonuç Karaşar ve Öğülmüş'ün (2016) çalışmasını da destekler niteliktedir. Karaşar ve Öğülmüş (2016) araştırmalarında *Ruhsal Belirti Tarama Listesini* kullanmış ve buradaki belirtilerden biri olan kişiler arası duyarlılık ile katılımcıların baba eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulmamıştır. Bu sonuçlardan farklı olarak ise 18-59 yaş aralığında yetişkin katılımcılar üzerinde çalışın Kaya (2020), *Kısa Belirti Envanteri'nin* kişiler arası duyarlılık alt ölçeği puanında baba eğitim düzeyine göre anlamlı bir fark elde etmiştir. Bu farka göre baba eğitim düzeyi ortaokul ve altı olan kişilerin; lise ve üzeri olan kişilerden daha fazla kişiler arası duyarlığa sahip olduğu görülmüştür. Bu konuda yapılan araştırma sayısının oldukça yetersiz olduğu bu nedenle genel bir çıkarım yapmanın zor olduğu düşünülmektedir.

Yapılan bu çalışmanın sonuçlarına göre akademik/okul yaşamı konularında baba eğitim seviyesi lise olanların ilkokul olanlara göre babalarını daha fazla helikopter ebeveyn olarak algıladığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla eğitim seviyesi yüksek olanın düşük olana göre daha fazla helikopter tutum gösterdiği söylenebilir. Etik ve ahlaki konularda ise anne eğitim düzeyi değişkeninde de olduğu gibi; üniversite öğrencilerinin baba eğitim seviyesi düştükçe hem annede hem de babada, daha fazla helikopter tutum algıladığı görülmüştür. Taymaz da (2019) eğitim düzeyi daha düşük olan babaların yüksek olanlara göre daha fazla helikopter ebeveyn tutumu

gösterdiğini saptamıştır. Özbek ise (2022) çalışmasında, eğitim seviyesine göre ebeveynlerin helikopter tutum ortalamalarına bakmış ve okuryazar olmayan babaların, diğer eğitim seviyelerindeki babalara göre daha fazla puan aldığını belirtmiştir. Alanyazında tez çalışmasına benzer olan bu çalışmaların yanı sıra farklı sonuçlar elde etmiş çalışmalar da vardır. Özbey (2022) çalışmasında baba eğitim düzeyinin helikopter ebeveyn tutumunu yordamadığını tespit etmiştir. Gençler de (2020) AHETÖ'nün hiçbir alt faktöründe baba eğitim düzeyine göre bir farklılık elde etmemiştir. Yapılan çoğu çalışmada da benzer şekilde baba eğitim düzeyine göre genel helikopter ebeveyn tutum düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Lapseki-Uysal, 2020; Alpsoy, 2021; Tepebaş, 2022). Yapılan bu çalışma sonucunda da genel helikopter ebeveyn tutumu ile baba eğitim düzeyi arasında ilişki bulunmazken AHETÖ'nün iki alt faktöründe anlamlı farklılıklara rastlanmıştır. Bu faktörler kapsamında değerlendirildiğinde eğitim düzeyi düşükçe ailelerin daha gelenekçi davrandığı düşünülebilir. Akademik/okul yaşamı konularında ise baba eğitim düzeyinin artmasının çocuklarının eğitim durumuyla daha fazla ve daha bilinçli ilgilenmesini sağladığı, dolayısıyla çocukları tarafından daha fazla helikopter ebeveyn olarak algılandığı düşünülebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladığı helikopter ebeveyn tutumunun, kişiler arası duyarlılık düzeylerini yordayıp yordamadığını araştırmaktır. Bunun yanı sıra çalışma kapsamında, algılanan helikopter ebeveyn tutumu ile kişiler arası duyarlılık arasındaki ilişkiyi incelemek ve bu iki değişkenin demografik özelliklere göre farklılaşıp farklılaşmadığı tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan bulgular, tartışma ve yorum bölümünde tartışılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde ulaşılan bulgular bütün olarak değerlendirilecektir. Son olarak benzer değişkenlerle çalışmak isteyen araştırmacılara ve ilgili alanda çalışan uygulayıcılara fikir vermesi amacıyla birtakım öneriler paylaşılacaktır.

6.1. Araştırmanın Sonuçları

1. Üniversite öğrencilerinin kişiler arası duyarlılık düzeyi ile *annelerinden* algıladıkları helikopter ebeveyn tutumu arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle anneden algılanan helikopter tutum arttıkça kişiler arası duyarlılık düzeyinde de bir artış görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları AHETÖ'nün anne ölçeği alt faktörleri olan “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” “etik ve ahlaki konularda helikopterlik” “akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik” ve “duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik” tutumunun her biri ile KDÖ'nün alt faktörlerinden olan “kişiler arası kaygı ve bağımlılık” ve “atılgan olmayan davranışlar” boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunlara ek olarak “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” ile KDÖ'nün alt faktörü olan “sosyal öz güven eksikliği” arasında da pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.

2. Üniversite öğrencilerinin kişiler arası duyarlılık düzeyi ile *babalarından* algıladıkları helikopter ebeveyn tutumu arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle babadan algılanan helikopter tutum arttıkça kişiler arası duyarlılık düzeyinde de bir artış görülmektedir.

Üniversite öğrencilerinin algıladıkları AHETÖ'nün baba ölçeği alt faktörleri olan “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” “etik ve ahlaki konularda helikopterlik” “akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik” ve “duygusal-kişisel yaşam alanında helikopterlik” tutumunun her biri ile KDÖ'nün alt faktörlerinden olan “kişiler arası kaygı ve bağımlılık” “atılgan olmayan davranışlar” boyutları arasında da pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunlara ek olarak “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” ile KDÖ'nün alt faktörü olan “sosyal öz güven eksikliği” arasında da pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki elde edilmiştir.

3. Üniversite öğrencilerinin annelerinden algıladığı genel helikopter ebeveyn tutumunun, öğrencilerin kişiler arası duyarlılık düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulgularda ortalama olarak anneden algılanan “genel helikopter tutum” değişkenindeki bir birimlik artışın, kişiler arası duyarlılık değerini 0,37 birim artıracığı görülmektedir.

4. Katılımcıların cinsiyetine göre anne ve babalarından algıladıkları “Genel Helikopter Turum” değişmemekle beraber AHETÖ'nün alt faktörleri olan “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” ve “akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik” boyutları cinsiyete göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Bu faktörler kapsamında erkek öğrencilerin ebeveynlerinden algıladığı helikopter tutum kız öğrencilerin algıladığından daha yüksektir.

5. Katılımcıların “toplam kişiler arası duyarlılık” düzeyi, cinsiyetlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre kız öğrencilerin kişiler arası duyarlılık düzeyi erkek öğrencilerden daha yüksektir. Bunun yanı sıra KDÖ'nü alt faktörlerinden biri olan “kişiler arası kaygı ve bağımlılık” düzeyinin de cinsiyete göre farklılaştığı bulunmuştur. Kız öğrencilerin kişiler arası kaygı ve bağımlılık düzeyi erkek öğrencilerden daha yüksektir.

6. Katılımcıların kardeş sayısına göre anne ve babalarından algıladığı “genel helikopter turum” değişmemekle beraber AHETÖ'nün alt faktörlerinden biri olan “etik ve ahlaki konularda helikopterlik” boyutunda kardeş sayılarına göre anlamlı bir farklılık görülmektedir. Üç ve üzeri kardeş olan öğrencilerin ebeveynlerinden algıladığı “etik ve ahlaki konularda helikopterlik” tek ve iki kardeş olanlarıkinden daha yüksektir. Bunun yanı sıra tek çocuk olan öğrencilerin

anneden algıladığı “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” düzeyi, iki ve daha fazla kardeş olanlara göre daha yüksektir.

7. Katılımcıların kişiler arası duyarlılık düzeyi, kardeş sayılarına göre ve doğum sıralarına göre farklılaşmamaktadır.

8. Katılımcıların doğum sıralarına göre anne ve babadan algıladıkları “genel helikopter turum” değişmemekle beraber AHETÖ’nün alt faktörleri olan “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” ve “akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik” boyutları doğum sırasına göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Ailenin ilk çocuğu alan öğrencilerin babadan algıladığı “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” düzeyi, ortanca ve son çocuk olanlardan daha yüksektir. “Akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik” boyutunda ise ailenin ilk çocuğu olan öğrencilerin anneden algıladığı helikopter tutum, ortanca olanlara göre daha yüksek bulunmuştur.

9. Katılımcıların anne eğitim düzeyine göre anne ve babadan algıladıkları “genel helikopter turum” değişmemekle beraber AHETÖ’nün alt faktörleri olan “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” ve “etik ve ahlaki konularda helikopterlik” boyutları, anne eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre “temel güven ve yaşam becerileri konusunda helikopterlik” boyutunda anne eğitim düzeyi lisans ve lisansüstü olan öğrencilerin, anne eğitim düzeyi ilkokul olanlara göre annelerinden algıladığı helikopter tutum daha fazladır. Aynı boyut için anne eğitim düzeyi lisansüstü olan öğrencilerin; anne eğitim düzeyi ilkokul, ortaokul ve lise olanlara göre babalarından algıladığı helikopter tutum da daha yüksek bulunmuştur. Elde edilen bir diğer bulguya göre anne eğitim düzeyi ilkokul olan öğrencilerin, ebeveynlerinden algıladığı “etik ve ahlaki konularda helikopterlik” düzeyi, anne eğitim düzeyi lisans olanlara göre daha yüksektir.

10. Katılımcıların “toplam kişiler arası duyarlılık” düzeyi anne ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmamakla birlikte KDÖ’nün alt faktörlerinden biri olan “kişiler arası kaygı ve bağımlılık” boyutu, anne eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Bu bulguya göre anne eğitim düzeyi lisans ve lisansüstü olanlar, ilkokul olanlardan; ayrıca lisans olanlar da lise olanlardan daha yüksek “kişiler arası kaygı ve bağımlılık” bildirmiştir.

11. Katılımcıların baba eğitim düzeyine göre anne ve babadan algıladıkları “genel helikopter turum” değişmemekle birlikte AHETÖ’nün alt faktörleri olan “akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik” ve “etik ve ahlaki konularda helikopterlik” boyutları, baba eğitim düzeyine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, baba eğitim düzeyi ilkokul ve ortaokul olan öğrencilerin, lisans olanlara göre ebeveynlerinden algıladığı “etik ve ahlaki konularda helikopterlik” daha yüksektir. Bu bulgulara ek olan elde edilen diğer bulgular da şöyledir: Baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin lisans olanlara göre; ortaokul olanların lisansüstü olanlara göre annelerinden algıladığı “etik ve ahlaki konularda helikopterlik” daha yüksektir. Baba eğitim düzeyi lise olan öğrencilerin, ilkokul olanlara göre babadan algıladığı “akademik/okul yaşamı konularında helikopterlik” düzeyi de daha yüksektir.

6.2. Öneriler

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular, anne ve babaların helikopter ebeveyn tutumları ile çocuklarının kişiler arası duyarlılık düzeyleri arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ulaşılan sonuçlara göre üniversite öğrencilerinin annelerinden algıladıkları helikopter tutum, onların kişiler arası duyarlılık düzeyinin bir yordayıcısıdır. Ayrıca öğrencilerin bazı demografik özelliklerine göre kişiler arası duyarlılık düzeyleri ve algıladıkları helikopter ebeveyn tutumları da farklılaşmaktadır.

6.2.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- 1.** Türkiye’deki alanyazında helikopter ebeveyn tutumu ile ilgili çalışma sayısı sınırlıdır ve basılı yayında henüz çok fazla yer bulmamıştır. Bu nedenle ilgili araştırmalara ihtiyaç vardır.
- 2.** Helikopter ebeveyn tutumu ile ilgili araştırmaların çoğunlukla ergenler ve üniversite öğrencileri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye’de okulöncesi, ortaokul ve yetişkin gruplarla da sınırlı sayıda çalışma mevcuttur; fakat ilkokul öğrencilerine yönelik geliştirilen bir ölçme aracına ve araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

3. Helikopter ebeveyn tutumu ile ilgili araştırmaların çoğunlukla kişilerin anne ve babalarından algıladığı tutumları değerlendirmesi üzerine yapıldığı görülmektedir. Bu nedenle ebeveynlerin kendilerine uygulanacak bir lme aracı geliştirilebilir.
4. Helikopter ebeveyn tutumu ve etkileri ile ilgili anne babalara yönelik kitaplar, yayınlr ve etkinlikler geliştirilerek bu konudaki farkındalık artırılabilir.
5. Türkiye'deki alanyazında kişiler arası duyarlılık ile ilgili oldukça az sayıda çalışma vardır. Bunun yanı sıra kişiler arası duyarlılığın ruh sağlığı alanında yeterince bilinmediği gözlenmiştir. Bu nedenle ilgili araştırmaların artması alanyazına ve klinik çalışmalara katkı sağlayabilir.
6. Mevcut araştırmalar incelendiğinde; kişiler arası duyarlılığı azaltmaya yönelik çalışmaların, bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı müdahale yöntemlerine yoğunlaştığı görülmektedir. Kişiler arası duyarlılığın daha çok bilişsel süreçlerine yönelik olan bu uygulamaların kişiler arası duyarlılığı azaltmada olumlu sonuçlar elde ettiği görülmüştür. Yapılan bu çalışmalara ek olarak kişiler arası duyarlılığın duygusal ve davranışsal boyutlarına yönelik yapılacak müdahale yöntemlerinin de olumlu etkiyi artırabileceği ve hızlandırabileceği söylenebilir. Dolayısıyla bu yönde de araştırmaların yapılması alana katkı sağlayacaktır.
7. Kişiler arası duyarlılığın yurt içi ve yurt dışı çalışmalarda büyük oranda üniversite öğrencileri ile incelendiği, bazı örneklerde yetişkin ve klinik grupların da var olduğu fakat ocuk ve ergen grupla yapılan çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle ulaşılabildiği kadarıyla kişiler arası duyarlılığın daha küçük yaşlarda kendini nasıl gösterdiği, nasıl ilerlediği ve nasıl müdahale edilebileceği ile ilgili yeterli araştırma verileri bulunmamıştır. Kişiler arası duyarlılığın da bir kişilik özelliği olduğu ve tüm kişilik özellikleri gibi en çok çocukluk döneminden ve ebeveyn tutumlarından etkileneceği söylenebilir. Bu nedenle böylesi kapsamlı ve ruh sağlığını olumsuz etkileyen bu özelliği incelerken ebeveyn tutumlarıyla ilişkisine ve çocukluk dneminine yönelik çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Kişiler arası duyarlılığın kişinin yaşamını olumsuz etkilemesini önlemek için; erken çocukluk yılları ile ilgili yapılacak bu çalışmaların, ocuk gelişimi ve anne baba tutumlarına yönelik hem kuramsal hem de uygulamaya yönelik çalışmalara bilgi sağlayacağı düşünülmektedir.

6.2.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Ebeveyn tutumları bireyin kişilik gelişiminde, bilişsel, sosyal ve ruhsal yapısında önemli etkiler oluşturmaktadır. Bu nedenle her insanın yaşamında var olan ebeveyn tutumları, olası sonuçları ve çocuk ruh sağlığı konusunun, ulaşılabilecek en fazla insanı bilinçlendirmek için üniversitelerin tüm bölümlerine zorunlu ve temel ders olarak alınması sağlanabilir.
2. Günümüzde gittikçe yaygınlaşan başarı odaklı helikopter ebeveyn tutumu ile ilgili okullarda velilere ve öğretmenlere rehberlik edilip farkındalık kazandırılabilir.
3. Milli Eğitim Bakanlığının ebeveyn tutumları ve çocuk ruh sağlığı konusunda velilere yönelik yaptığı rehberlik çalışmalarının yanı sıra Halk Eğitim Merkezleri, Belediyeler ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı aracılığıyla da ebeveynlere yönelik çalışmalar çeşitlendirilebilir ve daha çok insana ulaşılabilir.
4. Kişiler arası duyarlılığa yönelik sıkça kullanılan bilişsel davranışçı terapilerin yanı sıra kişiler arası duyarlılığın davranışsal boyutu olan girişken olamama, çekingenlik, iddialı davranışlarda bulunamama, başkalarına ters düşecek söylemlerden ve sosyal ortamlardan kaçınma gibi davranışlara yönelik de; erken çocukluk yıllarından başlayarak sosyal beceri ve girişkenlik eğitimi verilebilir. Ayrıca bu özelliğin kişiler arası ilişkilerdeki etkisi düşünüldüğünde grupta psikolojik danışma çalışmalarının daha sık kullanılmasının olumlu etkisi olabilir.
5. Kişiler arası duyarlılığının etkilerini azaltmak ve düzeyini düşürmek için okullardaki rehberlik çalışmalarına; duygu yönetimi, hayır diyebilme, iletişim becerileri, çatışma çözme yolları ve öz şefkat geliştirme konuları eklenebilir. Çocukların öğrendikleri bu kişisel ve sosyal becerileri deneyimleyebilmeleri için ise MEB, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Belediyeler ve Halk Eğitim Merkezleri gibi kurum ve kuruluşlar ekonomik ve konumsal açıdan ulaşılabilir sanatsal ve sosyal faaliyetleri zenginleştirebilir.
6. Kişiler arası duyarlılık bilişsel, duygusal, davranışsal ve sosyal yönleri olan karmaşık bir yapı olduğundan klinik müdahale yöntemlerinde de eklettik yaklaşım kullanmak yararlı olabilir.

KAYNAKLAR

Adalier, A. ve Balkan, E. (2012). The relationship between internet addiction and psychological symptoms. *International Journal of Global Education*, 1(2), 42-49.

Adıgüzel, C., Bapoğlu, S. ve Topal, M. (2020). Çekingenlik davranışının tespiti ve giderilmesine ilişkin şema yaklaşımı ile büyük ebeveyn-ebeveyn ve çocuk ilişkisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(1), 17-25.

Adler, A. (2000). *Yaşama Sanatı*. (Çev: K. Şipal). İstanbul: Say Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1929).

Akgül, N. ve Yavuzer, N. (2019). Kişilerarası duyarlılık eğitiminin üniversite öğrencilerinin empati ve iletişim becerilerine etkisi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*. 14(2), 539-554.

Akın, İ. (2014). Problemler internet kullanımının duygu düzenleme: aleksitimi ve dürtüsellik ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Bahçeşehir Üniversitesi*, İstanbul.

Alavi, S. S., Maracy, M. R., Jannatifard, F. ve Eslami, M. (2011). The effect of psychiatric symptoms on the internet addiction disorder in Isfahan's University students. *Journal Of Research In Medical Sciences: The Official Journal Of Isfahan University Of Medical Sciences*, 16(6), 793.

Alpoğuz, D. U. (2014). Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kırşehir.

Alpsoy, S. (2021). Helikopter ebeveyn tutumunun lise öğrencilerinin öz düzenleme becerileri üzerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Konya.

Altay F. ve Güre A. (2012). Okulöncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2699-2718.

Angulo-Macias, G. (2007). Resiliency despite poverty in childhood. A review of the literature. Unpublished Doctoral Thesis. *Alliant International University*, California.

Anlı, G. (2017). *Boyun eğici davranışları azaltmaya yönelik bilişsel davranışçı psiko-eğitim programının kişilerarası duyarlılık, öfke ve düşmanlık (hostilite) üzerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Sakarya.

Anlı, G. (2018). Kişilerarası duyarlılık ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 103-118.

Anlı, G. (2019). Sınıf topluluğu duygusu ile kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Progressive Education*, 15(5), 371-379.

Arabacı, L. B., Taş, G., Kavaslar, İ., Dikmen, M. ve Teke, C. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin sosyotropi-otonomi kişilik özellikleri ve kişilerarası duyarlılıkları ile facebook bağımlılıkları arasındaki ilişki. *Bağımlılık Dergisi*, 18(3), 69-79.

Arabacıoğlu, B. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile ebeveyn tutumları ve çocuğun mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Bursa.

Arslan, S. (2022). Dijital ebeveynlik farkındalığı ve çocuklarda problemleri medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul.

Atak, H. ve Çok, F. (2015). Yetişkinliğe Geçiş: Türkiye’de Demografik Ölçütler Bağlamında Kuramsal Bir Gözden Geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8 (3), 204-227.

Atay, S. (2016). *Evli bireylerde bağlanma stillerinin kişiler arası duyarlılıkları ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

Atlas, J. G. (2004). Interpersonal sensitivity, eating disorder symptoms, and eating/thinness expectancies. *Current Psychology*, 22(4), 368-378.

Atayeter, B. (2020). Kullanım sürelerini kullanma ve mükemmeliyetçilik kullanımı ile okul öncesi dönem mizaç özellikleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Aydın, A. (2013). Hemşirelerin kişilerarası duyarlılık ve çatışma çözme yaklaşımları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 569-585.

Ayduk, O., Downey, G., ve Kim, M. (2001). Rejection sensitivity and depressive symptoms in women. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(7), 868-877.

Ayyıldız, T. (2005). Zonguldak il merkezinde 0-6 yaş çocuğu olan annelerin çocuk yetiştirme tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Karaelmas Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak*.

Bacanlı, H. (2014). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.

Baldwin, M.W. ve Main, K.J. (2001). The cued activation of relational schemas in social anxiety. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27, 1637-1647.

Barlow, D. H. (2002). *Anxiety and its disorders: the nature and treatment of anxiety and panic* (2nd ed.). New York: The Guilford Press.

Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behaviour. *Child Development*, 37(4), 887-907.

Baumrind, D. (1968). Authoritarian vs. authoritative parental control. *Adolescence*, 3(11), 255-272. Retrieved from <https://psycnet.apa.org/record/1969-06772-001>

Bayer, J. K., Sanson, A. V. ve Hemphill, S. A. (2006). Parent influences on early childhood internalizing difficulties. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 27(6), 542-559.

Beck, J. S. (1995). *Cognitive therapy: basics and beyond*. New York: The Guilford Press.

Bell, V. ve Freeman, D. (2014). A pilot trial of cognitive behavioural therapy for interpersonal sensitivity in individuals with persecutory delusions. *Journal of Behavior Therapy and Experimental Psychiatry*, 45(4), 441-446.

Bilgin, O. (2020). Relationship Between interpersonal sensitivity and psychological resilience. *International Online Journal of Educational Sciences*, 12(5), 10-12.

Bornstein, R.F. (1992). The dependent personality: Developmental, social and clinical perspectives. *Psychological Bulletin*, 112, 3-23.

Boyce, P., Hickie, I., Parker, G., Mitchell, P., Wilhelm, K. ve Brodaty, H. (1992). Interpersonal sensitivity and the one-year outcome of a depressive episode. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 26, 156-161.

Boyce, P. ve Mason, C. (1996). An overview of depression-prone personality traits and the role of interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 30, 90-103.

Boyce, P. ve Parker, G. (1989). Development of a scale to measure interpersonal sensitivity. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 23 (3), 341-351.

Boyce, P., Parker, G., Barnett, B., Cooney, M. ve Smith, F. (1991). Personality as a vulnerability factor to depression. *British Journal of Psychiatry*, 159, 106-114.

Bradley-Geist, J. C. ve Olson-Buchanan, J. B. (2014). Helicopter parents: An examination of the correlates of over-parenting of college students. *Education+ Training*, 56(4), 314-328

Breen, W. E. ve Kashdan, T. B. (2011). Anger Suppression After Imagined Rejection among Individuals with Social Anxiety. *Journal of Anxiety Disorders*, 25(7), 879- 887.

Bulut, Ö. (2017). Ergenlerin demografik özelliklerine, anne-babalarından algıladıkları kontrole ve sosyal desteğe bağlı olarak İnternet bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

Bulut, G. (2021). Yetişkinlerde psikolojik sağlamlık ile sosyal zekâ seviyesi ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul.

Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. New York: Routledge.

Cline, F. W. ve Fay, J. (1990). *Parenting with love and logic: Teaching children responsibility*. Colorado Spring: Pinon Press.

Cline, F. ve Fay, J. (2006). *Parenting with love and logic: Teaching Children Responsibility* (Güncellenmiş ve genişletilmiş ed.). Colorado Springs, CO: NavPress.

Coşkunalp, S. (2022). Dijital ebeveynlik öz yeterliği ile çocuklarda problemler medya kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Konya.

Çetin, S. B. (2017). Çocuklarda ayrılık kaygısı ile anne-babanın ayrılık kaygısı ve ebeveynliğe yönelik tutumları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

Dağ, İ. (1991). Belirti Tarama Listesi'nin (Scl-90-R) üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2(1).

Dalkıran, Z. (2023). Helikopter ebeveyn tutumunun okul öncesi dönem çocuklarda sosyal becerilere etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Konya.

Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (1980). Self-Determination theory: when mind meditates behaviour. *The Journal of Mind and Behaviour*, 33-43.

Demiray, N. (2018). Üniversite öğrencilerinde duygusal zekâ ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişki: kişilerarası ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaların aracı rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Derogatis, L. R. ve Cleary, P. A. (1977). Confirmation of the dimensional structure of the SCL-90: A study in construct validation. *Journal of Clinical Psychology*, 33(4), 981-989.

Derogatis, L. R., Lipman, R. S. ve Covi, L. (1973). SCL-90: an outpatient psychiatric rating scale preliminary report. *Psychopharmacology Bulletin*, 87, 49-74.

Derogatis, L. R., Lipman, R. S., Rickels, K., Uhlenhuth, E. H. ve Covi, L. (1974). The hopkins symptom checklist (HSCL): A self-report symptom inventory. *Behavioral Science*, 19(1), 1-15.

Demir, Y. ve Kumcağız, H. (2015). Öğrencilerin anne baba tutumlarını algılama biçimleri ve şiddete eğilimleri. *Journal of Turkish Studies*, 10(2), 221-234.

Diener, E. ve Seligman, M. E. (2002). Very happy people. *Psychological science*, 13(1), 81-84.

Doğan, T. ve Sapmaz, S. (2012). Kişilerarası duyarlılık ölçeğinin Türk üniversite öğrencilerinde psikometrik analizi. *Kuramsal Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 143-155.

Dost, M.T. (2007). Üniversite öğrencilerinin yaşam doyumunun bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22) , 132-143

Downey, G. ve Feldman, S. I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of personality and social psychology*, 70(6), 1327-1343.

Dökmen, Ü. (2005). *İletişim çatışmaları ve empati* (31. baskı). İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Ellis, R. M. (2003). Relationship between parenting styles and children's motivational style: the development of learned helplessness. Unpublished Master's Thesis. *The University of Kansas, USA*.

Erbil, Ö. N., Divan, Ö. Z. ve Önder, Ö. P. (2006). Ergenlerin benlik saygısına ailelerinin tutum ve davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3(10) , 7-16.

Eren, İ., Şahin, M., Cüre, E., İnanlı, İ. Ç., Tunç, Ş. E. ve Küçük, A. (2007). Ankilozan spondilit hastalarında psikiyatrik belirtiler ile yeti yitimi ve yaşam kalitesi arasındaki etkileşimler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 44(1), 1-9.

Erkan, E. (2019). Bağımlı kişilik özellikleri ile ebeveyn duygusal erişilebilirliği ve helikopter ebeveyn tutumu ilişkisinde kişilerarası ilişki boyutlarının aracı rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.

Erol, S. (2020). Beliren yetişkinlerin belirsizliğe tahammülsüzlük düzeyleri ile kişilerarası duyarlılık ve mükemmeliyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul.

Erözkan, A. (2004). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılıkları ile reddedilme duyarlılıklarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 85-98.

Erözkan, A. (2005). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 129-155.

Erözkan, A. (2011). Sosyal kaygının kaygı duyarlılığı, benlik saygısı ve kişilerarası duyarlılık açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(1), 1-10.

Ertuna, E. (2016). The Turkish translation, and reliability, validity study of helicopter parenting instrument, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Yakın Doğu Üniversitesi*, Kuzey Kıbrıs.

Esen, E. (2010). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, İzmir.

Gallagher, B. ve Cartwright-Hatton, S. (2008). The relationship between parenting factors and trait anxiety: Mediating role of cognitive errors and metacognition. *Journal of Anxiety Disorders*, 22(4), 722-733.

Genç, S. Z. ve Uslu, E. M. (2022). Öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri ile ailelerin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1), 111-135.

Gençer, G. B. (2020). Ergenlerde algılanan helikopter ebeveyn tutumunun, depresyon ve anksiyete ile ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Gerlsma, C., Emmelkamp, P. M. ve Arrindell, W. A. (1990). Anxiety, depression, and perception of early parenting: a meta-analysis: erratum. *Clinical Psychology Review*, 11(5), 667.

Ginott, H. (1979). *Siz ve Gençler*. (Ç. Şengöz, ve N. İskit, Çev.). İstanbul. Redhouse Yayınevi. (Orijinal eserin yayın tarihi 1969).

Goleman, D. (2010). *Duygusal zeka neden IQ'dan daha önemlidir? (33. baskı)*. (Çev: B. S. Yüksel) İstanbul: Varlık Yayınları. (Orijinal eserin yayın tarihi 1995).

Gómez, P., Harris, S.K., Barreiro, C., Isorna, M. ve Rial, A. (2017). Profiles of Internet use and parental involvement, and rates of online risks and problematic Internet use among Spanish adolescents. *Computers in Human Behavior*, 75, 826-833.

Gökkaya, M. (2016). Bir grup üniversite öğrencisinde sosyal kaygı, depresyon ve anne-baba tutumları ile mükemmeliyetçilik eğilimleri ve üniversiteye uyum arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Hair, J., Black, W. C., Babin, B. J. ve Anderson, R. E. (2010) *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Educational International.

Hamann, D. M., Wonderlich-Tierney, A. L. ve Vander Wal, J. S. (2009). Interpersonal sensitivity predicts bulimic symptomatology cross-sectionally and longitudinally. *Eating behaviors*, 10(2), 125-127.

Hall, J. A. ve Bernieri, F. J. (Eds.). (2001). *Interpersonal sensitivity: theory and measurement*. New York: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Harb, G. C., Heimberg, R. G., Fresco, D. M., Scheiner, F. R. ve Liebowitz, M. R. (2002). The psychometric properties of interpersonal sensitivity measure in social anxiety disorder. *Behavior Research and Therapy*, 40, 961-979.

Hiçdurmaz, D. ve Öz, F. (2016). Interpersonal sensitivity, coping ways and automatic thoughts of nursing students before and after a cognitive-behavioral group counseling program. *Nurse Education Today*, 36, 152-158.

Hong, P. ve Cui, M. (2020). Helicopter parenting and college students' psychological maladjustment: The role of self-control and living arrangement. *Journal of Child and Family Studies*, 29, 338-347.

Hood, B. (2014). *Benlik yanılması* (Çev: E. Özdemir). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Jang, K. S., Hwang, S. Y. ve Choi, J. Y. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among Korean adolescents. *Journal of School Health*, 78(3), 165-171.

Jill, B.-G. ve Julie, B. O. (2014). Helikopter Parents: an examination of the correlates of over-parenting of college students. *Education + Training*, 56(4), 314-328.

Kabakçı-Yurdakul I, Dönmez O, Yaman F, Odabaşı HF, (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4), 883-896.

Kaban, C. (2021). Depresyon ve yaygın kaygının belirtilerinin yordanmasında algılanan ebeveynlik yapısı ve abartılmış sorumluluk bulutunun rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İbn Haldun Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul.

Karabulut-Demir, E. (2007). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Karagüven Ü.M.H. (2015). Empati ve sosyal zekâ. *International Journal of Social Science*. 34, 187–97.

Karaşar, B. ve Öğülmüş, S. (2016). Üniversite Öğrencilerinde sosyal onay ihtiyacı ve psikolojik belirtilerin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 97-121.

Kardefelt-Winther, D. (2014). A conceptual and methodological critique of internet addiction research: towards a model of compensatory internet use. *Computers in Human Behavior*, 31, 351–354.

Kay, M. A. (2022). Erken çocuklukta dijital oyun bağımlılığının yordayıcıları olarak; dijital ebeveynlik, aile içi ilişkiler ve sosyal yeterlilik. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Malatya.

Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.

Kaya, Ö. (2020). Çocukluk çağı travmalarının akılcı olmayan inançlar ve psikopatolojik belirtiler ile ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Kwon, K. A., Yoo, G. ve Bingham, G. E. (2016). Helicopter parenting in emerging adulthood: Support or barrier for Korean college students' psychological adjustment? *Journal of Child and Family Studies*, 25(1), 136-145.

Kömürcü, B. (2014). Erken dönem uyumsuz şemalar, ebeveynlik biçimleri ve psikolojik belirtiler ile psikolojik dışlanmanın tehdit ettiği ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.

Kritzas, N. ve Grobler, A. A. (2005). The relationship between perceived parenting styles and resilience during adolescence. *Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 17(1), 1-12.

Kumari, R. S., Sudhir, P. M. ve Mariamma, P. (2012). perfectionism and interpersonal sensitivity in social phobia: the interpersonal aspects of perfectionism. *Psychological Studies*, 57(4), 357–368.

Kurdek, L. A., & Fine, M. A. (1994). Family acceptance and family control as predictors of adjustment in young adolescents: Linear, curvilinear, or interactive effects? *Child Development*, 65(4), 1137–1146.

Lambert, J.C. ve Hopwood, C.J. (2016). Sex differences in interpersonal sensitivities across acquaintances, friends, and romantic relationships, *Personality and Individual Differences*, 89, 162-165.

Lapsekili-Uysal, S. (2020). Helikopter ebeveynlerin çocuklarının benlik algısı durumlarının kaygı düzeyleri üzerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.*

LeMoyne, T. ve Buchanan, T. (2011). Does “hovering” matter? helicopter parenting and its effect on well-being. *Sociological Spectrum*, 31(4), 399–418.

Leung, P. W. L. ve Kwan, K. S. F. (1998). Parenting styles, motivational orientations, and self-perceived academic competence: a mediational model. *Merrill-Palmer Quarterly*, 44(1), 1–19.

Liebowitz, M. R., Gorman, J. M., Fyer, A. J. ve Klein, D. F. (1985). Social phobia: Review of a neglected anxiety disorder. *Archives Of General Psychiatry*, 42(7), 729-736.

Lin, L., Wang, X., Li, Q., Xia, B., Chen, P. ve Wang, W. (2021). The influence of interpersonal sensitivity on smartphone addiction: a moderated mediation model. *Frontiers in Psychology*, 2787.

Lipka, S. (2007). Helicopter parents help students, survey finds. *Chronicle of High Education*, 54(11).

Lorence, B., Hidalgo, V., Pérez-Padilla, J., ve Menéndez, S. (2019). The role of parenting styles on behavior problem profiles of adolescents. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(15), 2767-2784.

Manap, A. Durmuş, E. (2021). Dijital Ebeveynlik farkındalığının çeşitli değişkenler, aile içi roller ve çocukta internet bağımlılığı açısından incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 141-156.

Marin, T. J. ve Miller, G. E. (2013). The interpersonally sensitive disposition and health: an integrative review. *Psychological Bulletin*, 139(5), 941.

Martin, M. M., ve Anderson, C. M., (1998). The relationship between cognitive flexibility and affinity seeking strategies. *Advances in Psychological Research*, 4, 69-76.

Mengi, S. (2011). Ortaöğretim 10.sınıf ve 11.sınıf öğrencilerinden sosyal destek ve özyeterlilik düzeylerinden okula bağlılıkları ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.*

Mestçioğlu-Gökmoğol, Ö. (2012). Mükemmeliyetçi anne baba tutumu. *Bebeğim ve Biz Dergisi*, İstanbul.

McCabe, R. E., Blankstein, K. R. ve Mills, J. S. (1999). Interpersonal sensitivity and social problem solving: Relations with academic and social self-esteem, depressive symptoms, and academic performance. *Cognitive Therapy and Research*, 23, 587-604.

McFarlane, A. H., Bellissimo, A., ve Norman, G. R. (1995). Family structure, family functioning and adolescent well-being: the transcendent influence of parental style. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 36(5), 847-864.

McLeod, B. D., Wood, J. J. ve Weisz, J. R. (2007). Examining the association between parenting and childhood anxiety: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review*, 27, 155-172.

Mızrakçı, Ş. (1994). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarına etki eden faktörler: demografik özellikleri, kendi yetiştiriliş tarzları, çocuk gelişimine ilişkin bilgi düzeyleri ve çocuğun mizacına ilişkin algıları. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İzmir.

Mohammadian, Y., Mahaki, B., Dehghani, M., Vahid, M. A. ve Lavasani, F. F. (2018). Investigating the role of interpersonal sensitivity, anger, and perfectionism in social anxiety. *International journal of preventive medicine*, 9.

Nyström, M. B., Kjellberg, E., Heimdahl, U. ve Jonsson, B. (2018). Shame and interpersonal sensitivity: Gender differences and the association between internalized shame coping strategies and interpersonal sensitivity. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 82(2), 137-155.

Odenweller, K. G., Booth-Butterfield, M. ve Weber, K. (2014). Investigating helicopter parenting, family environments, and relational outcomes for millennials. *Communication Studies*, 65(4), 407-425.

Okray, Z. (2016). Helicopter parenting and related issues: Psychological well being, basic psychological needs and depression on university students. *Current Research in Education*, 2(3), 165-173.

Okur-Metwally, E. (2017). Anasınıfına devam eden çocukların problem çözme becerileri ile anne-baba tutumlarının incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

Otani, K., Suzuki, A., Matsumoto, Y. ve Kamata, M. (2009). Parental overprotection increases interpersonal sensitivity in healthy subjects. *Comprehensive Psychiatry*, 50(1), 54-57.

Otani, K., Suzuki, A., Matsumoto, Y., Şibuya, N., Sadahiro, R. ve Enokido, M. (2014). Correlations of interpersonal sensitivity with negative working models of the self and other: evidence for link with attachment insecurity. *Ann Gen Psychiatry*, 13(1), 1-4.

Otani, K., Suzuki, A., Shibuya, N., Matsumoto, Y. ve Kamata, M. (2009). Dysfunctional parenting styles increase interpersonal sensitivity in healthy subjects. *The Journal of nervous and mental disease*, 197(12), 938-941.

Öcal, N. Ü. (2019). Üniversite öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığı riski, uyku kalitesine etkisi ve ruhsal belirtiler ile ilişkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Erciyes Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Kayseri.

Ömeroğlu, F. (1998). Okul öncesi dönemde çocuğun terbiyesinde annenin rolü ve annelerin çocuk yetiştirme tutumları (anne tutumlarının demografik bilgilere göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bir araştırma). Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*. İstanbul.

Öz, İ. (2005). *Anne-baba olma sanatı*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Özatl, İ. (2022). Üniversite öğrencilerinin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumu ile genel özyeterlilik seviyeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Kırklareli Üniversitesi örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Kırklareli.

Özbek, T. (2022). Bireylerin algılanan helikopter ebeveyn tutumları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, İstanbul.

Özbey, D. (2022). Ergenlerin algılanan helikopter ebeveyn tutumları ile bağlanma stillerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Toros Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Mersin.

Özyürek, A. ve Şahin, F.T. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19-34.

Öztürk, A. ve Mutlu, T. (2010). The Relationship between attachment style, subjective well-being, happiness and social anxiety among university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 9, 1772-1776.

Parker, G. (1981). Parental reports of depressives: an investigation of several explanations. *Journal of Affective Disorder*, 3, 131-140.

Rachman, S. (1993). Obsessions, responsibility and guilt. *Behaviour Research and Therapy*, 33, 779-784.

Ramazan, O. ve Tok, G. (2023). Okul öncesi eğitim alan 60-72 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri ile annelerinin ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 3(2), 404-416.

Ramirez E. R. (2007). Resilience: a concept analysis. *Nursing Forum*, 42, 73-82.

Reed, K., Duncan, J. M., Lucier-Greer, M. ve Fixelle, C. (2016). Helicopter parenting and emerging adult self-efficacy: implications for mental and physical health. *Journal of Child and Family Studies*, 25(10), 3136–3149.

Rogers, C. R. (1959). *A theory of therapy, personality, and interpersonal relationships: As developed in the client-centered framework (Vol.3)*. New York: McGraw-Hill.

Rosenberg, M. (1965). *Society and the adolescent self-image*. New Jersey: Princeton University Press.

Rousseau, S. ve Scharf, M. (2015). “I will guide you” The indirect link between overparenting and young adults' adjustment. *Psychiatry Research*, 228(3), 826-834.

Rudolph, J. ve Zimmer-Gembeck, M. J. (2014). Parent relationships and adolescents' depression and social anxiety: Indirect associations via emotional sensitivity to rejection threat. *Australian Journal of Psychology*, 66(2), 110-121.

Sakado, K., Sato, T., Uehara, T., Sakado, M., Kuwabara, H. ve Someya, T. (1999). The association between the high interpersonal sensitivity type of personality and a lifetime history of depression in a sample of employed Japanese adults. *Psychological Medicine*, 29(5), 1243-1248.

Salkovskis, P., Shafran, R., Rachman, S. ve Freeston, M. H. (1999). Multiple pathways to inflated responsibility beliefs in obsessional problems: Possible origins and implications for therapy and research. *Behaviour Research and Therapy*, 37(11), 1055-1072.

Samur, Ö.A. (2008). Okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zekâ yetenekleri iş doyumları ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler. *Elementary Education Online*. 7, 578–99.

Sapmaz, F. (2011). Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın sosyal anksiyete, reddedilme duyarlılığı ve kişilerarası duyarlılık üzerine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya*.

Sarısoy, M. (2011). Bilişsel davranışçı yaklaşıma dayalı grupla psikolojik danışmanın üniversite öğrencilerinin ruhsal belirti düzeylerine etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir*.

Schaefer, R. T. (1995). *Sociology (7. edition)*. Boston: McGraw- Hill.

Scharf, M., Rousseau, S. ve Bsoul, S. (2017). Overparenting and young adults' interpersonal sensitivity: Cultural and parental gender-related diversity. *Journal of Child and Family Studies*, 26, 1356-1364.

Schiffrin, H. H., Liss, M., Miles-McLean, H., Geary, K. A., Erchull, M. J. ve Tashner, T. (2013). *Helping or hovering? the effects of helicopter parenting on college students' well-being. Journal of Child and Family Studies, 23(3), 548–557.*

Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M., Bauer, A. ve Taylor Murphy, M. (2012). The Association Between Overparenting, Parent-Child Communication, and Entitlement and Adaptive Traits in Adult Children. *Family Relations, 61(2), 237–252.*

Segrin, C., Woszidlo, A., Givertz, M. ve Montgomery, N. (2013). Parent and child traits associated with overparenting. *Journal of Social and Clinical Psychology, 32(6), 569-595.*

Selim, S. ve Üçdoğruk, Ş. (2003). Sayma veri modelleri ile çocuk sayısı belirleyicileri: Türkiye'deki seçilmiş iller için sosyoekonomik analizler. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18(2), 13-31.*

Silove, D., Parker, G., Hadzi-Pavlovic, D., Manicavasagar, V. ve Blaszc- Zynski, A. (1991). Parental representations of patients with panic disorder and generalised anxiety disorder. *British Journal of Psychiatry, 159, 835-841.*

Slanbekova, G. K., Chung, M. C., Karipbaev, B. I., Sabirova, R. S. ve Alimbayeva, R. T. (2019). Posttraumatic stress and interpersonal sensitivity: Alexithymia as mediator and emotional expressivity as moderator. *Psychiatric Quarterly, 90(1), 249-261.*

Smith, B. W. ve Zautra, A. J. (2001). Interpersonal sensitivity and reactivity to spousal conflict in healthy older women. *Personality and Individual Differences, 31, 915-923.*

Soderstorm, M., Dolbier, C., Leiferman, J. ve Steinhardt, M. (2000). The relationship of hardiness, coping strategies, and perceived stress to symptoms of illness. *Journal of Behavioral Medicine, 23(3), 311-327.*

Steinberg, L., Elmen, J. D. ve Mounts, N. S. (1989). Authoritative parenting, psychosocial maturity, and academic success among adolescents. *Child Development, 60(6), 1424-1436.*

Steinberg, L., Lamborn, S. D., Dornbusch, S. M. ve Darling, N. (1992). Impact of parenting practices on adolescent achievement: Authoritative parenting, school involvement, and encouragement to succeed. *Child Development, 63(5), 1266-1281.*

Stevens, A. D. (2009). Social problem-solving and cognitive flexibility: Relations to social skills and problem behavior of at-risk young children. Unpublished Doctoral Thesis. *Seattle Pacific University, Washington.*

Sun, J., Zhang, X., Wang, Y., Wang, J., Li, J. ve Cao, F. (2020). The associations of interpersonal sensitivity with mental distress and trait aggression in early adulthood: a prospective cohort study. *Journal of affective disorders*, 272, 50-57.

Suzuki, A., Matsumoto, Y., Şibuya, N., Ryoichi, S., Kamata, M., Enokido, M., Goto, K. ve Otani, K. (2012). Interaction effect between the BDNF Val66Met polymorphism and parental rearing for interpersonal sensitivity in healthy subjects. *Psychiatry Research*, 200(2-3), 945–948.

Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını gözlemlenmelerini incelemek. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.

Şenel, A.F. (2021). Ergenlerde internet bağımlılığının algılanan ebeveyn kabul/reddi, duygu düzenleme ve psikolojik belirtiler bağlamında incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Diyarbakır.

Taymaz, A. H. (2019). Ergenlerin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumları ile yalnızlık düzeyinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2021). OECD Sosyal ve Duygusal Beceriler Araştırması Türkiye Ön Raporu. MEB Eğitim Analiz ve Değerlendirme Raporları Serisi No: 19. Ankara: MEB.

Tepebaş, B. (2022). Üniversite öğrencilerinde algılanan helikopter ebeveyn tutumları, kendini sabotaj, akademik öz-yeterlik ve akademik sahtekarlık eğilimi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul*.

Tezel-Şahin, F. ve Özyürek, A. (2008). 5-6 yaş grubu çocuğa sahip ebeveynlerin demografik özelliklerinin çocuk yetiştirme tutumlarına etkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 395-414.

Tortumluoğlu, G. (1999). Annelerin aile kavramını algılaması ve bunun çocuk yetiştirme tutumuna etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Erzurum.

Tudge, J., Hogan, D., Snezhkova, I., Kulakova, N. ve Etz, K. (2000). Parent's child-rearing values and beliefs in the United States and Russia: The impact of culture and social class. *Infant and Child Development*, 9, 105-121.

Tuğrul, H. (2021). Ortaöğretim öğrencilerinin okula bağlılıkları ile algılanan sosyal destek ilişkisi arasındaki ilişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Karaman.

Türk Eğitim Derneği (2009). *Öğretmen yeterlikleri*. https://www.ted.org.tr/wp-content/uploads/2019/04/Ogretmen_Yeterlik_Kitap.pdf. İndirilme Tarihi: 27.05.2023.

Türkyılmaz-Catic, N. (Edt.) (2011). Yaygın anne baba tutumları. İçinde H. Yavuzer (Edt.), *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları* (ss. 13-39). İstanbul: Timaş Yayınları.

Ulutas, I. ve Aksoy, A. B. (2014). The impact of helicopter parenting on the social connectedness and anxiety level of university students. In *International Academic Conference on Social Sciences and Humanities*. Prag.

Valcke M., Bonte S., De Wever B. ve Rots I. (2010). Internet parenting styles and the impact on internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55(2), 454- 464.

Van-Ingen, D. J., Freiheit, S. R., Steinfeldt, J. A., Moore, L. L., Wimer, D. J., Knutt, A. D., Scapinello, S. ve Roberts, A. (2015). Helicopter parenting: The effect of an overbearing caregiving style on peer attachment and self-efficacy. *Journal of College Counseling*, 18(1), 7-20.

Vidyanidhi, K. ve Sudhir, P. M. (2009). Interpersonal sensitivity and dysfunctional cognitions in social anxiety and depression. *Asian Journal of Psychiatry*, 2(1), 25-28.

Vinson, K. (2013). Hovering too close: The ramifications of helicopter parenting in higher education. *Georgia State University Law Review*, 29(2), 423-452.

Von Der Lippe, A. (1999). The impact of maternal schooling and occupation on child-rearing attitudes and behaviors in low income neighborhoods in Cairo, Egypt. *International Journal of Behavioral Development*, 23 (3), 703-729.

Wang, C. ve Zhang, Y. (2021). New employees' interpersonal sensitivity and help-seeking behavior: Fear of negative evaluation and social anxiety as mediators. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 49(10), 1-10.

Wang, H., Huang, H. ve Wu, H. M. (2014). The relationship between personality characteristics of college students and mobile phone dependence: the mediating role of social anxiety. *Chinese Journal of clinical psychology*, 22, 447-450.

Wilhelm, K., Boyce, P. ve Brownhill, S. (2004). The relationship between interpersonal sensitivity, anxiety disorders and major depression. *Journal of Affective Disorders*, 79, 33-4.

Yaman, F. (2018). Türkiye'deki ebeveynlerin dijital ebeveynlik öz yeterliklerinin incelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. *Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Eskişehir.

Yang, C.K. (2001). Sociopsychiatric characteristics of adolescents who use computers to excess. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 104(3), 217-222.

Yang, C. K., Choe, B. M., Baity, M., Lee, J. H. ve Cho, J. S. (2005). SCL-90-R and 16PF profiles of senior high school students with excessive internet use. *Canadian Journal of Psychiatry*, 50(7), 407–414.

Yaprak, B. (2007). İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analizleriyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*, Eskişehir.

Yaşın, O. Ç. (2018). Helikopter ebeveyn sahibi y kuşağının iş ve yaşam tatmini üzerine sosyolojik bir analiz. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara

Yaylacı, B. (2019). Okul öncesi çocuklarda ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımı üzerine etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Zonguldak.

Yavuzer, H. (1991). *Ana-baba ve çocuk* (4. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1997). *Çocuk psikolojisi* (14. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A. ve Ekşi, H. (2011). *Yaygın anne baba tutumları. Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları*. İstanbul: Timaş Yayınları.

Yersel, S. (2016). Evli bireylerde bağlanma stillerinin kişiler arası duyarlılıkları ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Yılmaz, H. (2018). Algılanan helikopter ebeveyn tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 3-31.

Yılmaz, H. (2019). İyi ebeveyn, çocuğu için her zaman her şeyi yapan ebeveyn değildir: algılanan helikopter ebeveyn tutum ölçeği (AHETÖ) geliştirme çalışması. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 3-30.

Yılmaz, H. (2020). Türkiye’de helikopter ebeveynlik eğilimi ve helikopter ebeveynlerinin demografik özellikleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(46), 133-160.

Yılmaz, H. (2021). Özel yetenekli ergenlerin algıladıkları helikopter ebeveyn tutumunun psikolojik sağlamlık düzeylerine etkileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *KTO Karatay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*, Konya.

Yılmaz, H. ve Büyükcebeci, A. (2019). Bazı pozitif psikoloji kavramları açısından helikopter ebeveyn tutumlarının sonuçları. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 9(54), 707-744.

You, Z., Zhang, Y., Zhang, L., Xu, Y. ve Chen, X. (2019). How does self-esteem affect mobile phone addiction? The mediating role of social anxiety and interpersonal sensitivity. *Psychiatry research*, 271, 526-531.

Yurdakul, S. (2018). Diyet, vücut algısı, umut ve kişilerarası duyarlılık arasındaki ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Yörükoğlu, A. (1991). *Çocuk ruh sağlığı*. (16. Baskı). İstanbul: Özgür Yayın-Dağıtım.

Yücel, Ö. (2011). Problem tabanlı öğrenme yaklaşımının bilişsel esneklik, öz düzenleme becerileri ve öğrenci başarısı üzerindeki etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, *Bahçeşehir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

Yücel, Y. (2013). Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumlarının, benlik saygısı ve öğrenilmiş çaresizlik ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. *İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Zhao, X., Wu, M., Zhang, D., Sun, Y., Yang, Y., Xie, H., Su, Y., Jia, J. ve Zhang, S. (2018). The relationship of interpersonal sensitivity and depression among patients with chronic atrophic gastritis: the mediating role of coping styles. *Journal of Clinical Nursing*, 27(5-6), 984-991.

Zengin-Aksu, E. (2019). İlkokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi. *Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Erzurum.

EKLER

KİŞİSEL BİLGİ VE ONAM FORMU

Değerli katılımcı,

Aşağıdaki sorular ve devamında yer olan formlar, Kırıkkale Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı yüksek lisans tezi kapsamında, "**Üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinden algıladığı helikopter ebeveyn tutumunun kişiler arası duyarlılık düzeylerine etkisini**" incelemek üzere kullanılacaktır. Araştırmanın sağlıklı sonuçlara ulaşabilmesi için vereceğiniz cevapların gerçek duygu ve düşüncelerinizi yansıtması oldukça önemlidir. Formlarda yer alan sorularda doğru ve yanlış cevap söz konusu değildir. Sizden beklenen her soru için kendinize uygun bulduğunuz seçeneği işaretlemenizdir. Kişisel bilgileriniz tamamen saklı tutulacak ve vereceğiniz cevaplar araştırma amacı dışında hiçbir yerde kullanılmayacaktır. Çalışmaya zaman ayırıp katıldığınız ve katkı sunduğunuz için teşekkür ederim.

Ayşe Gülhan ÇAKAL

Psikolojik Danışman

Bu araştırma konusunda bilgilendirildim. Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum:

Evet () Hayır ()

1) Üniversiteniz?

2) Bölümünüz?

3) Sınıfınız:

4) Yaşınız:

5) Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

6) Algıladığınız sosyo-ekonomik düzeyiniz: Alt () Orta () Yüksek ()

7) Kaç kardeşiniz (kendiniz dahil): Tek () İki () Üç ve üzeri ()

8) Ailenin kaçınıcı çocuğusunuz: İlk () Ortanca () Son ()

9) Anne eğitim düzeyiniz?

Okuryazar değil () Okuryazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans ()
Lisansüstü ()

10) Baba eğitim düzeyiniz?

Okuryazar değil () Okuryazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Lisans ()
Lisansüstü ()

EK-2 Algılanan Helikopter Ebeveyn Tutum Ölçeği (AHETÖ)

ALGILANAN HELİKOPTER EBEVEYN TUTUM ÖLÇEĞİ (AHETÖ)										
ANNEM					Arkadaşlar kendi çocukluğunuzu hatırlamanızı, anne ve babanızın aşağıda sayılan tutum ve davranışlara sahip olup olmadıklarını düşünmenizi istiyorum. Aşağıda yazılan davranış ve tutumları hem anneniz hem de babanız için ayrı ayrı değerlendirerek cevaplayınız.	BABAM				
Hiç Böyle Davranmaz	Arada Sırada Böyle Davranır	Çoğu Zaman Böyle Davranır	Hep Böyle Davranır	Hiç Böyle Davranmaz		Arada Sırada Böyle Davranır	Çoğu Zaman Böyle Davranır	Hep Böyle Davranır		
(1)	(2)	(3)	(4)	1- Her gün giyeceğim kıyafetleri seçmek isterdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	2- Ne zaman üzgün olsam ısrarla “neyin var” diye sorardı.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	3- Arkadaşlarımla oyun oynarken oyunumuza müdahale etmeden duramazdı.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	4- Akşam eve geldiğimde ilk soruları genellikle okul hayatım ile ilgili olurdu.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	5- Dünyanın ve çevremizin kötü insanlarla dolu olduğuna inanırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	6-Okula başladığım günlerde saatlerce okul dışında veya evin önünde beni beklerdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	7- Suratımın asık olmasına hiç katlanamazdı.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	8- Sınav sonuçlarımla açıklanacağı zamanı sabırsızlıkla beklerdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	9- Çok sık nasihat ederdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	10- Benim özel bir hayatım olabileceğini kabul etmek istemezdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	11- Okul notları için benden daha çok o kaygılanırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	12- Yüz kızartıcı bir davranışta bulunmamam konusunda çok nasihat ederdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	13- Parkta ve sokakta gezerken asla elimi bırakmak istemezdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	14- Duygularımı her zaman merak ederdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	15- Öğretmenim ile çok sık görüşmek isterdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	16- Kötü huy ve alışkanlıklar edinmemden çok korkardı.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	17-Bana yemek yedirmek için arkamdan koştururdu.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	18- Çantamın içini ve ceplerimi sık sık kurcalamaktan hoşlanırdı.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	19- Karşı cinsten bir arkadaşımın olması ihtimali onu endişelendirirdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	20- Okul ödevlerim için benden çok o çaba gösterirdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		
(1)	(2)	(3)	(4)	21- Mükemmel bir insan olmamı isterdi.	(1)	(2)	(3)	(4)		

EK-3 Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği (KDÖ)

KİŞİLER ARASI DUYARLILIK ÖLÇEĞİ (KDÖ)						
Aşağıdaki maddelerin size uygun olup olmama derecesine göre <i>“Hiç uygun değil”, “Uygun değil”, “Biraz uygun”, “Uygun”, “Tamamen uygun”</i> seçeneklerinden birisini <i>“X”</i> şeklinde işaretleyiniz. Doğru ya da yanlış cevap yoktur.		Hiç Uygun Değil	Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Tamamen Uygun
1	İnsanlarla vedalaşırken kendimi güvensiz hissediyorum.	1	2	3	4	5
2	Diğer insanlar üzerinde nasıl bir etki bıraktığım konusunda kaygılanırım.	1	2	3	4	5
3	Reddedilme korkusuyla ne düşündüğümü söylemekten kaçınırım.	1	2	3	4	5
4	Yeni birileriyle tanışırken kendimi tedirgin hissederim.	1	2	3	4	5
5	Eğer insanlar beni gerçekten tanırsalar sevmezlerdi.	1	2	3	4	5
6	Yakın ilişkilerimde kendimi güvende hissederim.	1	2	3	4	5
7	İnsanları incitebilirim korkusuyla onlara öfkelenmem.	1	2	3	4	5
8	Bir arkadaşımınla kavga ettikten sonra, tekrar barışana kadar kendimi rahatsız hissederim.	1	2	3	4	5
9	Yaptığım ya da söylediğim şeyler konusunda eleştirilmekten kaygı duyarım.	1	2	3	4	5
10	İnsanların genelde beni sevdiğini hissederim.	1	2	3	4	5
11	Birini gücendirmek ya da üzmeğe yapmam istemediğim şeyi yapmayı tercih ederim.	1	2	3	4	5
12	Yaptığım bir şeyin iyi olduğuna ancak biri bana onun iyi olduğunu söylediğinde inanabilirim.	1	2	3	4	5
13	İnsanlarla vedalaşırken kendimi kaygılı hissederim.	1	2	3	4	5
14	Birisi bana iltifatlarda bulunduğu mutlu olurum.	1	2	3	4	5
15	Duygularımın insanları bunaltacağından korkarım.	1	2	3	4	5
16	Diğer insanları mutlu hissettirebilirim.	1	2	3	4	5
17	İnsanlara kızmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5

18	Diğer insanları eleştirmekten endişe duyarım.	1	2	3	4	5
19	Eğer birisi yaptığım bir şeyi eleştirirse kendimi kötü hissederim.	1	2	3	4	5
20	Diğer insanlar beni gerçekten tanısalardı, benimle ilgili daha olumsuz düşünürlerdi.	1	2	3	4	5
21	Her zaman eleştirileceğim beklentisi içindeyim.	1	2	3	4	5
22	İnsanların beni gerçekten tanımalarını istemem.	1	2	3	4	5
23	Eğer birisi beni üzerese bunu kolayca zihnimden atamam.	1	2	3	4	5
24	Diğer insanların beni anlamadığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
25	Başkalarının benim hakkımda ne düşündüğü ile ilgili kaygılanırım.	1	2	3	4	5
26	Kimseye karşı kaba değilimdir.	1	2	3	4	5
27	Diğer insanların duygularını incitmekten endişe duyarım.	1	2	3	4	5
28	Birisi bana kızdığıında incinirim.	1	2	3	4	5
29	Bir birey olarak benim değerim büyük oranda diğer insanların benim hakkımda ne düşündüğüne dayanır.	1	2	3	4	5
30	İnsanların benim hakkımda ne hissettiklerini umursarım.	1	2	3	4	5

EK-4 Etik Kurul Onayı

T.C.

KIRIKKALE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI

ETİK KURULU TOPLANTISI

KARAR TARİHİ : 20/09/2021

OTURUM NO : 09

TOPLANTI SAATI : 12:30

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu, Kurul Başkanı Prof. Dr. Mustafa ÖZEN başkanlığında gündemdeki maddeleri görüşmek üzere toplanarak aşağıdaki kararları almıştır.

GÜNDEM 2-Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nuray TAŞTAN AKDEMİR'in danışmanı olduğu Yüksek Lisans öğrencisi Ayşe Gülhan ÇAKAL tarafından yürütülen "Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynlerinden Algıladıkları Helikopter Ebeveyn Tutumunun Bilişsel Esneklik ve Kişiler Arası Duyarlılık Düzeylerine Etkisi" konulu proje başvurusunun görüşülmesi

KARAR 2-Kırıkkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nuray TAŞTAN AKDEMİR'in danışmanı olduğu Yüksek Lisans öğrencisi Ayşe Gülhan ÇAKAL tarafından yürütülen "Üniversite Öğrencilerinin Ebeveynlerinden Algıladıkları Helikopter Ebeveyn Tutumunun Bilişsel Esneklik ve Kişiler Arası Duyarlılık Düzeylerine Etkisi" konulu proje başvurusu incelenmiş olup, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Yönergesinde belirtilmiş olan Etik ilkelere uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN

Prof. Dr. Mustafa ÖZEN

Üye

Prof. Dr. Hacı Bayram IŞIK

Prof. Dr. Ahmet KARADOĞAN

Prof. Dr. Ali TAŞ

Üye

Prof. Dr. Mevlüt ERTEN

Prof. Dr. Oktay AKBAŞ

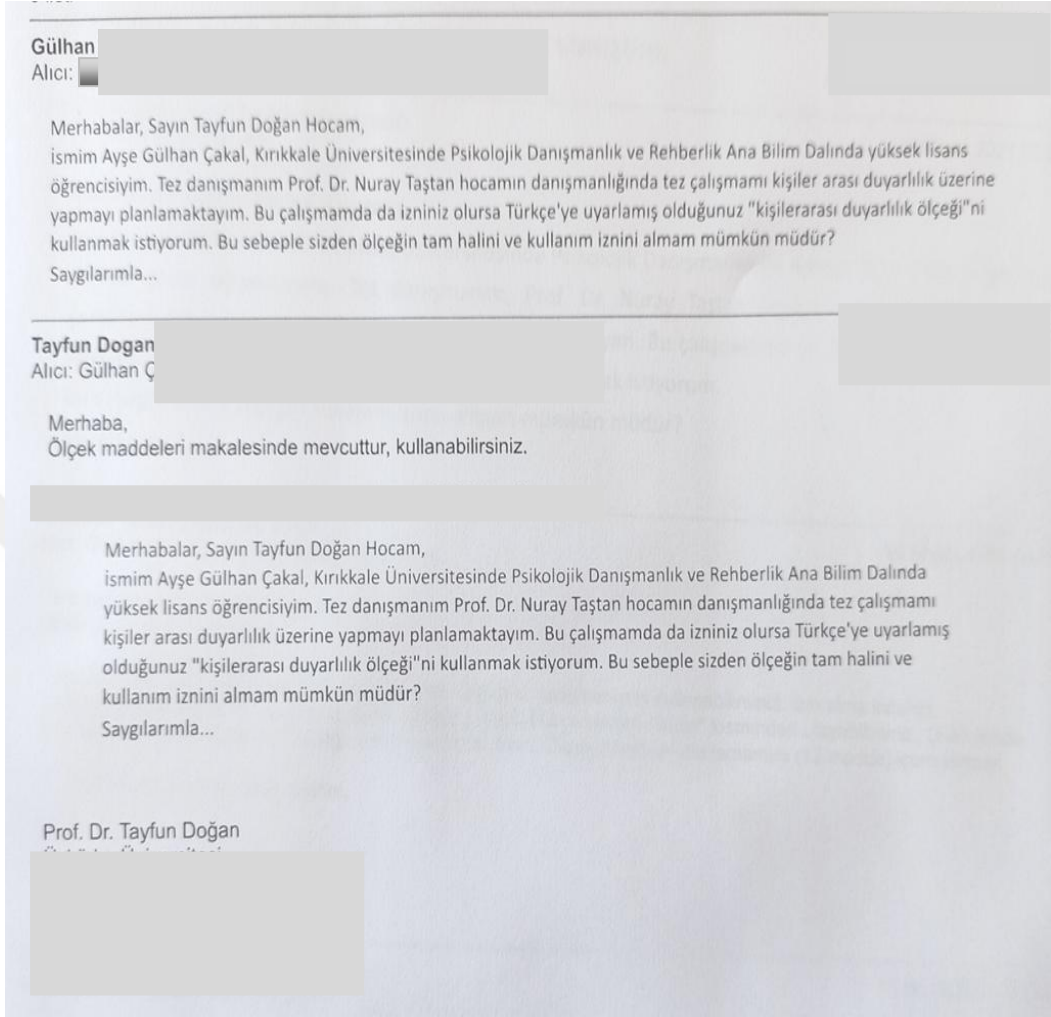
Prof. Dr. Sevgi YURTÖNCEL

Üye

Prof. Dr. İbrahim MAZMAN

Doç. Dr. Şahin AHMETOĞLU

EK-5 Kişiler Arası Duyarlılık Ölçeği Kullanım İzni

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Ayşe Gülhan ÇAKAL

Eğitim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Yüksek Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Kırıkkale Üniversitesi	2023
Lisans	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	2011

Çalıştığı Kurum: Milli Eğitim Bakanlığı- Psikolojik Danışman/ 2011 -devam ediyor